DOCUMENT RESUME

ED 176 574 FL 010 645

TITLE	Albanian: Basic Course. Volume VII, Lessons 63-72.
INSTITUTION	Defense Language Inst., Monterey, Calif.
PUB DATE	Jul 66
NOTE	271p.; For related documents, see FL 010 626-628, FL 010 634, and FL 010 637-648; Tapes accompany the text
AVAILABLE FROM	Defense Language Institute, Foreign Language Center, Nonresident Instruction Division, Presidio of Monterey, California 93940
LANGUAGE	Albanian; English
EDRS PRICE	MF01/PC11 Plus Postage.
DESCRIPTORS	Adult Education; *Albanian; *Audiolingual Methods; Classroom Materials; *Grammar; *Instructional Materials; *Language Instruction; Postsecondary Education; *Second Language Learning; Speech Communication; Uncommonly Taught Languages; Vocabulary
IDENTIFIERS	*Dialogs (Language Learning)

ABSTRACT

This seventh of ten volumes of audiolingual classroom instruction in Albanian for adult students treats Albanian grammar, syntax, and usage in a series of exercises consisting of grammar perception drills, grammar analysis, readings, question-and-answer exercises, and dialogues illustrating specific grammatical features. A vocabulary list is attached to each exercise. (JB)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

01AB47

ALBANIAN

BASIC COURSE
VOLUME VII
LESSONS 63-72

ED176574

U S DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE
NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION POSITION OR POLICY

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY

DLI FLC
Robert P. Schoffman

TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)."

JULY 1966

FL010645

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

This pamphlet is for use by the faculty, staff and students of the Defense Language Institute solely for official purposes. It is NOT for general distribution. It may NOT be released to other persons, quoted or extracted for publication, or otherwise copied or distributed without specific permission in each instance from the Director, Defense Language Institute.

Roy M. Kessler

ROY M. KESSLER
Colonel, USA
Director

Table of Contents

	Page
SIXTY-THIRD LESSON	
Perception Drill	1
Dialogue Number 63: "Republika Popullore e Shqipnís"	8
Main Features: The infinitive expressing goal or purpose; The perfect subjunctive versus the present subjunctive; Verb derivatives	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 63	11
Grammar Analysis	13
Grammar Drill	17
Reading Text and Questions	21
Homework	27
Vocabulary	28
SIXTY-FOURTH LESSON	
Perception Drill	32
Dialogue Number 64: "Organet legjislative e ekzekutive të R.P.Sh."	38
Main Features: The partitive adjective; The future expressing compulsion; Multiplicative numerals; Use of the 3rd person in the passive verbs.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 64	41
Grammar Analysis	43
Grammar Drill	45
Reading Text and Questions	51
Homework	58
Vocabulary	59
SIXTY-FIFTH LESSON	
Perception Drill	62
Dialogue Number 65: "Partija e Punës e Shqipnís"	67
Main Features: Substantivized numerals; The indefinite article preceding the possessive adjective; Declension of fractions.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 65	70

	Page
Grammar Analysis	72
Grammar Drill	74
Reading Text and Questions	78
Homework	83
Vocabulary	84
SIXTY-SIXTH LESSON	
Perception Drill	87
Dialogue Number 66: "Baza e ekonomís në R.P.Sh."	92
Main Features: The interrogative pronoun "i sati?"; Cardinal numbers denoting definite quantity; Subjunctive in lieu of future.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 66	95
Grammar Analysis	97
Grammar Drill	99
Reading Text and Questions	104
Homework	110
Vocabulary	111
SIXTY-SEVENTH LESSON	
Perception Drill	114
Dialogue Number 67: "Marrëdhëniet diplomatike dhe tregtare të R.P.Sh."	119
Main Features: Verbal prefixes; The preposition "për"; Use of "mos."	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 67	122
Grammar Analysis	124
Grammar Drill	127
Reading Text and Questions	132
Homework	137
Vocabulary	138
SIXTY-EIGHTH LESSON	
Perception Drill	141
Dialogue Number 68: "Arësimi në Shqipní"	145
Main Feature: Adjectives preceding nouns.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 68	148

	Page
Grammar Analysis	150
Grammar Drill	152
Reading Text and Questions	159
Homework	164
Vocabulary	165
SIXTY-NINTH LESSON	
Perception Drill	169
Dialogue Number 69: "Shëndetsija në R.P.Sh."	174
Main Features: Indefinite compound pronouns; The prefix "pa."	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 69	177
Grammar Analysis	179
Grammar Drill	181
Reading Text and Questions	187
Homework	192
Vocabulary	193
SEVENTIETH LESSON	
Perception Drill	196
Dialogue Number 70: "Ushtrija Popullore Shqiptare"	199
Main Features: Compound adjectives; Intransitive verbs changing voice; Use of "mos" preceding and following "të."	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 70	202
Grammar Analysis	204
Grammar Drill	206
Reading Text and Questions	209
Homework	214
Vocabulary	215
SEVENTY-FIRST LESSON	
Perception Drill	218
Dialogue Number 71: "Shqipnija nga pikëpamja turistike"	221
Main Feature: Use of the imperfect tense.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 71	224
Grammar Analysis	226

Page

Grammar Drill 228
Reading Text and Questions 233
Homework 238
Vocabulary 239

SEVENTY-SECOND LESSON

Perception Drill 242
Dialogue Number 72: "Artizanati e arkitektura" 244
Main Features: Agent nouns; Abstract noun derivatives; Prefixes
Idiomatic Translation of Dialogue No. 72 247
Grammar Analysis 249
Grammar Drill 252
Reading Text and Questions 255
Homework 260
Vocabulary 261

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

1. për të .... që të ....

A do të shkoj në qytet për të blé nji palë këpucë të reja?
Po, ju do të shkoni në qytet për të blé nji palë këpucë të reja.

Kush do të shkojë në qytet që të blejë nji palë këpucë të reja?
Ju do të shkoni në qytet që të bleni nji palë këpucë të reja.

Pse do të shkoj unë në qytet?
Ju doni të shkoni në qytet që të bleni nji palë këpucë të reja.

Ku due të shkoj unë që të blé j nji palë këpucë të reja?
Ju doni të shkoni në qytet që të bleni nji palë këpucë të reja.

A due me shkue në bibliotekë për të marrë nji fjaluer gjermanisht?
Po, ju doni me shkue në bibliotekë për të marrë nji fjaluer gjermanisht.

Kush do të shkojë në bibliotekë që të marri nji fjaluer gjermanisht?
Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni nji fjaluer gjermanisht.

Pse due të shkoj në bibliotekë?
Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni nji fjaluer gjermanisht.

Ku due të shkoj që të marr nji fjaluer gjermanisht?
Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni nji fjaluer gjermanisht.

A dishroni me ardhë me mue për të pá se ç'ka ngjá?
Po, dishroj me ardhë me jú për të pá se ç'ka ngjá.

Kush dishron të vîjë me mue që të shofi se ç'ka ngjá?
Unë dishroj të vîj me jú që të shof se ç'ka ngjá.

Me kê dishroni të shkoni që të shifni se ç'ka ngjá?
Unë dishroj të vîj me jú që të shof se ç'ka ngjá.

Pse dishroni të vîni me mue?
Unë dishroj të vîj me ju që të shof se ç'ka ngjá.

A dishroj unë me blé nji radio për të ndigjue lajmet në mëngjes?
Po, ju dishroni me blé nji radio për të ndigjue lajmet në mëngjes.

Kush dishron të blejë nji radio që të ndigjojë lajmet në mëngjes?
Ju dishroni të bleni nji radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

Çka dishroj të blé̱j që të ndigjoj lajmet në mëngjes?
Ju dishroni të bleni nji radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

Pse dishroj unë të blé̱j nji radio?
Ju dishroni të bleni nji radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

A do t'a pyetni Bardhylin për të marrë vesh në qoftë se vjen?
Po, unë do t'a pyes Bardhylin për të marrë vesh në qoftë se vjen.

Kush do t'a pyesi Bardhylin që të marri vesh në qoftë se vjen?
Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

Kê do të pyetni që të merrni vesh në qoftë se vjen?
Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

Për çka do t'a pyetni Bardhylin?
Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

2. me lexue - lexim; me përkëthye - përkëthim

(a)

A ju pëlqen me lexue e me përkëthye?
Po, me lexue e me përkëthye më pëlqen.

A kemi nesër nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim?
Po, nesër kemi nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim.

Kur kemi nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim?
Nesër kemi nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim.

Kush ka nesër nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim?
Na kemi nesër nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim.

Sa orë lexim e sa orë përkëthim kemi nesër?
Nesër kemi nji gjymës ore lexim e nji orë përkëthim.

me transmetue - transmetim

A transmeton radiostacioni i Tiranës muzikë e lajme?
Po, radiostacioni i Tiranës transmeton muzikë e lajme.

A ka radiostacioni i Monterey-t ndonji transmetim në gjuhën shqipe?
Jo, radiostacioni i Monterey-t nuk ka ndonji transmetim në gjuhën shqipe.

Cili radiostacion nuk ka ndonji transmetim në gjuhën shqipe?
Radiostacioni i Monterey-t nuk ka ndonji transmetim në gjuhën shqipe.

me nënshkrue - nënshkrim

A i ka nënshkrue Kapiten Tetova të gjitha letrat.
Po, Kapiten Tetova i ka nënshkrue të gjitha letrat.

A mori dje Kapiten Tetova nji letër pa nënshkrim?
Po, dje Kapiten Tetova mori nji letër pa nënshkrim.

Kush mori dje nji letër pa nënshkrim?
Kapiten Tetova mori dje nji letër pa nënshkrim.

Kur mori Kapiten Tetova nji letër pa nënshkrim?
Dje Kapiten Tetova mori nji letër pa nënshkrim.

Çka mori dje Kapiten Tetova?
Kapiten Tetova mori dje nji letër pa nënshkrim.

me pushue - pushim

A pushojnë për pak kohë mbasdreke disa njerëz?
Po, disa njerëz pushojnë për pak kohë mbasdreke.

A kemi dhetë minuta pushim mbas çdo orë mësimi?
Po, mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

Sa minuta pushim kemi mbas çdo orë mësimi?
Mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

Kur kemi dhetë minuta pushim?
Mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

Çka kemi mbas çdo orë mësimi?
Mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

me shenue - shenim

A i keni shenue shpenzimet që bâtë dje?
Po, i kam shenue shpenzimet që bâna dje.

A keni mbajtë ndonji shenim gjatë orës së mësimit?
Po, kam mbajtë disa shenime gjatë orës së mësimit.

Çka keni mbajtë gjatë orës së mësimit?
Gjatë orës së mësimit kam mbajtë disa shenime.

Kur keni mbajtë disa shenime?
Gjatë orës së mësimit kam mbajtë disa shenime.

Çka keni bâ gjatë orës së mësimit?
Gjatë orës së mësimit kam mbajtë disa shenime.

me rezervue - rezervim

A keni rezervue ndonji tryezë për nesër mbrâma?
Jo, nuk kam rezervue ndonji tryezë për nesër mbrâma.

A mund të bleni nji biletë udhëtimi pa bâ rezervim?
Po, mund të blêj nji biletë udhëtimi pa bâ rezervim.

Çfarë bilete mund të bleni pa bâ rezervim?
Mund të blêj nji biletë udhëtimi pa bâ rezervim.

Çka mund të bâni pa bâ rezervim?
Mund të blêj nji biletë udhëtimi pa bâ rezervim.

(b)

me pague - pagesë

A duhet të pagueni për të hŷ në kinema?
Po, duhet të paguej për të hŷ në kinema.

A âsht hŷmja në kinema me pagesë?
Po, hŷmja në kinema âsht me pagesë.

Ku âsht hŷmja me pagesë?
Hŷmja në kinema âsht me pagesë.

me shkrue - shkrim - shkresë

A shkruejnë disa njerëz me dorë të majtë?
Po, disa njerëz shkruejnë me dorë të majtë.

A mund t'a lexoni shkrimin e tij?
Po, unë mund t'a lexoj shkrimin e tij.

Shkrimin e kujt mund t'a lexoni?
Shkrimin e tij mund t'a lexoj.

A keni marrë ndonji shkresë nga Ministrija e Arësimit?
Po, kam marrë nji shkresë nga Ministrija e Arësimit.

Çka keni marrë nga Ministrija e Arësimit?
Kam marrë nji shkresë nga Ministrija e Arësimit.

Sa shkresa keni marrë nga Ministrija e Arësimit?
Kam marrë nji shkresë nga Ministrija e Arësimit.

Nga cila ministrí keni marrë nji shkresë?
Kam marrë nji shkresë nga Ministrija e Arësimit.

me u-mbulme - mbulesë

A mbuloheni me batanije kur bân të ftofët?
Po, kur bân të ftofët mbulohem me batanije.

A janë batanijet mbulesa leshi?
Po, batanijet janë mbulesa leshi.

Çfarë mbulesash janë batanijet?
Batanijet janë mbulesa leshi.

A quhet çatí mbulesa e shtëpís?
Po, mbulesa e shtëpís quhet çatí.

Si quhet mbulesa e shtëpís?
Mbulesa e shtëpís quhet çatí.

me u-vonue - vonesë

A vonoheni ndonjiherë kur doni të shkoni në kinema?
Po, disa herë vonohem kur due të shkoj në kinema.

A e keni marrë revistën me vonesë këtë javë?
Po, këtë javë e kam marrë revistën me vonesë.

Çka keni marrë me vonesë këtë javë?
Revistën e kam marrë me vonesë këtë javë.

Kur e keni marrë revistën me vonesë?
Këtë javë e kam marrë revistën me vonesë.

3.

A âsht e vërtetë se nji numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë?
Po, âsht e vërtetë se nji numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë.

Asht e vërtetë se sa punëtorë nuk kanë ardhë në punë?
Asht e vërtetë se nji numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë.

Asht e vërtetë se ç'kanë bâ nji numër puntorësh?
Asht e vërtetë se nji numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë.

A ka blé biblioteka e shkollës nji numër të madh librash të rij?
Po, biblioteka e shkollës ka blé nji numër të madh librash të rij.

Cila bibliotekë ka blé nji numër të madh librash të rij?
Biblioteka e shkollës ka blé nji numër të madh librash të rij.

Çka ka blé biblioteka e shkollës?
Biblioteka e shkollës ka blé nji numër të madh librash të rij.

Sa libra të rij ka blé biblioteka e shkollës?
Biblioteka e shkollës ka blé nji numër të madh librash të rij.

A mbetën pa u-nisë nji numër i vogël njerëzish sepse s'kishte vend?
Po, nji numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Pse mbetën pa u-nisë nji numër i vogël njerëzish?
Nji numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Sa njerëz mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend?
Nji numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Çka i ngjau nji numri të vogël njerëzish?
Nji numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

A âsht e vërtetë se nji numër i madh shtëpísh s'kanë bodrum?
Po, âsht e vërtetë se nji numër i madh shtëpísh s'kanë bodrum.

Sa shtëpí s'kanë bodrum?
Nji numër i madh shtëpísh s'kanë bodrum.

Çka s'kanë nji numër i madh shtëpísh?
Nji numër të madh shtëpísh s'kanë bodrum.

Republika Popullore e Shqipnís

1. Ç'formë regjimi ka Shqipnija?
2. Shqipnija âsht republikë popullore; kështu quhen të gjitha vendet me regjim komunist.

3. Kush âsht presidenti i republikës?
4. Në Shqipní nuk ka president; Kryetari i Presidiumit të Kuvendit Popullor âsht njikohësisht edhe kryetár shteti.

5. Kush e emnon atê?
6. E emnojnë të 214 deputetët, që janë gjoja të zgjedhun me vota të lira.

7. Sa herë në vjet thirret në sesion Kuvendi Popullor?
8. Thirret dý herë në vjet, sa për të votue.

9. Mirëpo Kuvendi Popullor, si organi mâ i naltë i shtetit, ka punë të rândë dhe të vazhdueshme; kush e bân këtë punë?
10. E bân nji grup 15 vetësh, që quhet Presidiumi i Kuvendit Popullor. Ky dhe kuvendi vetë janë organet mâ të nalta të pushtetit popullor.

11. Po qeverín, kush e formon?
12. Qeverija âsht organi mâ i naltë i administratës shtetnore dhe e formon Kuvendi Popullor.

13. Sa dikastere ka qeverija e R.P. të Shqipnís?
14. Ka 17 dikastere. Këto janë: Ministrija e Jashtme, e Mbrendëshme, e Mbrojtjes Popullore, e Arësimit, e Kulturës....

15. Mjaft, mjaft! Nuk due t'i dij të gjitha ministrít. Nji gjâ tjetër: kush âsht kryetari i qeverís?
16. Kryetari i Këshillit të Ministravet, me nji fjalë tjetër Kryeministri.

17. Kê tjetër emnon ose zgjedh K.P.?
18. Zgjedh Gjykatën e Naltë, e cila drejton dhe administron të gjitha gjykatat tjera: gjykatat e qarkut dhe gjykatat popullore.

19. Si hýn Partija e Punës n'aparatin shtetnor?
20. Në Kushtetutë thuhet se P.P. e Shqipnís udhëheq gjithë veprimtarín e aparatit shtetnor, por ....

21. Por nuk bân pjesë në qeverí.
22. Tamam. Do të flasim nji herë tjetër për partín komuniste të Shqipr.ís, d.m.th. për Partín e Punës.

LESSON 63

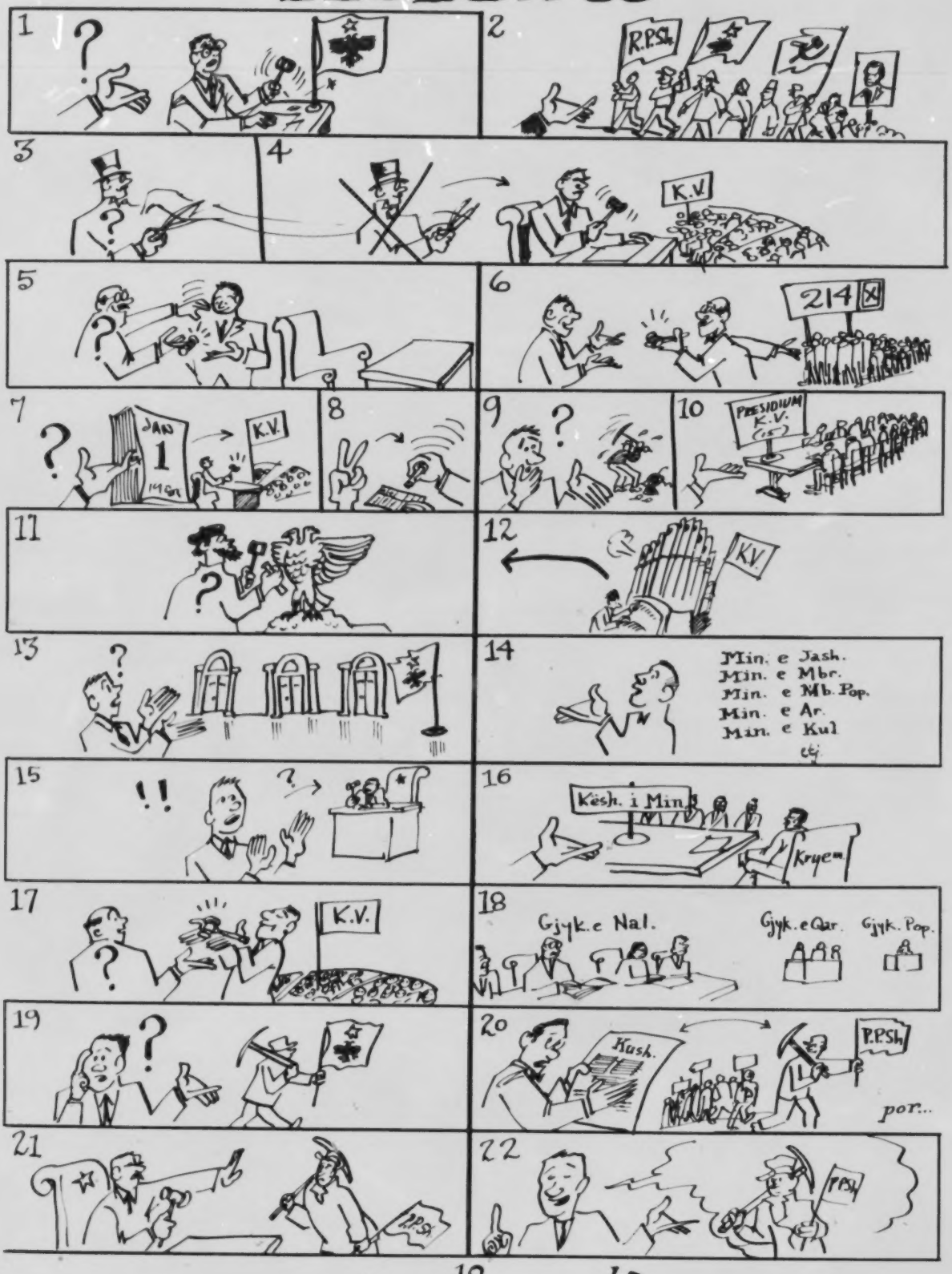
1
2
R.P.Sh.
3
4
K.V.
5
6
214
7
JAN
1
K.V.
8
9
10
PRESIDIUM
K.V.
11
12
K.V.
13
14
Min. e Jash.
Min. e Mbr.
Min. e Mb. Pop.
Min. e Ar.
Min. e Kul
etj
15
!!
16
Këshi Min
Kryem
17
K.V.
18
Gjyk.e Nal.
Gjyk.e Qar.
Gjyk. Pop.
19
20
Kush.
P.P.Sh
por...
21
P.P.Sh
22
PPSh

People's Republic of Albania

1. What form of government does Albania have?
2. Albania is a people's republic; so are called all the countries with a communist regime.

3. Who is the president of the republic?
4. There is no president in Albania; the chairman of the Presidium of the People's Assembly is also the head of the state at the same time.

5. Who appoints him?
6. He is appointed by the 214 deputies who supposedly are elected by popular vote.

7. How many times a year does the People's Assembly convene?
8. Twice a year, just to vote.

9. How come? The People's Assembly, which is the highest organ of the state, has continuous and hard work to perform; who does its work?
10. A group of 15 persons; that group is called the Presidium of the People's Assembly. This one and the Assembly itself are the highest organs of the People's Government.

11. Who forms the government?
12. The government is the highest organ of the state administration and it is appointed by the People's Assembly.

13. How many ministries does the People's Republic of Albania have?
14. It has 17 ministries. These are: The Ministry of Foreign Affairs, Interior, People's Defense, Education, Culture...

15. Enough, enough! I don't want to know all the ministries. Another thing: who is the head of the government?
16. The Chairman of the Council of Ministers, in other words the Prime Minister.

17. Whom else does the People's Assembly appoint?
18. The Supreme Court, which directs and administers the other courts: the District Courts and People's Courts.

19. What is the role of the Workers' Party in the government apparatus?
20. In the constitution it is stated that the Workers' Party of Albania leads all the activities of the state apparatus, but .....

21. But it does not take part in the government.
22. Exactly. We will speak some other time about the Communist Party of Albania, that is the Workers' Party of Albania.

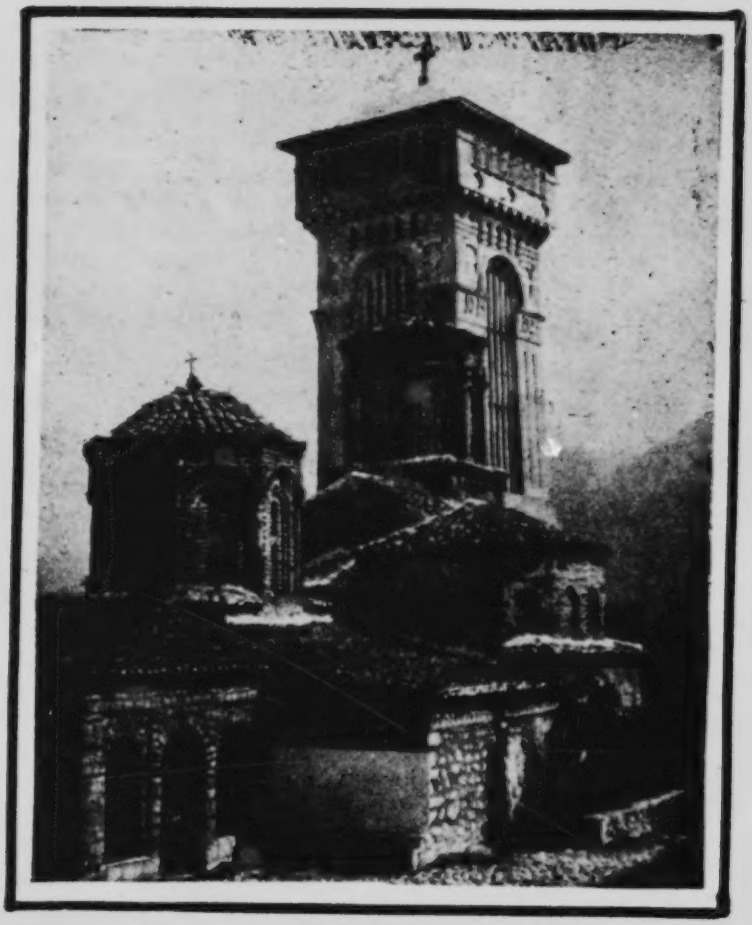

Kisha e Pojanit

1. The infinitive expressing goal or purpose.

When in English an infinitive follows another verb, its Albanian equivalent may be the infinitive or the subjunctive.

Examples:

Unë due me shkue me automobil.
të shkoj
(I want to go by car.)

A ju pëlqen me ardhë me mue?
të vîni
(Do you like to go with me?)

Na po pregatitemi me u-nisë.
të nisemi.
(We are getting ready to leave.)

Mos harroni me ftue edhe mësuesit.
të ftoni
(Don't forget to invite your teachers too.)

Na të gjithë kemi nxânë me folë mirë.
të flasim
(We all have learned to speak well.)

Tash nuk më mbetet me bâ asgjâ tjetër.
të bâj
(Now there is nothing left for me to do.)

Ata nuk dijnë si me e zgjidhë këtë problem.
t'a zgjidhin
(They don't know how to solve this problem.)

If the subjunctive is preceded by "që" or if the infinitive is formed with the preposition "për të" instead of "me" the formula expresses goal or purpose, and may be translated into English as "in order to," "so that," or the simple infinitive.

Examples:

Shkova n'universitet për të studjue mjeksí.
që të studjoj
(I went to the university in order to study medicine.)

Për t'u-bâ i pasun njeriu duhet të punojë shumë.
Që të bâhet
(In order to become rich, one has to work a lot.)

Do të shkojnë në Shqipní për të pá familjen.
që të shofin
(They'll go to Albania to see their family.)

Për të plotësue detyrat tona na kemi vendosë...
Që të plotësojmë
(In order to accomplish our tasks we have decided to ...)

If the main verb is in the simple past, the imperfect subjunctive generally follows it, while with the perfect tense the present subjunctive follows.

Examples:

Filloi të binte shí n'orën tre.
(It started to rain at three o'clock.)

Ka fillue të bjerë shí n'orën tre.
(It had started to rain at three o'clock.)
(It's been raining since three o'clock.)

Erdha të ju shifshem.
(I came to see you.)

Kam ardhë të ju shof.
(I've come to see you.)
(I'm here to see you.)

2. Verb derivatives.

(a) The suffix -im forms nouns almost exclusively from verbs ending in -ue and -ye in the infinitive. The suffix -im replaces the ending -ue and -ye.

Examples:

me dërgue	(to send)	dërgim	(shipment)
me kërkue	(to look for)	kërkim	(inquiry, search)
me pëlqye	(to like)	pëlqim	(approval)
me këthye	(to return)	këthim	(return)

(b) The suffix -mje is attached to verbs ending in one single vowel in the infinitive, and the ending -je to all other types of verb stems.

Examples:

me blé	(to buy)	blemje	(buying)
me hy	(to enter)	hymje	(entrance)
me pí	(to drink)	pimje	(drinking)
me hapë	(to open)	hapje	(opening)
me ardhë	(to come)	ardhje	(arrival)
me folë	(to speak)	folje	(verb)

Note: The derivative in -im gives the <u>state</u> or <u>action</u> expressed by the verb. (Compare with derivatives in c.)

(c) The ending -së is attached to verb stems to form nouns denoting the <u>result</u> of the action.

Examples:

me shkrue	(to write)

noun denoting action: shkrim (writing)

noun denoting result: shkresë (memorandum)

me pague (to pay)

noun denoting action: pagim (payment)

noun denoting result: pagesë (pay)

Note: The meaning of the derivatives in -esë in many cases is the same as that of nouns in -im and -je.

A ju pëlqen muzika popullore?
Po, mue më pëlqen muzika popullore.
Kujt i pëlqen muzika popullore?
Mue më pëlqen muzika popullore.
Cila muzikë ju pëlqen mâ shumë: muzika popullore apo muzika moderne?
Mue më pëlqen mâ shumë muzika popullore.
Çfarë muzike ju pëlqen?
Mue më pëlqen muzika popullore.

A quhesh Shqipnija Ilirí në kohët e vjetra?
Po, në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirí.
Si quhesh Shqipnija në kohët e vjetra?
Në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirí.
Cili vend quhesh Ilirí në kohët e vjetra?
Në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirí.
Kur quhesh Shqipnija Ilirí?
Në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirí.

A ka kryetâr Dipartimenti i Gjermanishtes?
Po, Dipartimenti i Gjermanishtes ka kryetâr.
Cili dipartiment ka kryetâr?
Dipartimenti i Gjermanishtes ka kryetâr.
Sa kryetarë ka Dipartimenti i Gjermanishtes?
Dipartimenti i Gjermanishtes ka nji kryetâr.
Kush âsht kryetari i Partís Republikane të SHBA?
Zotní ..... âsht kryetari i Partís Republikane të SHBA.
Kryetari i cilës partí âsht Zotní .....?
Zotní ..... âsht kryetari i Partís Republikane të SHBA.

A âsht emnue Zotní Korça n'at detyrë vjet në mars?
Po, Zotní Korça âsht emnue n'at detyrë vjet në mars.
Kush âsht emnue n'at detyrë vjet në mars?
Zotní Korça âsht emnue n'at detyrë vjet në mars.
Kur âsht emnue Zotní Korça n'at detyrë?
Zotní Korça âsht emnue n'at detyrë vjet në mars.

A punon Zotní Starova gjoja edhe të shtundevet?
Po, Zotní Starova punon gjoja edhe të shtundevet.
Kush punon gjoja edhe të shtundevet?
Zotní Starova punon gjoja edhe të shtundevet.
Çka bân Zotní Starova gjoja edhe të shtundevet?
Zotní Starova punon gjoja edhe të shtundevet.

Edhe në ç'ditë punon gjoja Zotní Starova?
Zotní Starova punon gjoja edhe të shtundevet.

A kanë fëmijët të drejtë të votojnë?
Jo, fëmijët nuk kanë të drejtë të votojnë.
Cilët s'kanë të drejtë të votojnë?
Fëmijët s'kanë të drejtë të votojnë.
Çka s'kanë të drejtë të bâjnë fëmijët?
Fëmijët s'kanë të drejtë të votojnë.

A âsht gazeta "Koha" organ i qeverís?
Po, gazeta "Koha" âsht organ i qeverís.
Cila gazetë âsht organ i qeverís?
Gazeta "Koha" âsht organ i qeverís.
Organ i kujt âsht gazeta "Koha"?
Gazeta "Koha" âsht organ i qeverís.

A âsht rruga Tiranë-Durrës rrugë shtetnore?
Po, rruga Tiranë-Durrës âsht rrugë shtetnore.
Cila rrugë âsht rrugë shtetnore?
Rruga Tiranë-Durrës âsht rrugë shtetnore.
Çfarë rruge âsht rruga Tiranë-Durrës?
Rruga Tiranë-Durrës âsht rrugë shtetnore.

A âsht i madh Universiteti Shtetnor i Tiranës?
Po, Universiteti Shtetnor i Tiranës âsht mjaft i madh.
A ka Universiteti Shtetnor i Tiranës nja 5500 studenta?
Po, Universiteti Shtetnor i Tiranës ka nja 5500 studenta.
Sa studenta ka Universiteti Shtetnor i Tiranës?
Universiteti Shtetnor i Tiranës ka nja 5500 studenta.

A janë republika pothuej të gjitha shtetet e botës?
Po, pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Ç'janë pothuej të gjitha shtetet e botës?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Cilat shtetet janë republika?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Ç'formë regjimi kanë pothuej të gjitha shtetet e botës?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Ç'janë pothuej të gjitha shtetet e botës?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.

A punon motra e saj në Ministrín e Arësimit?
Po, motra e saj punon në Ministrín e Arësimit.
Motra e kujt punon në Ministrín e Arësimit?
Motra e saj punon në Ministrín e Arësimit.
Në cilën ministrí punon motra e saj?
Motra e saj punon në Ministrín e Arësimit.
Ku punon motra e saj?
Motra e saj punon në Ministrín e Arësimit.
Kush punon në Ministrín e Arësimit?
Motra e saj punon në Ministrín e Arësimit.

A punon Zoja Beshiri n'administratën e fabrikës së këpucëvet?
Po, Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet.
Kush punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet?
Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet.
Cila zojë punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet?
Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet.
Ku punon Zoja Beshiri?
Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet.
N'administratën e cilës fabrikë punon Zoja Beshiri?
Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëvet.

Sa partí politike ka në SHBA?
Në SHBA ka dý partí politike.
Ku ka dý partí politike?
Në SHBA ka dý partí politike.
A ka në Francë shumë partí politike?
Po, në Francë ka shumë partí politike.
Ku ka shumë partí politike?
Në Francë ka shumë partí politike.
Sa partí politike ka në Francë?
Në Francë ka shumë partí politike.
Po në Shqipní, sa partí politike ka?
Në Shqipní ka vetëm nji partí politike.
Ku ka vetëm nji partí politike?
Në Shqipní ka vetëm nji partí politike.

A kanë kushtetutë të gjitha shtetet e botës?
Po, të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.
Ç'kanë të gjitha shtetet e botës?
Të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.

Cilat shtete kanë kushtetutë?
Të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.
Sa shtete kanë kushtetutë?
Të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.

A quhet ministër kryetari i nji dikasteri?
Po, kryetari i nji dikasteri quhet ministër.
Si quhet kryetari i nji dikasteri?
Kryetari i nji dikasteri quhet ministër.
Kush quhet ministër?
Kryetari i nji dikasteri quhet ministër.

Në disa shtete, a âsht kryeministri kryetár shteti?
Po, në disa shtete kryeministri âsht kryetár shteti.
Në cilat shtete âsht kryeministri kryetár shteti?
Në disa shtete kryeministri âsht kryetár shteti.
Çka âsht kryeministri në disa shtete?
Në disa shtete kryeministri âsht kryetár shteti.
Po në SHBA, kush âsht kryetár shteti?
Në SHBA Presidenti âsht kryetár shteti.

Shqipnija, thuhet në Kushtetutë, âsht republikë popullore, si të gjitha vendet tjera me regjim komunist dhe quhet Republika Popullore e Shqipnís. Në propagandën komuniste lexojmë se Kushtetuta e R.P. të Shqipnís âsht kushtetuta e nji vendi që po ndërton socializmin, e atij vendi ku industrija, i përket shtetit, por ku ende njifet prona e vogël private, ku ka ende njerëz që merren me tregtí të vogël. Përkundrazi, vazhdon tue thânë kjo propagandë, në Rusí socializmi âsht ndërtue d.m.th. s'ka as pronë të vogël private dhe as njerëz që merren me tregtí të vogël; atje po kalohet në komunizëm. Ky âsht pra kuptimi i nji republike popullore.

R.P. e Shqipnís nuk ka president; kryetár shteti, sa për formë, âsht Kryetari i Presidiumit të Kuvendit Popullor, por në të vërtetë, rândësín mâ të madhe e ka Sekretari i Partís së Punës, që âsht nji partí me idé komuniste.

Simbas Kushtetutës, organi mâ i naltë shtetnor âsht Kuvendi Popullor, i cili sot âsht i përbâmë prej 214 deputetësh: 1 deputet për çdo 8000 banorë. Kuvendi Popullor, që thirret në sesion dý herë në vjet, sa për të votue, ditën e parë që mblidhet zgjedh nji grup 15 vetësh, të cilët vendosin mbi të gjitha punët me rândësí

që dalin kur Kuvendi Popullor nuk âsht në sesion.

Ky grup 15 vetësh formon Presidiumin e Kuvendit Popullor. Po at ditë zgjedh edhe qeverín: nji kryeministër dhe 17 ministra. Çdo ministër udhëheq nji ministrí; ministrít janë: Ministrija e Punëvet të Jashtme, Ministrija e Punëvet të Mbrendëshme, Ministrija e Mbrojtjes Popullore, Ministrija e Drejtësís, Ministrija e Financavet, Ministrija e Arësimit, Ministrija e Kulturës dhe Artevet, Ministrija e Industrís, Ministrija e Tregtís, Ministrija e Bujqësís, Ministrija e Shëndetsís, Ministrija e Ndërtimit, Ministrija e Komunikacionevet, Ministrija e Minjeravet dhe Gjeologjís, Ministrija e Ekonomís Komunale, Ministrija e Pyjevet dhe Ujnavet dhe Ministrija e Tregtís së Jashtme. Qeverija âsht organi mâ i naltë i administratës shtetnore, por veprimtarín e gjithë aparatit shtetnor e udhëheq Partija e Punës. Nga mbledhjet e përbashkëta të qeverís dhe të partís dalin urdhënesa që rregullojnë punët mâ të rândësishme politike.

Edhe Gjykatën e Naltë e Gjykatën Ushtarake i zgjedh Kuvendi Popullor; Gjykata e Naltë, si do të shofim nji herë tjetër, drejton dhe administron gjykatat tjera: gjykatat e qarkut dhe gjykatat popullore.

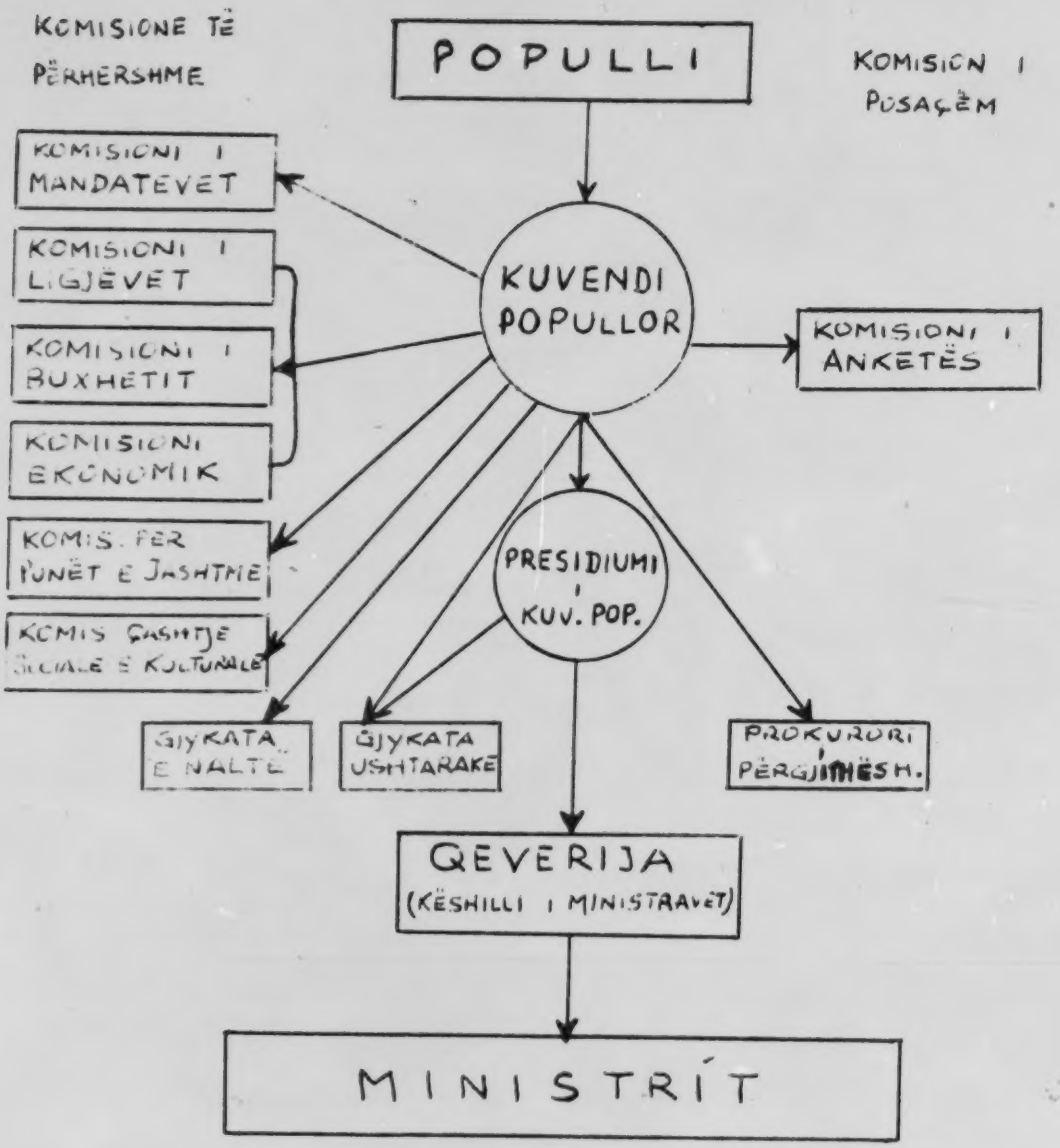

Kuvendi popullor dhe organet e nalta vartëse

QUESTIONS-PYETJE

1. Çfarë lloj republike âsht Shqipnija?
2. Si quhet pra Shqipnija simbas Kushtetutës së kësaj republike?
3. Sa shtete tjera janë gjithashtu republika popullore?
4. Ku lexojmë na se Kushtetuta e R.P. të Shqipnís âsht kushtetuta e atij vendi që po ndërton socializmin?
5. Çka po ndërton populli në R.P. të Shqipnís?
6. Kujt i përket industrija në nji republikë popullore si âsht Shqipnija?
7. Çfarë lloj prone njifet ende në nji vend që po ndërton socializmin?
8. Me çfarë lloj tregtije merren ende njerzit atje?
9. Përkundrazi, në nji vend ku âsht ndërtue socializmi, a njifet prona e vogël private?
10. A merren njerzit atje me tregtí të vogël?
11. Në çfarë forme të shoqnís po kalohet në Rusí?
12. Cili âsht pra kuptimi i nji republike popullore?
13. Cila republikë nuk ka president?
14. Kush âsht kryetâr shteti në R.P. të Shqipnís?
15. Kush e ka në të vërtetë rândësín mâ të madhe në R.P. të Shqipnís?
16. Çfarë idésh ka Partija e Punës e Shqipnís?
17. Kush âsht sot Sekretari i Partís së Punës së Shqipnís?
18. Simbas Kushtetutës, cili âsht organi mâ i naltë shtetnor?
19. Nga sa deputetë âsht i përbâmë Kuvendi Popullor?
20. Sa deputetë për çdo 8000 banorë ka në Kuvendin Popullor?

21. Sa herë në vjet thirret në sesion Kuvendi Popullor?

22. Cila âsht detyra kryesore e deputetëvet kur thirren në sesion?

23. Çka zgjedh Kuvendi Popullor ditën e parë që mblidhet?

24. Mbi çka vendos ky grup 15 vetësh?

25. Si quhet ky grup 15 vetësh?

26. Përveç Presidiumit të Kuvendit Popullor, çka tjetër zgjedh Kuvendi Popullor ditën e parë që mblidhet?

27. Nga sa vetë përbâhet qeverija?

28. Çka udhëheq nji ministër?

29. Si quhet ministrija që merret me punët e jashtme?

30. Si quhet ministrija nga e cila mvaret policija?

31. Si quhet ministrija nga e cila mvaren Puqít e Armatosuna të R.P. të Shqipnís?

32. Si quhet ministrija që drejton shkollat dhe mësuesit?

33. Si quhet ministrija nga e cila mvaren gjykatat?

34. Si quhet ministrija që rregullon shpenzimet e shtetit?

35. Si quhet ministrija nga e cila mvaren fabrikat?

36. Si quhet ministrija nga e cila mvaret tregtija e mbrendëshme?

37. Nga cila ministrí mvaren mjekët?

38. Cila ministrí rregullon punën e bujqvet?

39. Cila ministrí merret me ndërtimin e rrugëvet, fabrikavet, apartamentevet etj?

40. Cila ministrí rregullon lëvizjen e njerëzvet dhe të mallnavet?

41. Ka edhe pesë ministrí tjera; cilat janë?

42. Cili âsht organi mâ i naltë i administratës shtetnore?

43. Në të vërtetë, cili organ e udhëheq veprimtarín e gjithë aparatit shtetnor?

44. Çka del nga mbledhjet e përbashkëta të qeverís dhe të partís?

45. Çka rregullojnë urdhënesat që dalin nga mbledhjet e përbashkëta të partís dhe të qeverís?

46. Çfarë organesh tjera zgjedh Kuvendi Popullor?

47. Çka drejton dhe administron Gjykata e Naltë?

48. Cilat janë gjykatat që administron Gjykata e Naltë?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

LXIII
SIXTH PART
HOMEWORK

Përgjegjuni me fjalët tueja -- tue përdorue sa mâ pak fjalët e librit -- këtyne pyetjeve:

1. Cili âsht kuptimi i nji republike popullore? (simbas kuptimit qi i apin komunistat)

2. Kush e bân punën e Kuvendit Popullor kur ky nuk âsht në sesion?

3. Cili âsht ndryshimi midis gjykatavet shqiptare dhe gjykatavet amerikane?

Me foljet që po shenojmë mâ poshtë formoni nga nji emën dhe me secilin emën bâni nga nji fjalí.

P.sh. me përsëritë: Përsëritja e mësimevet âsht e nevojshme.

4. me shkrue

5. me këthye

6. me mbajtë

7. me hapë

8. me thânë

administratë, -a administrata, -t	(f)	administration
aparat, -i aparate, -t	(m)	apparatus
arësim, -i	(m)	education, schooling
deputet, -i deputetë, -t	(m)	deputy (member of Parliament, Congress or Assembly)
dikaster, -i dikastere, -t	(m)	ministry (government department)
me emnue (unë emnoj)	(v)	to name, nominate, appoint
formë, -a forma, -t	(f)	form, shape, mould
me formue (unë formoj)	(v)	to form, shape
grup, -i grupe, -t	(m)	group
gjoja	(conj)	supposedly, as if, allegedly
gjykatë, -a gjykata, -t	(f)	court, tribunal
Gjykata e Naltë		Supreme Court of Justice
industrí, -ja industrí, -t	(f)	industry
këshill, -i këshilla, -t	(m)	council, advice
komunist, -e	(adj m & f)	communist

kryeministër, kryeministri kryeministra, -t	(m)	prime minister, premier
kryetár, -i kryetarë, -t	(m)	chairman, chief, president
kulturë, -a	(f)	culture
kushtetutë, -a kushtetuta, -t	(f)	constitution
kuvend, -i kuvende, -t	(m)	assembly, conference, gathering; conversation, talk; convent, monastery
mbledhje, -a mbledhje, -t	(f)	gathering, meeting, assembly; collection; addition
Ministrija e Jashtme		Ministry of Foreign Affairs. State Dept.
partí, -ja partí, -t	(f)	party (political)
Partija e Punës e Shqipnís		Albanian Workers' Party
popullor, -e	(adj m & f)	public, popular, folk-, people's
president, -i presidentë, -t	(m)	president
presidium, -i presidiume, -t	(m)	presidium (a permanent administrative committee especially of the government)
pronë, -a prona, -t	(f)	property
pushtet, -i pushtete, -t	(m)	authority, power; political rule, govt organ, govt structure, government

qark, -u qarqe, -t	(m)	district; circle; circuit
me u-quejtë (unë quhem)	(v)	to be called, named
regjim, -i regjime, -t	(m)	regime
republikë, -a republika, -t	(f)	republic
sesion, -i sesione, -t	(m)	session
socializëm, socializmi	(m)	socialism
shtetnor, -e	(adj	government-, state-, govt or state owned
me u-thânë (thuhet)	(v)	to be said
me u-thirrë (unë thirrem)	(v)	to be called, summoned, invited
me udhëheqë (unë udhëheq)	(v)	to lead, guide
urdhënesë, -a urdhënesa, -t	(f)	ordinance
i, të vazhdueshëm e, të vazhdueshme	(adj m & f)	continuous, successive
veprimtarí, -ja veprimtarí, -t	(f)	activity
votë, -a vota, -t	(f)	vote
me votue (unë votoj)	(v)	to vote
i, e, të zgjedhun të zgjedhuna	(adj m & f)	elected, selected, chosen

Shenime:

me bâ pjesë (unë bâj pjesë)	(v)	to be part of, take part in
sa për formë		on paper

Për të qeshë

Kur njeriu âsht plakë aq shumë sa mos të jetë në gjendje t'api shembullin e keq, atëherë fillon t'api këshilla të mira.

* * *

Baba i thotë të birit, tue vështrue dëftesën e tij shkollore: "Nji gjâ vetëm ke në favor tând: këto nota që ke marrë tregojnë se s'ke kopjue ..."

* * *

Bariu të birit: Dil jashtë e shiko në se âsht tue rá shí!
Djali t'et: Thirre qenin mbrendë e shife në se âsht i lagët!

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1. disa - ca

(a)

A janë disa nga shtëpít e Tiranës të vjetra?
Po, disa nga shtëpít e Tiranës janë të vjetra.

A janë ca nga shtëpít e Tiranës të vjetra?
Po, ca nga shtëpít e Tiranës janë të vjetra.

Sa shtëpí të vjetra ka në Tiranë?
Në Tiranë ka ca shtëpí të vjetra.

(b)

A shkuet ju në qytet me blé ca mish?
Po, unë shkova në qytet me blé ca mish.

A shkue ju në kuzhinë me pí ca ujë?
Po, unë shkova në kuzhinë me pí ca ujë.

Kur pini rakí, a ju pëlqen me pasë edhe ca bukë e ca djathë për meze?
Po, kur pij rakí më pëlqen me pasë edhe ca bukë e ca djathë për meze?

Kur shkoni me gjuejtë, a merrni me vete edhe ca kafe?
Po, kur shkoj me gjuejtë marr me vete edhe ca kafe.

Mësuesi: Agimi do edhe pak gjellë.
Nxânsi: Agimi do edhe ca gjellë.

Vazhdo:

Unë due edhe pak sallatë.
Unë due edhe ca sallatë.

Ju doni edhe pak groshë.
Ju doni edhe ca groshë.

Shtjeri sallatës edhe pak krypë.
Shtjeri sallatës edhe ca krypë.

Hangra pak kadaif e më bâni keq.
Hangra ca kadaif e më bâni keq.

M'epni edhe pak qumësht, ju lutem!
M'epni edhe ca qumësht, ju lutem.

A doni pak venë të kuqe?
A doni ca venë të kuqe?

Nesër do të ju sjellë pak rakí që kam bâ unë.
Nesër do të ju sjellë ca rakí që kam bâ unë.

2. kam me .... - kam për të ....

A do të shkojsh nesër në Salinas?
Po, unë do të shkoj nesër në Salinas.

A ke me shkue nesër në Salinas?
Po, unë kam me shkue nesër në Salinas.

A ke për të shkue nesër në Salinas?
Po, unë kam për të shkue nesër në Salinas.

Çka ka me bâ ai nesër?
Ai ka me shkue nesër në Salinas.

Çka ka për të bâ ai nesër?
Ai ka për të shkue nesër në Salinas.

Ku do të shkojë ai nesër?
Ai do të shkojë në Salinas nesër.

Ku ka me shkue ai nesër?
Ai ka me shkue në Salinas nesër.

Ku ka për të shkue ai nesër?
Ai ka për të shkue në Salinas nesër.

A do të punoni mbasnesër?
Po, unë do të punoj mbasnesër.

A keni me punue mbasnesër?
Po, unë kam me punue mbasnesër.

A keni për të punue mbasnesër?
Po, unë kam për të punue mbasnesër.

3. dyfish, trefish, etj.

A paguet për biletën e teatrit dý herë mâ shumë se kushton zakonisht?
Po, unë e pagova biletën e teatrit dý herë mâ shumë se kushton zakonisht.

A e pagove dyfish biletën e teatrit?
Po, unë e pagova dyfish biletën e teatrit.

A âsht bâ popullsija e Tiranës dý herë mâ e madhe se ç'ka qenë më 1945?
Po, popullsija e Tiranës âsht bâ dý herë mâ e madhe se ç'ka qenë më 1945.

A âsht shtue popullsija e Tiranës dyfish?
Po, popullsija e Tiranës âsht shtue dyfish.

A âsht dyfishue popullsija e Tiranës qysh nga vjeti 1945?
Po, popullsija e Tiranës âsht dyfishue qysh nga vjeti 1945.

Popullsija e cilit qytet âsht dyfishue qysh nga vjeti 1945?
Popullsija e Tiranës âsht dyfishue qysh nga vjeti 1945.

A e bâni ju batanijen dyfish, trefish apo katërfish kur çoheni?
Kur çohem unë e bâj batanijen katërfish.

Kush e bân batanijen katërfish kur çohet?
Ai e bân batanijen katërfish kur çohet.

4. Vetja e tretë e foljevet pësore

A e bijnë kamerierat kafen me tabake?
Po, kamerierat e bijnë kafen me tabake.

A bihet kafja me tabake?
Po, kafja bihet me tabake.

Me çka sillet kafja?
Kafja sillet me tabake.

A e pijnë njerzit kafen me filxhan?
Po, njerzit e pijnë kafen me filxhan.

Me çka pihet kafja?
Kafja pihet me filxhan.

Çka pihet me filxhan?
Kafja pihet me filxhan.

41

A pihet uji me gotë?
Po uji pihet me gotë.

Me çka e pijnë njerzit venën, rakín edhe birrën?
Njerzit e pijnë venën, rakin edhe birrën me gotë.

Me çka pihen vena, rakija dhe birra?
Vena, rakija dhe birra pihen me gotë.

A hahet supa me lugë?
Po, supa hahet me lugë.

Me çka hahet supa?
Supa hahet me lugë.

Çka hahet me lugë?
Supa hahet me lugë.

A pritet mishi me thikë?
Po, mishi pritet me thikë.

Çka pritet me thikë?
Mishi pritet me thikë.

A rritet orizi në Shqipní?
Po, orizi rritet në Shqipní.

Ku rritet orizi?
Orizi rritet në Shqipní.

A rritet mâ shumë orizi apo gruni në Shqipní?
Në Shqipní rritet mâ shumë gruni.

A e lajmë na fytyrën me ujë e sapun?
Po, na e lajmë fytyrën me ujë e sapun.

A lahet fytyra me ujë e sapun?
Po, fytyra lahet me ujë e sapun.

Me çka lahet fytyra?
Fytyra lahet me ujë e sapun.

A e ulin ushtarët flamurin në mbrâmje?
Po, ushtarët e ulin flamurin në mbrâmje.

A ulet flamuri në mbrâmje?
Po, flamuri ulet në mbrâmje.

Kur ulet flamuri?
Flamuri ulet në mbrâmje.

A e çojnë ushtarët flamurin në mëngjes?
Po, ushtarët e çojnë flamurin në mëngjes.

A çohet flamuri në mëngjes?
Po, flamuri çohet në mëngjes.

Kur çohet flamuri?
Flamuri çohet në mëngjes.

Çka çohet në mëngjes?
Flamuri çohet në mëngjes.

13

NDAMJA ADMINISTRATIVE (në rrethe)
e R. P. Sh. më 1963

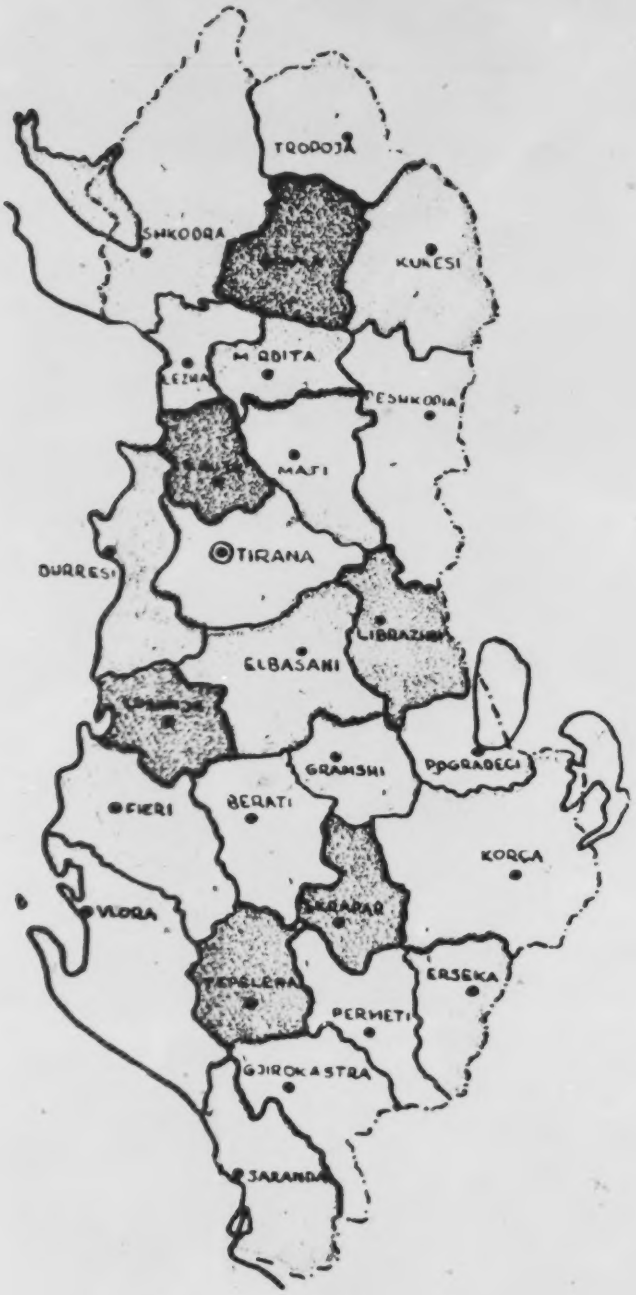

41

Organet legjislative e ekzekutive të R.P. të Shqipnís

1. Presidiumi i Kuvendit Popullor, më the dje, vendos mbi të gjitha çashtjet e rândësishme shtetnore.
2. Po, Presidiumi, si organ legjislativ dhe edhe ekzekutiv, ka kompetenca të shumta.

3. A mund të më përmendish disa nga kompetencat që ka Presidiumi?
4. Po. Të shpalli dekrete, të kontrollojë në se ligjët pajtohen me Kushtetutën, të deklarojë luftë, të emnojë ministra etj.

5. Ç'janë këshillat popullore?
6. Ato janë organet lokale të pushtetit popullor me anë të të cilave Presidiumi sundon vendin.

7. Kush i emnon këshillat popullore?
8. Edhe ato zgjidhen, gjoja me vota të lira dhe mblidhen periodikisht në sesione të zakonshme ase të jashtzakonshme, si Kuvendi Popullor.

9. Mirëpo Kuvendi ka qeverín si organ ekzekutiv e administrativ....
10. Edhe këshillat popullore kanë organet e tyne ekzekutive; ato quhen komitete ekzekutive.

11. Do me thânë se komitetet ekzekutive nuk janë asgjâ tjetër veçse qeverít lokale.
12. Po, çdo lokalitet, rreth ase qytet ka komitetin e vet ekzekutiv me zyra të ndryshme.

13. Ç'janë rrethi e lokaliteti?
14. Janë ndamje administrative; nji lokalitet përfshîn nji numër fshatrash dhe nji rreth nji numër lokalitetesh.

15. Kush i zgjedh gjykatat në R.P. të Shqipnís?
16. I zgjedhin këshillat popullore, përveç Gjykatës së Naltë dhe Gjykatës Ushtarake.

17. A janë të pavaruna gjykatat në vendimet e tyne?
18. Kur gjykojnë krime dhe faje të zakonshme, ato janë të pavaruna në vendimet e tyne, por për faje politike...

19. Çka ngjân me ato?
20. Për faje politike dhe për "krime kundër shtetit" ato veprojnë tamam si u thonë prokurorët e rrethevet, të cilët varen nga Prokurori i Përgjithëshëm.

21. Me çfarë mënyre zbatohet dënimi me vdekje në Shqipní?
22. Me pushkatim ase me varje në litár.

Kontrollori: Ky vagon âsht për ata që nuk e pijnë duhanin.
Udhëtari: Tamam. Unë nuk e pij duhanin.
Kontrollori: Po ti, tue e pí je ...
Udhëtari: Kjo cingare âsht qelepír ...

LESSON 64

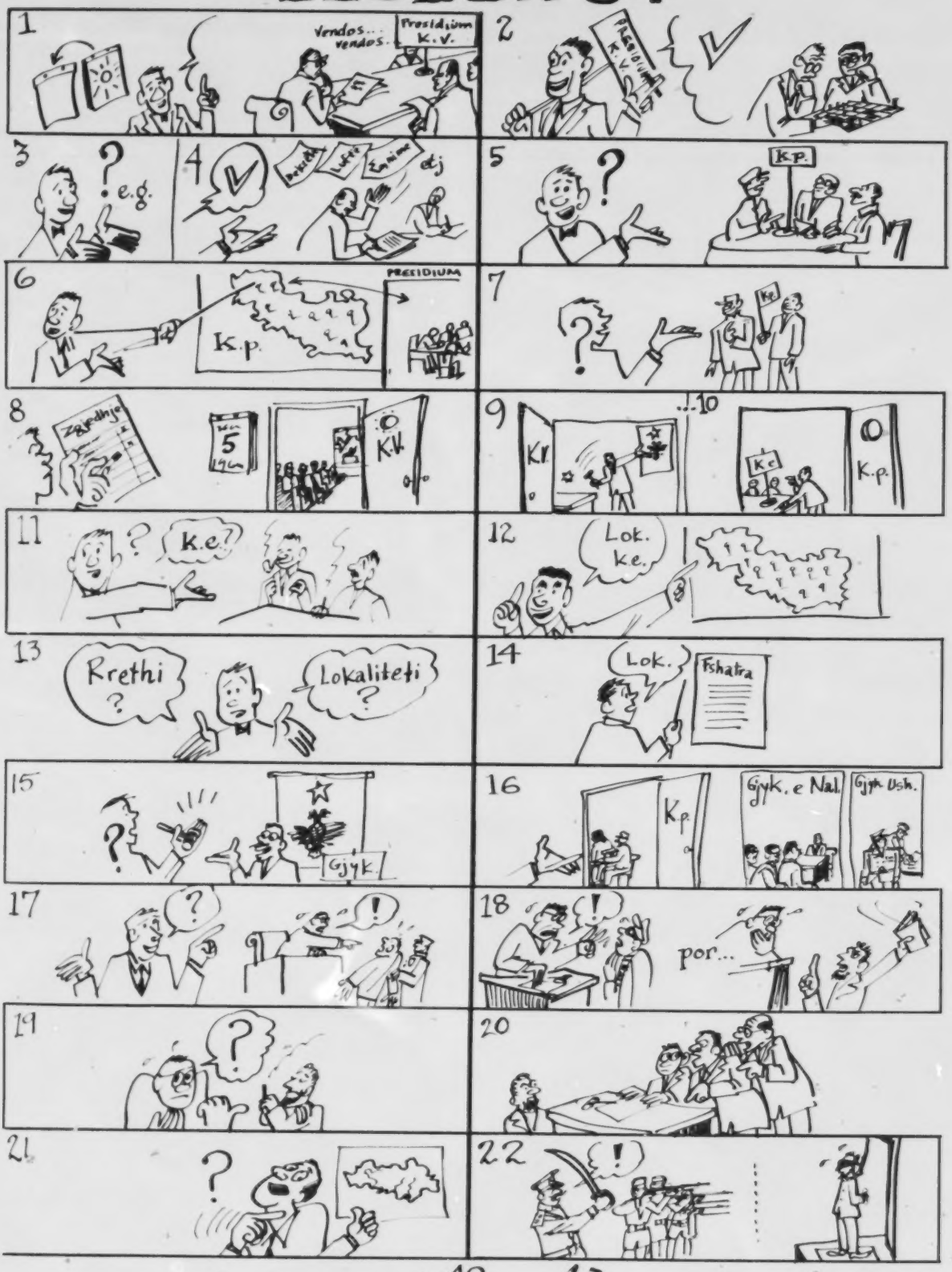
1
Vendos... vendos.
Presidium K.V.
2
PRESIDIUM K.V.
3
e.g.
4
etj
5
K.P.
6
PRESIDIUM
K.p.
7
8
5
K.V.
9
K.V.
10
K.e
K.p.
11
k.e.?
12
Lok. k.e.
13
Rrethi ?
Lokaliteti ?
14
Lok.
Fshatra
15
Gjyk.
16
K.p.
Gjyk. e Nal.
Gjyk. Ush.
17
18
por...
19
20
21
22

The Legislative and Executive Organs of the People's Republic of Albania

1. You told me yesterday that the Presidium of the People's Assembly makes decisions on all important questions pertaining to the state.
2. Yes, the Presidium as a legislative and executive organ has many prerogatives.

3. Could you mention some of the prerogatives of the Presidium?
4. Yes. Issues decrees, checks the constitutionality of the laws, declares war, appoints ministers, etc.

5. What are the people's councils?
6. They are the local organs of the state through which the Presidium governs the country.

7. Who appoints the people's councils?
8. They also are supposedly elected by free elections and periodically meet in ordinary or extraordinary sessions, like the People's Assembly.

9. But the People's Assembly has the government as its executive and administrative organ....
10. People's councils also have their executive organs; they are called executive committees.

11. You mean that the executive committees are nothing else but local governments.
12. Certainly. Any locality, district or city has its own executive committee with its various bureaus.

13. What are the district and the locality?
14. They are administrative divisions; a locality is made up of a number of villages and a district by a number of localities.

15. Who appoints the courts in the People's Republic of Albania?
16. The people's councils, except the Supreme Court and the Military Tribunals.

17. Are the courts independent in their decisions?
18. When they deal with ordinary crimes and petty cases they are independent, but for political crimes....

19. What happens with them?
20. They act according to the directive of the district attorneys, who in their turn depend on the Attorney General, for political crimes and crimes against the state.

21. How are those sentenced to death executed in Albania?
22. By a firing squad or by hanging.

KUJDESI I PRINDEVE T

A je ti mësuesi që ke lânë djalin tim në klasë?!

1. The partitive adjective

(a) The adjectives "disa" and "ca" (some) are interchangeable whenever they stand for an unspecified number of things, animals or persons; in this case the noun which follows is in the plural.

Examples:

Disa nëpunës kanë pasë shtesë rroge dý herë.
Ca
(Some employees have had salary increases twice.)

Disa ditë mâ parë humba portofolin.
Ca
(Some days ago I lost my wallet.)

(b) If a noun, always in singular, has a partitive meaning, only "ca" can be used.

Examples:

M'epni ca gjalp, ju lutem!
(Give me some butter, please)

A doni ca bukë?
(Would you like some bread?)

Bleva ca salam dhe disa (or ca) suxhukë.
(I bought some salami and some sausages.)

2. The future expressing compulsion

The verb "me pasë" in the present tense with the infinitive of another verb expresses compulsion in the same way as does "have to" in English. Moreover, in some cases, the whole formula is used as the future.

Examples:

Kam me shkue në pazár.
(I have to go downtown.)
(I will go downtown.)

Nji ditë ke me u-përgjegjë për këto vepra të këqija.
(One day you will have to answer for these bad deeds.)
(One day you will answer for these bad deeds.)

Na kemi me ndejtë këtu deri nesër.
(We have to stay here until tomorrow.)
(We will stay here until tomorrow.)

Nuk besoj se nesër ka për të qenë ditë e bukur si sot.
(I don't think tomorrow will be as beautiful as today.)

3. Multiplicative numerals:

(a) The suffix -fish, equivalent to English -fold, is attached to cardinal numbers to form multiplicative adverbs.

Examples:

dyfish	double, twice, twofold
trefish	triple, threefold
dhetëfish	tenfold
etj.	

(b) The suffix -ue is attached to the above adverbs to form verbs.

Examples:

me dyfishue	to double
me trefishue	to triplicate, treble

(c) The suffix -i is attached to the above adverbs to form nouns.

Examples:

dyfishi	the double
trefishi	the triple

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

LXIV
FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1.

A përmenden njerzit e mëdhaj për punët e tyne?
Po, njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyne.

Cilët përmenden për punët e tyne?
Njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyne.

Për çka përmenden njerzit e mëdhaj?
Njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyne.

2.

(a) A pajtohen ligjët e nji shteti me kushtetutën e vet?
Po, ligjët e nji shteti pajtohen me kushtetutën e vet.

Me çka pajtohen ligjët e nji shteti?
Ligjët e nji shteti pajtohen me kushtetutën e vet.

A pajtohen idét tueja me idét e mija?
Po, idét e mija pajtohen me idét tueja.

Idét e kujt pajtohen me idét e mija?
Idét e mija pajtohen me idét tueja.

A pajtohet mendimi im me mendimin tuej?
Po, mendimi yt pajtohet me mendimin tim.

Me mendimin e kujt pajtohet mendimi im?
Mendimi juej pajtohet me mendimin tim.

(b) A pajtoheni ju me shokët gjithëmonë mbasi zîheni?
Po, unë pajtohem gjithëmonë me shokët mbasi zîhem.

Kush pajtohet me shokët mbasi zîhet?
Unë pajtohem me shokët mbasi zîhem.

A âsht mirë me u-pajtue me shokët mbasi të zîhemi?
Po, âsht mirë me u-pajtue me shokët mbasi të zîhemi.

(c) A jeni pajtue në ndonji revistë shqipe sivjet?
Jo, sivjet nuk jam pajtue n'asnji revistë shqipe.

A do të pajtoheni në ndonji gazetë shqipe mot?
Po, mot do të pajtohem në nji gazetë shqipe.

A jeni pajtue ju sivjet në ndonji revistë amerikane?
Po, unë jam pajtue sivjet në nji revistë amerikane.

3.

A jam emnue unë mësues?
Po, ju jeni emnue mësues.

Kur âsht emnue ai oficer?
Ai âsht emnue oficer në vjetin 19..

A i emnon oficerat Presidenti?
Po, Presidenti i emnon oficerat.

Kush i emnon oficerat?
Presidenti i emnon oficerat.

A emnohet apo zgjidhet Presidenti i Shtetevet të Bashkueme?
Presidenti i Shtetevet të Bashkueme zgjidhet.

A emnohen apo zgjidhen ministrat?
Ministrat emnohen.

4.

A âsht lokaliteti njisija mâ e vogël administrative në Shqipní?
Po, lokaliteti âsht njisija mâ e vogël administrative në Shqipní.

Çfarë njisije administrative âsht lokaliteti në Shqipní?
Lokaliteti âsht njisija administrative mâ e vogël në Shqipní.

Në çë vend âsht lokaliteti njisija mâ e vogël administrative?
Në Shqipní lokaliteti âsht njisija mâ e vogël administrative.

A âsht rrethi nji njisí mâ e madhe se lokaliteti?
Po, rrethi âsht nji njisí mâ e madhe se lokaliteti.

A përfshîn nji rreth disa lokalitete?
Po, nji rreth përfshîn disa lokalitete.

Sa lokalitete përfshîn nji rreth?
Nji rreth përfshîn disa lokalitete.

A përfshîn nji lokalitet nji numër fshatrash?
Po, nji lokalitet përfshîn nji numër fshatrash.

A përfshîn nji rreth nji numër lokalitetesh?
Po, nji rreth përfshîn nji numër lokalitetesh.

A përfshîn nji qytet nji numër lagjesh?
Po, nji qytet përfshîn nji numër lagjesh.

Cila njisí administrative përfshîn nji numër fshatrash?
Lokaliteti përfshîn nji numër fshatrash.

Çë njisí administrative përfshîn nji numër lokalitetesh?
Rrethi përfshîn nji numër lokalitetesh.

Çë njisí administrative përfshîn nji numër lagjesh?
Qyteti përfshîn nji numër lagjesh.

5.

A varet zgjedhja e nji presidenti nga votat e popullit?
Po, zgjedhja e nji presidenti varet nga votat e popullit.

Nga çka varet zgjedhja e nji presidenti?
Zgjedhja e nji presidenti varet nga votat e popullit.

A jeni ju të pavarun në vendimet tueja?
Po, na jemi të pavarun në vendimet tona.

Në çka jeni ju të pavarun?
Na jemi të pavarun në vendimet tona.

A âsht Shqipnija nji shtet i pavarun?
Po, Shqipnija âsht nji shtet i pavarun.

Çfarë shteti âsht Shqipnija?
Shqipnija âsht nji shtet i pavarun.

A ka qenë Shqipnija nji shtet i pavarun para vjetit 1912?
Jo, Shqipnija nuk ka qenë nji shtet i pavarun para vjetit 1912.

Kur âsht bâ Shqipnija nji shtet i pavarun?
Shqipnija âsht bâ nji shtet i pavarun në vjetin 1912.

6.

Zakonisht, a marrin dënim me vdekja ata që vrasin?
Po, zakonisht, ata që vrasin marrin dënim me vdekje.

Çfarë dënimi marrin ata që vrasin?
Ata që vrasin marrin dënim me vdekje.

(a) A zbatohet dënimi me vdekje me pushkatim në Shqipní?
Po, dënimi me vdekje zbatohet me pushkatim në Shqipní.

Me çka tjetër zbatohet në Shqipní dënimi me vdekje?
Në Shqipní dënimi me vdekje zbatohet edhe me varje në litár.

Ku zbatohet dënimi me vdekje me pushkatim ase me varje në litár?
Në Shqipní dënimi me vdekje zbatohet me pushkatim ase me varje në litár.

(b) Zakonisht, a mbarohet mirë nji punë që bâhet shpejt?
Jo, zakonisht nji punë që bâhet shpejt nuk mbarohet mirë.

Çka nuk mbarohet mirë zakonisht?
Nji punë që bâhet shpejt nuk mbarohet mirë zakonisht.

Çfarë pune nuk mbarohet mirë?
Puna që bâhet shpejt nuk mbarohet mirë.

(c) A mund të pritet njeriu me brisk kur rruhet shpejt?
Po, njeriu mund të pritet me brisk kur rruhet shpejt.

Kur mund të pritet njeriu me brisk?
Njeriu mund të pritet me brisk kur rruhet shpejt.

Në çfarë rasti mund të pritet njeriu me brisk?
Kur rruhet shpejt njeriu mund të pritet me brisk.

7. gjoja

Na e dijmë se ai nuk punon me kujdes.
Ai thotë se gjoja punon me kujdes.

A thotë ai se gjoja punon me kujdes?
Po, ai thotë se gjoja punon me kujdes.

Kush thotë se gjoja punon me kujdes?
Ai thotë se gjoja punon me kujdes.

Agimi nuk erdhi sepse shkoi në kinema.
Agimi na shkroi se gjoja âsht i sëmundë.

A na shkroi Agimi se gjoja âsht i sëmundë?
Po, Agimi na shkroi se gjoja âsht i sëmundë.

Kush na shkroi se gjoja âsht i sëmundë?
Agimi na shkroi se gjoja âsht i sëmundë.

Çka na shkroi Agimi?
Agimi na shkroi se gjoja âsht i sëmundë.

A âsht e vërtetë se Agimi âsht i sëmundë?
Jo, nuk âsht e vërtetë se Agimi âsht i sëmundë.

Zotní Berati nuk e di mësimin.
Zotní Berati thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

A thotë Zotní Berati se gjoja ka studjue 5 orë?
Po, Zotní Berati thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

Kush thotë se gjoja ka studjue 5 orë?
Zotní Berati thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

Sa orë ka studjue Zotní Berati?
Nuk e dij, por thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

(Nxânsit le të bâjnë vetë nga dý fjalí me "gjoja")

8. Bâni pyetje nga këto fjalí:

Z. Berati merret vetëm me çashtje administrative.

Dekreti âsht nji urdhënesë që ka fuqí ekzekutive.

Zakonisht, nji nëpunës i naltë ka kompetenca të shumta.

Policija mbasi e ndali, e kontrolloi për armë dhe e arrestoi.

Nji partí politike nuk âsht nji organ legjislativ.

Ligjët duhet t'i respektojnë të gjithë.

Urdhënat e Komandantit të Përgjithëshëm u-zbatuen menjiherë.

LXIV

Kur bje borë në Durrës âsht nji ngjarje e jasht-zakonshme.

Litarët janë të domosdoshëm për peshkatarët.

Ministrija e Arësimit shpalli sot nji urdhënesë me rândësí.

Gjykata s'ka dhânë ende asnji vendim.

Veprova n'at mënyrë, sepse ashtu m'urdhënuen me veprue.

Nxânsit i dërgova nji pako me anë të nji miku.

Këtë rregull e kemi përmendë në klasë shumë herë.

Nga cilado pikëpamje që t'a gjykojmë këtë çashtje, ti ke faj.

57

PJESA E PESTË
COPË LEXIMI

FIFTH PART
READING TEST

Tue qenë se Kuvendi Popullor âsht nji organ që punon periodikisht, vjen nevoja e formimit të nji organi tjetër të naltë të pushtetit, i cili të vendosi për të gjitha çashtjet e rândësishme shtetnore që dalin gjatë kohës që Kuvendi Popullor nuk âsht në sesion. Sikurse pamë, nji organ i tillë âsht Presidiumi i Kuvendit Popullor. Presidiumi pra âsht jo vetëm nji organ legjislativ, por edhe ekzekutiv. Kompetencat e tija janë të shumta: shpall dekrete e urdhënesa, deklaron luftë, emnon qeverín dhe kontrollon veprimtarín e saj, formon ligjë dhe kontrollon që ato të jenë në pajtim me kushtetutën. Për sa i përket këtij aktiviteti të fundit e vërteta âsht se me krimet e shumta që kanë bâ dhe vazhdojnë të bâjnë gjykatat dhe organet e policís - natyrisht, nën udhëheqjen e politikës së qeverís dhe të Presidiumit - nuk mund të thuhet se nuk i kanë shkelë ligjët dhe kushtetutën me mija herë.

Organet lokale të pushtetit popullor janë këshillat popullore. Nga pikëpamja administrative, R.P. e Shqipnís ndahet në rrethe, qytete, lokalitete dhe fshatra. Secila prej tyne ka këshillin e vet popullor. Këshilli popullor i fshatit âsht natyrisht mâ i vogli dhe mvaret nga këshilli popullor i lokalitetit; ky i fundit mvaret nga

këshilli popullor i rrethit ase i qytetit, të cilët mvaren nga Presidiumi i Kuvendit Popullor. Këshillat popullore zgjedhin, nga gjiu i tyne, komitetet ekzekutive; këto nuk janë asgjâ tjetër veçse organet e tyne ekzekutive. Çdo komitet ekzekutiv ka sekcione ose zyra të veçanta me anën e të cilave udhëheq punët e ndryshme t'administratës shtetnore. Disa fshatra nuk kanë komitete ekzekutive; punën e tyne e bâjnë vetë këshillat popullore.

Edhe gjykatat janë organe shtetnore. Sot në Shqipní ka katër lloj gjykatash: Gjykata e Naltë dhe Gjykata Ushtarake, të cilat i zgjedh Kuvendi Popullor, gjykatat e qarkut, të cilat i zgjedhin këshillat popullore të rrethit dhe gjykatat popullore, të cilat i zgjedh populli. Nuk duhet harrue se kandidatët si për deputetë, si për gjykatës i paraqet partija dhe populli nuk ka mundësí të paraqesi kandidatët e vet. Gjykata Ushtarake gjykon vetëm krimet që bâhen nga ushtarakët ose "krimet kundër shtetit"; të kritikojsh veprimet e qeverís, të vjedhish pronën e shtetit ose të mungojsh nga puna pa leje janë faje që mbahen si krime kundër shtetit dhe Gjykata Ushtarake mund t'api edhe dënim me vdekje.

Zyra e Prokurorit të Përgjithëshëm, thuhet në Kushtetutë, âsht organ i Kuvendit Popullor; detyra e tij âsht lufta kundër anmiqvet të popullit, ndjek të gjithë

Vartësija e Komitetevet Ekzekutive

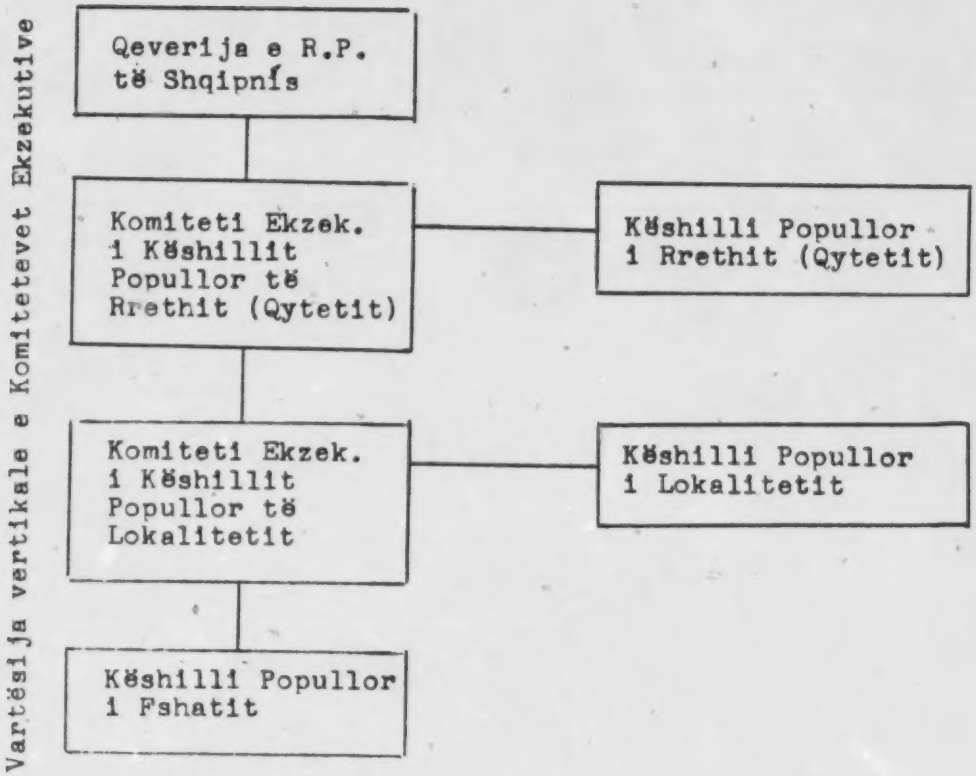

Vartësija horizontale e Komitetevet Ekzekutive.

Vartësija e Seksionevet (Zyravet)
të Komitetevet Ekzekutive

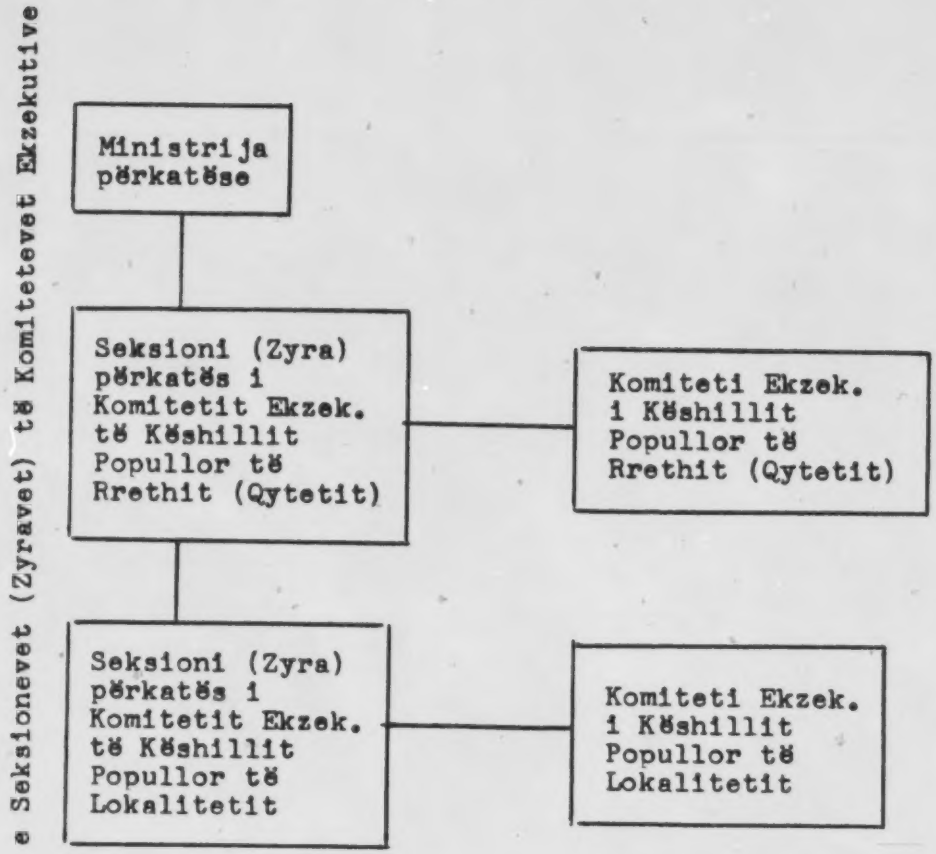

Vartësija horizontale e Seksionevet
(Zyravet) të Komitetevet Ekzekutive.

61

ata që shkelin interesat e shtetit. Anmiq të popullit janë të gjithë ata që nuk mendojnë dhe veprojnë ashtu si thotë Partija e Punës.

QUESTIONS - PYETJE

1. Cili âsht organi i naltë i pushtetit që punon periodikisht?
2. Pse vjen nevoja e formimit të nji organi tjetër të naltë të pushtetit?
3. Si quhet ky organ i naltë që vendos për të gjitha çashtjet e rândësishme shtetnore?
4. Gjatë cilës kohë dalin çashtje të rândësishme për të cilat vendos Presidiumi i Kuvendit Popullor?
5. Çfarë organi âsht pra Presidiumi?
6. Çka shpall Presidiumi?
7. Çka deklaron Presidiumi?
8. Çka emnon dhe kontrollon Presidiumi?
9. Çka formon Presidiumi?
10. Pse i kontrollon ligjët Presidiumi?
11. A kanë bâ shumë krime gjykatat dhe organet e policís?
12. A vazhdojnë të bâjnë krime këto dý organe?
13. Nën udhëheqjen e cilës politikë janë bâ këto krime?
14. Pra, a mund të thuhet se gjykatat dhe organet e policís nuk i kanë shkelë ligjët dhe Kushtetutën?
15. Pse nuk mund të thuhet se gjykatat dhe organet e policís nuk i kanë shkelë ligjët dhe Kushtetutën?
16. Çka janë këshillat popullore?

17. Nga cila pikëpamje ndahet në rrethe, qytete, lokalitete dhe fshatra R.P. e Shqipnís?

18. Çfarë organi ka secila prej këtyne zonave?

19. Cili âsht këshilli popullor mâ i vogël?

20. Nga cili organ mvaret këshilli popullor i fshatit?

21. Nga cili organ mvaret këshilli popullor i lokalitetit?

22. Nga cili organ mvaret këshilli popullor i rrethit ase i qytetit?

23. Cilat organe i zgjedhin komitetet ekzekutive?

24. Cilat janë pra organet ekzekutive të këshillavet popullore?

25. Çka ka çdo komitet ekzekutiv?

26. Çka udhëheq komiteti ekzekutiv me anën e sekcionevet dhe zyravet të veçanta që ka?

27. A kanë të gjithë fshatrat komitete ekzekutive?

28. Cili organ e bân punën kur nji fshat nuk ka komitet ekzekutiv?

29. Çfarë organesh janë gjykatat?

30. Sa lloj gjykatash ka sot në Shqipní?

31. Cilat janë këto katër lloj gjykatash që ka sot në Shqipní?

32. Cili organ zgjedh Gjykatën e Naltë dhe Gjykatën Ushtarake?

33. Cilat organe zgjedhin gjykatat e qarkut?

34. Kush i zgjedh gjykatat popullore?

35. Kush i paraqet kandidatët për deputetë ase gjykatës?

36. Kush nuk ka mundësí të paraqesi kandidatët e vet?

37. Cila gjykatë gjykon krimet që bâhen nga ushtarakët?

38. Çfarë krimesh tjera, përveç atyne që bâhen nga ushtarakët, gjykon Gjykata Ushtarake?

39. A âsht faj që mbahet si krim kundër shtetit të kritikojsh veprimet e qeverís?

40. Po të vjedhish cilën pronë âsht faj që mbahet si krim kundër shtetit?

41. Çfarë faji tjetër mbahet si krim kundër shtetit?

42. Çfarë dënimi mund t'api Gjykata Ushtarake për këto faje?

43. Për cilat faje mund t'api Gjykata Ushtarake edhe dënim me vdekje?

44. Ku thuhet se Zyra e Prokurorit të Përgjithëshëm âsht organ i Kuvendit Popullor?

45. Çka thuhet në Kushtetutë?

46. Detyra e kujt âsht lufta kundër anmiqvet të popullit?

47. Cila âsht detyra e Prokurorit të Përgjithëshëm?

48. Kë ndjek Prokurori i Përgjithëshëm?

49. Cilët janë anmiq të popullit?

50. Si mbahen ata që nuk mendojnë dhe veprojnë ashtu si thotë Partija e Punës?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

LXIV
SIXTH PART
HOMEWORK

Përgjegjuni me fjalët tueja këtyne pyetjeve:

1. Për çfarë arsyeje âsht formue Presidiumi i Kuvendit Popullor?

2. Cilat janë detyrat e Presidiumit të Kuvendit Popullor?

3. Pse nuk mund të thuhet se në Shqipní ligjët nuk janë shkelë?

Plotësoni fjalít që vijojnë:

4. Kam blé _____ të rij.
a number of books

5. Kam vizitue _____ n'Amerikën e Jugut.
a large number of cities

6. Të lutem, m'ep _____ .
some cheese

7. A ke me më dhânë _____ borxh?
some money

8. Sa âsht _____ në këtgazetë?
the subscription

9. Në shumë shtete të botës _____ .
there is no death penalty

10. Presidenti i Sh.B.A. _____ ministrin e jashtëm që quhet _____ .
appoints
secretary of state

65

administrativ, -e	(adj)	administrative
çashtje, çashtja çashtje, -t	(f)	question, problem, issue, matter
dekret, -i dekrete, -t	(m)	decree
dënim, -i dënime, -t	(m)	condemnation, sentence, punishment
ekzekutiv, -e	(adj)	executive
formim, -i formime, -t	(m)	formation
me gjykue (unë gjykoj)	(v)	to judge, to try (in tribunal)
i, të jashtzakonshëm e, të jashtzakonshme	(adj m & f)	extraordinary, unusual
kandidat, -i kandidatë, -t	(m)	candidate
komitet, -i komitete, -t	(m)	committee
kompetencë, -a kompetenca, -t	(f)	competence, competency, prerogative
me kontrollue (unë kontrolloj)	(v)	to check, search, control, check up
legjislativ, -e	(adj)	legislative
ligjë, -a ligjë, -t	(f)	law
litar, -i litarë, -t	(m)	rope
lokal, -e	(adj)	local

lokalitet, -i lokalitete, -t	(m)	locality, (a number of villages included in one administrative div.)
ndamje, ndamja ndamje, -t	(f)	division, subdivision; separation; split, schism
pajtim, -i pajtime, -t	(m)	reconciliation; conformity; subscription
me u-pajtue (unë pajtohem)	(v)	to be reconciled with, to reconcile; subscribe to, be in conformity with, agree with
me paraqitë (unë paraqes)	(v)	to propose, put forward, submit, suggest, present, introduce
i, e, të pavarun të pavaruna	(adj m & f)	independent
periodikisht	(adv)	periodically
me përfshî (unë përfshîj)	(v)	to include, encompass
me përmendë (unë përmend)	(v)	to mention
pikëpamje, pikëpamja pikëpamje, -t	(f)	point of view, standpoint
prokuror, -i prokurorë, -t	(m)	district attorney
Prokurori i Përgjithëshëm	(m)	Attorney General
pushkatim, -i pushkatime, -t	(m)	execution by a firing squad
sekcion, -i sekcione, -t	(m)	section
me sundue (unë sundoj)	(v)	to rule, govern, dominate, master

me shpallë (unë shpall)	(v)	to proclaim, declare, announce
i, e, të shumtë të shumta	(adj m & f)	many, plentiful, majority of, most of
ushtarak, -e	(adj)	military, army-
me u-varë (unë varem)	(v)	to depend on, be part of; to hang oneself
varje, varja	(f)	hanging, execution by hanging
vendim, -i vendime, -t	(m)	decision, verdict
me veprue (unë veproj)	(v)	to act, operate, work, perform, function
me u-zbatue (zbatohet)	(v)	to be carried out, applied, practiced, executed
me u-zgjedhë (unë zgjidhem)	(v)	to be elected, selected, picked out, chosen

Shënime:

me anë të	through, by means of
dënim me vdekje	death sentence

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1.

Njija âsht mâ e vogël se dyja.

A âsht njija mâ e vogël se dyja?
Cili numër âsht mâ i vogël se dyja?
Cili numër âsht mâ i madh se njija?

Trija në nândë hŷn trí herë.

A hŷn trija në nândë trí herë?
Sa herë hŷn trija në nândë?
Cili numër hŷn trí herë në nândë?

Klasa ka marrë 10 katra në provimin e gjuhës shqipe.

A ka marrë klasa 10 katra në provimin e gjuhës shqipe?
Sa katra ka marrë klasa në provimin e gjuhës shqipe?
Në cilin provim ka marrë 10 katra klasa?

Ai ka marrë 4 pesa sivjet.

A ka marrë ai 4 pesa sivjet?
Kush ka marrë 4 pesa sivjet?
Sa pesa ka marrë ai sivjet?
Kur ka marrë ai 4 pesa?

2.

1965-a ka qenë plot ngjarje me rândësí.

A ka qenë 1965-a plot ngjarje me rândësí?
Cili vjet ka qenë plot ngjarje me rândësí?
Me çfarë ngjarjesh ka qenë plot 1965-a?

Automobilat e 1965-ës kanë dalë vjet.

A kanë dalë vjet automobilat e 1965-ës?
Kur kanë dalë automobilat e 1965-ës?
Ç'prodhim ka dalë vjet?

Dý provime të 1965-ës do t'i bâj në mars të 1966-ës.

A do të bâj dý provime të 1965-ës në mars të 1966-ës?
Kush do të bâjë dý provime të 1965-ës në mars të 1966-ës?

Kur do t'i bâj dý provime të 1965-ës?
Sa provime do të bâj në mars të 1966-ës?

Frori i 1965-ës ka pasë 28 ditë.

A ka pasë 28 ditë frori i 1965-ës?
Sa ditë ka pasë frori i 1965-ës?
Cili muej i 1965-ës ka pasë 28 ditë?

1965-ës do t'i apim fund me nji festë të bukur.

A do t'i apim fund 1965-ës me nji festë të bukur?
Cilit vjet do t'i apim fund me nji festë të bukur?
Me çfarë feste do t'i apim fund 1965-ës?

1965-ën e kam kalue tue punue.

A e kam kalue 1965-ën tue punue?
Kush e ka kalue 1965-ën tue punue?
Cilin vjet kam kalue tue punue?
Si e kam kalue 1965-ën?

Prej 1945-ës e deri në 1949 ai ka qenë n'Italí.

A ka qenë ai n'Italí prej 1945-ës e deri në 1949?
Kush ka qenë n'Italí prej 1945-ës deri në 1949?
Kur ka qenë ai n'Italí?
Prej cilit vjet deri në cilin vjet ka qenë ai n'Italí?

3.

Vetëm nji e treta e klasës doli mirë në provim.

A doli mirë në provim vetëm nji e treta e klasës?
Cila pjesë e klasës doli mirë në provim?
Si doli në provim nji e treta e klasës?

Do t'a shikoj unë provimin e nji së tretës së klasës.

A do t'a shikoj unë provimin e nji së tretës së klasës?
Kush do t'a shikojë provimin e nji së tretës së klasës?
Provimin e cilës pjesë të klasës do të shikoj unë?

Nji së tretës së klasës i dhânë leje të shkojë në shtëpí.

A i dhânë leje nji së tretës së klasës të shkojë në shtëpí?
Cilës pjesë të klasës i dhânë leje të shkojë në shtëpí?
Ku i dhanë leje të shkojë nji së tretës së klasës?

Nji të tretën e klasës e thirrën në mbrâmje.

A e thirrën në mbrâmje nji të tretën e klasës?
Cilën pjesë të klasës thirrën në mbrâmje?
Kur e thirrën nji të tretën e klasës?

Dý të tretat e shkollës janë ushtarë.

A janë ushtarë dý të tretat e shkollës?
Sa të treta të shkollës janë ushtarë?
Çka janë dý të tretat e shkollës?

Uniformat e dý të tretavet të nxânësvet nuk kanë ardhë ende.

A kanë ardhë uniformat e dý të tretavet të nxânësvet?
Uniformat e sa të tretave të nxânësvet nuk kanë ardhë ende?
Uniformat e kujt s'kanë ardhë ende?

Dý të tretavet të shkollës u dhanë libra të rij.

A u dhanë libra dý të tretavet të shkollës?
Sa të tretave të shkollës u dhanë libra?
Çka u dhanë dý të tretavet të shkollës?
cilëve u dhanë libra?

Dý të tretat e klasës i dërgova në shtëpí sepse ishin të sëmundë me grip

A i dërgova në shtëpí dy të tretat e klasës sepse ishin të sëmundë?
Sa të treta të klasës dërgova në shtëpí?
Ku i dërgova dý të tretat e klasës?
Pse i dërgova në shtëpí dý të tretat e klasës?
Ç'kishin dý të tretat e klasës që i dërgova në shtëpí?

S'i kam marrë ende detyrat e shtëpís prej dý të tretavet të klasës.

A i kam marrë detyrat e shtëpís prej dý të tretavet të klasës?
Kush s'i ka marrë ende detyrat e shtëpís prej dý të tretavet të klasës?
Prej sa të tretave të klasës s'i kam marrë ende detyrat e shtëpís?
Çka s'kam marrë ende prej dý të tretavet të klasës?

4.

Nji shoku im ka ardhë me u-pá me jú.

A ka ardhë me u-pá me jú nji shoku im?
Kush ka ardhë me u-pá me jú?
Me kê ka ardhë me u-pá nji shoku im?
Nji shoku i kujt ka ardhë me u-pá me jú?

Kjo âsht shtëpija e nji shoku tim.

A âsht kjo shtëpija e nji shoku tim?
Shtëpija e kujt âsht kjo?
Cila âsht shtëpija e nji shoku tim?

Ky âsht kushrîni i nji shoku tim të ngushtë.

A âsht ky kushrîni i nji shoku tim të ngushtë?
Kushrîni i kujt âsht ky?
Cili âsht kushrîni i nji shoku tim të ngushtë?

Këto tokë janë të nji miku tim.

A janë këto tokë të nji miku tim?
Të kujt janë këto tokë?
Cilat tokë janë të nji miku tim?

I shkrova nji shoku tim n'Italí të më dërgojë nji palë këpucë.

A i shkrova nji shoku tim n'Italí të më dërgojë nji palë këpucë?
Kush i shkroi nji shoku të tij n'Italí t'i dërgojë nji palë këpucë?
Çka i shkrova të më dërgojë nji shoku tim n'Italí?
Kujt i shkrova n'Italí të më dërgojë nji palë këpucë?
Sa palë këpucë i shkrova nji shoku tim të më dërgojë?

Nji shokun tim në Shqipní e kanë futë në burg për arsye politike.

A e kanë futë në burg nji shokun tim në Shqipní për arsye politike?
Kë kanë futë në burg në Shqipní për arsye politike?
Ç'i ka ngjá nji shoku tim në Shqipní?
Pse e kanë futë në burg nji shokun tim në Shqipní?

Jam në merak sepse s'kam marrë letër prej nji shoku tim të vjetër.

A jam në merak sepse s'kam marrë letër prej nji shokut tim të vjetër?
Kush âsht në merak sepse s'ka marrë letër prej nji shokut të tij të vjetër?
Pse jam në merak?

PJESA E DYTË
DIALOGU

Partija e Punës e Shqipnís

1. A flasim sot për partín komuniste të Shqipnís?
2. Me gjithë qejf. Çka do me dijtë?

3. Kur âsht themelue partija komuniste në Shqipní?
4. Në Nânduer të 1941-së, disa muej mbasi Gjermanija naziste filloi invadimin e Bashkimit Sovietik.

5. Shqipnija n'at kohë ishte e pushtueme nga Italija, apo jo?
6. Po, por qëllimi kryesor i partís nuk ishte çlirimi i vendit nga okupatori.

7. Në çka synonte partija n'at kohë?
8. Me marrë fuqín në dorë; në këtë drejtim ata filluen menjiherë punën për popullarizimin e ideologjís marksiste-leniniste.

9. A kanë pasë përkrahje nga populli?
10. Po. Populli i përkrahu komunistat sepse u-gënjye nga premtimet e shumta, që s'ishin në gjendje me mbajtë.

11. A ka pasë ndonji arsye tjetër?
12. Po, komunistët ishin t'organizuem me emnin "Lëvizja Nacional Çlirimtare" (L.N.Ç.).

13. Çka do me thânë kjo?
14. Ky titull, thjesht nacionalist, i pëlqente popullit, sepse kujtonte se organizata ishte tue luftue okupatorin.

15. Qysh kur quhet partija komuniste Partí e Punës?
16. Qysh nga Nândori i 1948-ës.

17. Si e ushtron Partija e Punës e Shqipnís veprimtarín e saj në administrimin e vendit?
18. E ushtron me anë të organizatavet të ndryshme, që janë degë të saja.

19. Cilat janë këto organizata?
20. Rinija e Punës e Shqipnís, Bashkimi i Gravet të Shqipnís dhe Bashkimet Profesionale.

21. A janë anëtarë partije përfaqësuesit e popullit në Kuvendin Popullor?
22. Njerzit mâ me rândësí të qeverís e të Kuvendit janë anëtarë të K.Q. të Partís ase të Politbyros së saj.

23. Cilat janë njisít e vogla të Partís, me të cilat Partija kontrollon vendin?
24. Organizatat-bazë të Partís; ato ndodhen në çdo qendër pune e prodhimi.

Berat

LESSON 65

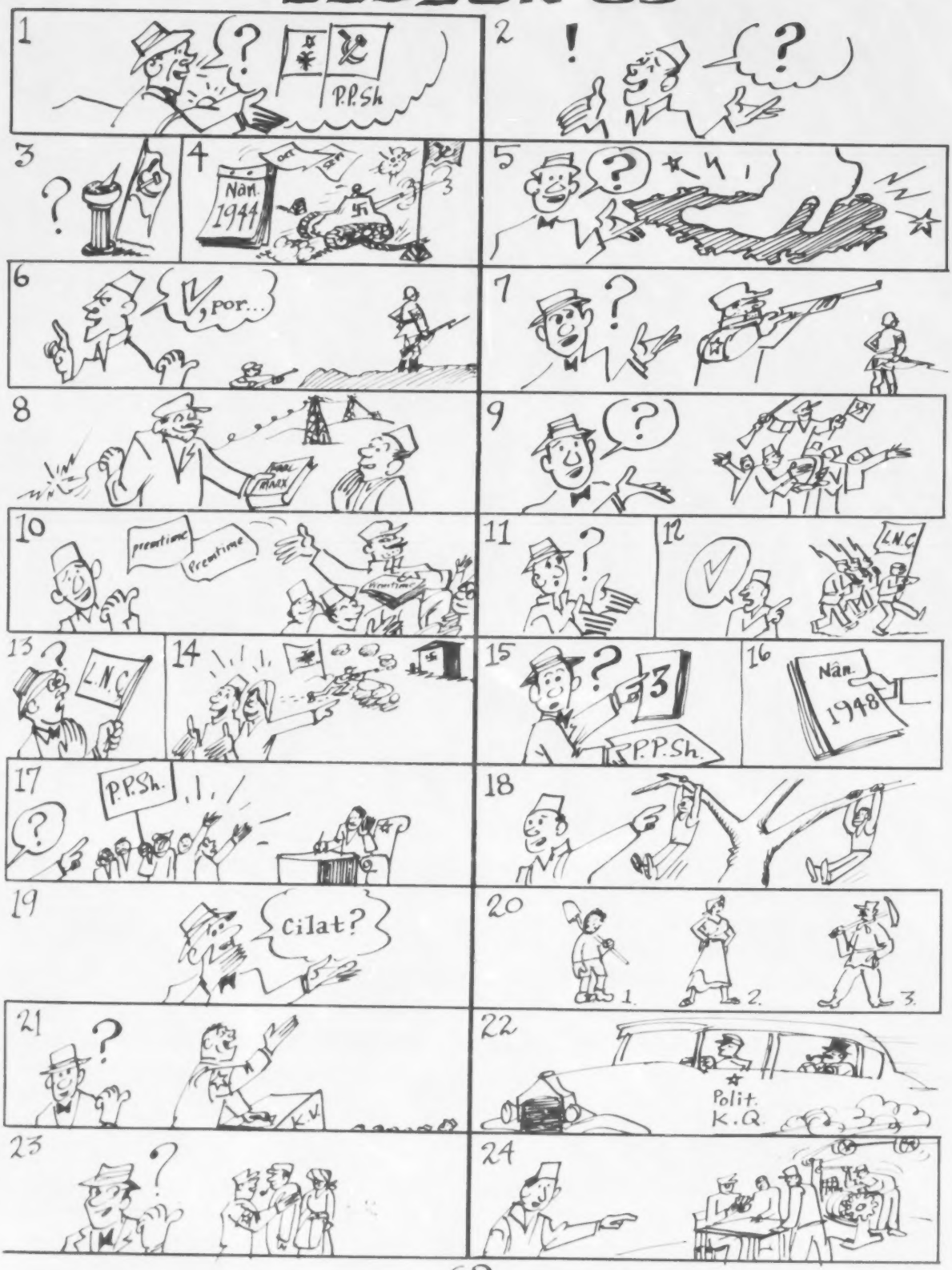

1
P.P.Sh
2
3
4
Nân. 1944
5
6
V, por...
7
8
9
10
premtime
Premtime
11
12
L.N.C
13
L.N.C
14
15
3
P.P.Sh.
16
Nân. 1948
17
P.P.Sh.
18
19
Cilat?
20
1.
2.
3.
21
K.V.
22
Polit. K.Q.
23
24

Albania's Workers' Party

1. Shall we speak today about the Albanian Communist Party.
2. With pleasure. What would you like to know?

3. When was the Albanian Communist Party established?
4. In November 1944, a few months after Nazi Germany began the invasion of the Soviet Union.

5. Albania at that time was occupied by Italy, isn't that so?
6. Yes, but the primary aim of the Communists was not the liberation of the country from the occupiers.

7. What were the aims of the Party at that time?
8. To have the power in their hands; with this aim in mind they began at once the popularization of Marxist-Leninist ideologies.

9. Did they have the support of the population?
10. Yes, the people supported them because they were tricked by the many promises, which the Communists were not in a position to keep.

11. Were there any other reasons?
12. Yes, the Communists were organized in the National Liberation Front (N.L.F.).

13. What does this mean?
14. This title, purely nationalist, pleased the people because they thought the N.L.F. was fighting the enemy.

15. Since when has the Communist Party been called the Workers' Party?
16. Since November 1948.

17. How does the Albanian Workers' Party exercise its activity in the administration of the country?
18. It exercises it through various organizations, which are its branches.

19. Which are these organizations?
20. Workers' Youth of Albania, Women's Union of Albania and the Trade Unions.

21. Are party members the representatives of the people in the People's Assembly?
22. The most important people in the Government and in the People's Assembly are members of the Central Committee and its Politbureau.

23. What are the small units through which the Party controls the country?
24. The "unit organizations" of the Party; they are located in each work and production center.

499

1. Substantivized numerals - Cardinal numbers may be substantivized.

(a) The following are feminine:

nji, njija (pl. missing)	the number one
dý, dyja (pl. missing)	the number two
trí, trija (pl. missing)	the number three
katër, -a katra, -t	the number four
dhetë, -a dheta, -t	the number ten

(b) The following are masculine:

qind, -i qinda, -t	the number hundred
milion, -i milliona, -t	the number one million

(c) The numbers "nji," "dy" and "tre" may also be substantivized by attaching the suffix -sh and are treated as masculine nouns.

Examples:

njish, -i njisha, -t	the number one
dysh, -i dysha, -t	the number two
tresh, -i tresha, -t	the number three

The above mentioned nouns have a high frequency of usage in mathematics and are used to designate grades obtained in school.

Examples:

Shkrueje njishin nën dysh.
(Write number one under the two.)

Njishi dhe dyshi janë nota të këqija.
(Numbers one and two are poor grades.)

Në provimet e javës që shkoi mora dy dysha dhe tre tresha.
(In last week's tests I got two twos and three threes.)

2. The indefinite article preceding the possessive adjective. The possessive adjective preceded by "nji" corresponds to the English "a ... of mine" etc.

Examples:

Ka vdekë nji shoku im.
(A friend of mine passed away.)

Ky âsht automobili i nji kushrîni tim.
(This car belongs to a cousin of mine.)

Mbrâmë shkova në kinema me nji shokun tând.
(Last night I went to the movies with a friend of yours.)

Remark: In the indirect object the form "nji shokun tim," "nji shokun tând" etc., can be also "nji shok timin," "nji shok tândin" etc.

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

LXV
FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1. Numrat kur përdoren si emna dhe thyesat:

a. Sa âsht 1/4 e 20-ës?
1/4 e 20-ës âsht 5.

Sa âsht 1/3 e 30-ës?
1/3 e 30-ës âsht 10.

Sa âsht 1/5 e 10-ës?
1/5 e 10-ës âsht 2.

Sa âsht 1/6 e 30-ës?
1/6 e 30-ës âsht 5.

Kemi 10 lekë dhe apim huá 2.

Cilën pjesë kemi dhânë huá?
Kemi dhânë huá 1/5.

Sa pjesë na mbeten?
Na mbeten 4/5.

Na mbeten 4/5 e cilës shumë?
Na mbeten 4/5 e 10 lekëve.

Nji klasë ka 9 nxânës: 3 prej tyne janë në spital.

Cila pjesë e nxânësvet âsht në spital?
1/3 âsht në spital.

Cila pjesë e nxânësvet ka ardhë në shkollë?
2/3 e nxânësvet kanë ardhë në shkollë.

Vjet kemi pasë 12 nxânës: prej 3 nxânësve kemi marrë letra.

Prej cilës pjesë të nxânësvet kemi marrë letra?
Kemi marrë letra prej 1/4 së nxânësvet.

Prej cilës pjesë presim ende letra?
Presim letra prej 3/4 të nxânësvet.

81

Cila pjesë e nxânësvet na ka shkrue?
1 4 e nxânësvet na ka shkrue.

Cila pjesë e nxânësvet ka për të na shkrue?
3 4 e nxânësvet kanë për të na shkrue.

12 shokëvet duhet t'u shkruej këtë javë; deri tash u kam shkrue vetëm 3 shokëve.

Cilës pjesë të shokëvet i kam shkrue?
I keni shkrue 1 4 së shokëvet.

Cilës pjesë duhet t'i shkruej këtë javë?
Këtë javë duhet t'u shkrueni 3 4 të shokëvet.

Nji shishe venë nxên 10 gota; unë pij 1 gotë në ditë.

Sa pjesë të venës pij unë çdo ditë?
Ju pini çdo ditë 1 10 e venës.

Sa pjesë të venës pij unë në 3 ditë?
Ju pini në 3 ditë 3 10 e venës.

Sa pjesë të venës pij unë në 9 ditë?
Ju pini në 9 ditë 9 10 e venës.

Cila âsht nota mâ e mirë në shkollat shqiptare?
Nota mâ e mirë âsht pesa.

Po njishi e dyshi?
Njishi e dyshi janë notat mâ të këqija.

Cila âsht nota mâ e vogël që kalon?
Nota mâ e vogël që kalon âsht treshi.

Po katra, çfarë note âsht?
Katra âsht nji notë e mirë; vjen mbas pesës.

b. Nxânsi le të përsërisi të njâjtën fjalí që thotë mësuesi, por pa përdorë fjalën "vjet." P.sh.

Mësuesi: Shinat e vjetit 1964 qenë të nevojshme për bujqësín.
Nxânsi: Shinat e 1964-ës qenë të nevojshme për bujqësín.

Ju të gjithë i dini ngjarjet e vjetit 1965.
Ju të gjithë i dini ngjarjet e 1965-ës.

Tërmeti i vjetit 1915 âsht ndigjue në gjithë Ballkanin.
Tërmeti i 1915-ës âsht ndigjue në gjithë Ballkanin.

Gjatë vjetit 1941 Europa nuk u-bombardue shumë.
Gjatë 1941-së Europa nuk u-bombardue shumë.

Në vjetin 1945 mori fund Lufta e Dytë Botënore.
Në 1945 mori fund Lufta e Dytë Botënore.

Prej vjetit 1960 deri në vjetin 1962 kam qenë n'Europë.
Prej 1960-ës deri në 1962 kam qenë n'Europë.

Ngjarjet e vjetit 1942 nuk do t'i harroj kurr.
Ngjarjet e 1942-së nuk do t'i harroj kurr.

Më duket se e kam takue aty nga vjeti 1930.
Më duket se e kam takue aty nga 1930-a.

2. Nxânsi të bâjë pyetje nga këto fjalí:

S'kam qenë kurr anëtâr i ndonji organizate.

Organizata në të cilën jeni anëtâr ju âsht nji organizatë fetare.

Na kemi shumë baza ushtarake n'Europë.

Për fshatarët e vorfën, buka âsht baza e ushqimit të tyne.

Në kongresin e partis morën pjesë 2000 vetë.

Trupi legjislativ i Shtetevet të Bashkueme t'Amerikës quhet Kongres.

Ai e ka zakon që t'i kryejë punët me kohë.

Agimi do t'a kryejë shkollën e mesme sivjet.

Ushtrija jonë luftoi kundër Gjermanís gjatë Luftës së Dytë.

Ushtrija amerikane filloi invadimin e Europës në Normandí.

83

Përfaqësues quhet nji njerí që përfaqëson dikê ase diçka.

Çdo qytet ka nga nji përfaqësues të maqinavet Singer.

Askush nuk i beson atij që bân premtime dhe nuk i mban.

Italija pushtoi Shqipnín me 7 Príll 1939.

Shqipnija mbeti e pushtueme prej Italís deri me 8 Shtatuer 1943.

Komunizmi synon në sundimin e botës.

Kapiten Selmani i ka ushtrue mirë ushtarët e kompanís së tij në ushtrime me armë.

Organizata jonë âsht themelue nga dy patriotë 20 vjetë mâ parë.

Librin e kam shkrue, por s'dij çfarë titulli t'i vê.

Zhurma e madhe më shkaktoi dhîmbë kreje.

PJESA E PESTË
COPË LEXIMI

LXV
FIFTH PART
READING TEXT

Në Nânduer të vjetit 1941, dy komunistë të huej të famëshëm në komunizmin ndërkombëtâr, ndihmuen n'organizimin e Partís Komuniste Shqiptare. Kjo ngjau dy muej mbasi Gjermanija naziste filloi invadimin e Bashkimit Sovietik; deri atëherë komunistavet shqiptarë u pëlqente bashkimi i Gjermanís me Rusín, e cila, dy vjetë mâ parë jo vetëm kishte pranue invadimin e Polonís nga Gjermanija, por kishte marrë për vete gati gjymsën e këtij shteti. Partija Komuniste n'at kohë ishte e organizueme mirë, por nuk kishte përkrahjen e popullit; për të fitue këtë përkrahje komunistat filluen mos me përdorë mâ fjalën komunist dhe me 16 Shtatuer 1942 themeluen Lëvizjen Nacional Çlirimtare. Tue kujtue se kjo organizatë ishte tue luftue okupatorin, n'at kohë ushtrija italiane, populli, sidomos fshatarët, i dha çdo përkrahje: e ndihmoi me të holla, i strehoi njerzit e saj, i dha djelmt. Qëllimi kryesor i Lëvizjes Nacional Çlirimtare ishte me marrë fuqín në dorë dhe për këtë arsye ata filluen luftën kundër nacionalistavet, të cilët, t'organizuem nga patriotë të vërtetë, ishin ç'prej kohe në luftë me okupatorët. Vllavrasja vetëm i shkaktoi popullit nja 6000 - 8000 të vramë. Qeverija komuniste që doli nga partija u-përpoq, posa mori fuqín në dorë, t'a bâjë sa mâ të fortë pozitën e saj: vrau ase

futi në burg të gjithë patriotët dhe intelektualët e ndershëm; tregtarëvet u vûni taksa të rânda në mënyrë që mos t'ishin në gjendje t'i paguejshin dhe kështu i futi në burg.

Më 1948 Partija Komuniste Shqiptare mori emnin Partija e Punës e Shqipnís. Organi mâ i naltë i saj âsht Kongresi i Partís, i cili mblidhet çdo tre vjetë. Ky zgjedh Komitetin Qendror të Partís dhe kandidatët e K.Q. Komiteti Qendror mblidhet çdo tre muej për të drejtue udhëzimet e Partís kur Kongresi nuk âsht në sesion. Për të krye punët e përditëshme dhe të vazhdueshme që ka mbi vete Partija, K.Q. ka nji grup 7 vetësh që quhet Politbyro dhe nji grup tjetër 4 vetësh për punën ekzekutive që quhet Sekretariat. Sekretari i Parë i këtij organi âsht kryetari i vërtetë i Partís, ai që ka fuqí të jashtëzakonshme mbi gjithë veprimtarín e qeverís. Organet mâ të vogla, me anën e të cilave ky ushtron fuqín e tij deri në qoshet mâ të largëta të vendit, janë Organizatat bazë të Partís; ato gjinden kudo: ndër shkolla, ndër zyra, ndër qendra pune e prodhimi, kudo që ka dy vetë që jetojnë e punojnë së bashku.

Me urdhën të Partís së Punës edhe rinija, grât dhe punëtorët janë t'organizuem n'organizatat e tyne, që janë degë të saja; ato janë: Rinija e Punës e Shqipnís, Bashkimi i Gravet të Shqipnís dhe Bashkimet Profesionale.

QUESTIONS-PYETJE

1. Në Nânduer të vjetit 1941, sa komunista të huej ndihmuen n'organizimin e Partís Komuniste Shqiptare?
2. Ku ishin të famëshëm këta dy komunista?
3. Kjo ngjau dy muej mbasi Gjermanija filloi invadimin e cilit shtet?
4. Çka kishte pranue Rusija dy vjetë mâ parë?
5. Deri atëherë, kujt i pëlqente bashkimi i Gjermanís me Rusín?
6. Invadimin e cilit shtet kishte pranue Rusija dy vjetë mâ parë?
7. Përveç se kishte pranue invadimin e Polonís, çka tjetër kishte bâ Rusija?
8. Cila partí ishte e organizueme mirë?
9. Megjithëse ishte e organizueme mirë, çka nuk kishte Partija Komuniste Shqiptare?
10. Për të fitue përkrahjen e popullit, çka filluen me bâ komunistat?
11. Pse filluen komunistat mos me përdorë mâ fjalën komunist?
12. Cilën organizatë themeluen komunistat me 16 Shtatuer 1942?
13. Kush kujtoi se Lëvizja Nacional Çlirimtare ishte tue luftue okupatorin?
14. Çka kujtoi populli?
15. Cili ishte okupator n'at kohë në Shqipní?
16. Kush i dha L.N.Ç. çdo përkrahje?
17. Me çka e ndihmoi populli L.N.Ç.?
18. Kê strehoi populli?

19. Çka i dha populli L.N.Ç.?

20. Cili ishte qëllimi kryesor i L.N.Ç.?

21. Për të marrë fuqín në dorë, kundër kujt e filluen ata luftën?

22. Nga kush ishin t'organizuem nacionalistat?

23. Me kê ishin në luftë nacionalistat ç'prej kohe?

24. Sa mijë të vramë i shkaktoi popullit vllavrasja?

25. Cila qeverí u-përpoq t'a bâjë sa mâ të fortë pozitën e saj?

26. Çka u-përpoq të bâjë qeverija komuniste që doli nga partija?

27. Kê vrau ase futi në burg?

28. Kujt i vûni taksa të rânda?

29. Pse u vûni qeverija tregtarëvet taksa të rânda?

30. Dhe mâ në fund, çka u bâni qeverija tregtarëvet?

31. Çfarë emni mori Partija Komuniste Shqiptare më 1948?

32. Cili âsht organi mâ i naltë i Partís së Punës së Shqipnís?

33. Sa shpesh mblidhet Kongresi i Partís?

34. Kê zgjedh Kongresi i Partís?

35. Sa shpesh mblidhet K.Q.?

36. Pse mblidhet K.Q. çdo tre muej?

37. Cila organizatë drejton udhëzimet e Kongresit kur ky nuk âsht në sesion?

38. A ka Partija mbi vete punë të përditëshme dhe të vazhdueshme?

39. Sa grupe njerzish ka K.Q. për të krye punët e përditëshme?

40. Si quhet grupi i përbâmë prej 7 vetësh?

41. Si quhet grupi tjetër i përbâmë prej 4 vetësh?

42. Për çfarë pune âsht Sekretariati?

43. Ç'titull ka njeriu që udhëheq Sekretariatin?

44. Kush âsht sot Sekretari i Parë?

45. A âsht Sekretari i Parë kryetari i vërtetë i Partís?

46. Mbi çka ka ky fuqí të jashtzakonshme?

47. A janë Organizatat bazë të Partís organet e saja mâ të vogla?

48. Me anën e cilave organe e ushtron fuqín e vet Sekretari i Parë?

49. Deri ku e ushtron Sekretari i Parë fuqín e vet?

50. Ku gjinden organizatat bazë?

51. A kanë edhe rinija, grât dhe punëtorët organizatat e tyne?

52. Si quhet organizata e rinís?

53. Si quhet organizata e gravet?

54. Si quhet organizata e punëtorëvet?

55. Degë të cilës organizatë janë trí organizatat që përmendëm?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

LXV
SIXTH PART
HOMEWORK

Plotësoni fjalít që vijojnë:

1. Kam lexue mâ shumë se _____ .
   four-fifths of the book
2. _____ që ishin mbrâmë në kinema
   One-third of the people
   ishin pa xhaketa.
3. Komunistat _____ në Nânduer _____.
   came to power of 1944
4. Unë kam pasë _____ deri sa mbarova
   my parents' support
   shkollën.
5. Me _____ âsht gjâ e lehtë, por _____
   promise to keep
   _____ âsht gjâ tjetër.
   those promises

Bâni 5 fjalí të shkurta tue përdorue këto forma verbash.

të gënjehem

të kryente

të shkaktojshim

të luftojshin

të përkrahish

PJESA E SHTATË
FJALORI

LXV
SEVENTH PART
VOCABULARY

administrim, -i	(m)	administration, administering
anëtár, -i anëtarë, -t	(m)	member
bashkim, -i bashkime, -t	(m)	union, unity
Bashkimi Sovietik		Soviet Union
bazë, -a baza, -t	(f)	base, basis
çlirim, -i	(m)	liberation
çlirimtár, -e	(adj m & f)	liberation, liberating
me u-gënjye (unë gënjehem)	(v)	to be deceived, cheated
ideologjí, -ja ideologjí, -t	(f)	ideology
invadim, -i invadime, -t	(m)	invasion
komunist, -i komunista, -t	(m)	communist
kongres, -i kongrese, -t	(m)	convention, congress
me krye (unë kryej)	(v)	to finish, complete, accomplish, achieve
i, e, të largët të largëta	(adj)	remote, distant
me luftue (unë luftoj)	(v)	to fight (in a war)
marksist-leninist marksiste-leniniste	(adj m & f)	marxist-leninist

91

nacionalist, -i nacionalista, -t	(m)	nationalist
nacional, -e	(adj m & f)	national
nacionalist, -e	(adj m & f)	nationalistic, nationalist
nazist, -e	(adj m & f)	Nazi
ndërkombëtar, -e ndërkombëtarë	(adj)	international
okupator, -i okupatorë, -t	(m)	conqueror, invader
organizatë, -a organizata, -t	(f)	organization
organizim, -i organizime, -t	(m)	organizing, organization
i, t'organizuem e, t'organizueme	(adj m & f)	organized
patriot, -i patriotë, -t	(m)	patriot
përfaqësues, -i përfaqësues, -it	(m)	representative
pozitë, -a pozita, -t	(f)	position
me përkrahë (unë përkrah)	(v)	to support
përkrahje, -a	(f)	support
politbyro, -ja	(f)	Politbureau (the executive committee of the central committee in communist parties)

popullarizim, -i	(m)	popularization
premtim, -i premtime, -t	(m)	promise
profesional, -e	(adj m & f)	professional
i, të pushtuem e, të pushtueme	(adj m & f)	occupied
qendror, -e	(adj m & f)	central
qëllim, -i qëllime, -t	(m)	goal, purpose, intention
rinĺ, -ja	(f)	youth
sovietik, -e	(adj m & f)	soviet
me synue (unë synoj)	(v)	to aim, have as a goal
me shkaktue (unë shkaktoj)	(v)	to cause
me u-themelue (themelohet)	(v)	to be founded
thjesht	(adv)	pure, simple
titull, -i tituj, -t	(m)	title
me ushtrue (unë ushtroj)	(v)	to exercise, train, drill, practice (a profession also); exert
vllavrasje, vllavrasja	(f)	fratricide, civil war

Shënime:

me marrë fuqĺn në dorë	to seize power

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1. Lidhorja në vend të kohës s'ardhme:

A shpresoj unë që fundi i tetorit të më gjêjë këtu?
Po, ti shpreson që fundi i tetorit të të gjêjë këtu.
Kush shpreson që fundi i tetorit t'a gjêjë këtu?
Ti shpreson që fundi i tetorit të të gjêjë këtu.
Çka shpresoj unë?
Ti shpreson që fundi i tetorit të të gjêjë këtu.

A jam unë gati të t'ap çdo gjâ që të më kërkojsh?
Po, ti je gati të m'apish çdo gjâ që të të kërkoj.
Kush âsht gati të t'api çdo gjâ që t'i kërkojsh?
Ti je gati të m'apish çdo gjâ që të të kërkoj.
Kujt jam gati t'i ap çdo gjâ që të më kërkojë?
Ti je gati të m'apish mue çdo gjâ që të të kërkoj.
Ç'jam gati të t'ap?
Ti je gati të m'apish çdo gjâ që të të kërkoj.

2. Lakimi i numrorëvet kur përdoren si fjalë më vete:

a. A janë të dy librat e mij mbi tryezë?
Po, të dy librat tuej janë mbi tryezë.
Ku janë të dy librat e mij?
Të dy librat tuej janë mbi tryezë.

<u>Dy shokët e mij kanë nga nji automobil.</u>

A janë automobilat e të dyve të rij?
Po, automobilat e të dyve janë të rij.
Si janë automobilat e të dyve?
Automobilat e të dyve janë të rij.
Automobilat e kujt janë të rij?
Automobilat e të dyve janë të rij.

<u>Dy prej shokëvet të mij u kam pasë borxh</u>.

A u a pagova borxhin të dyve?
Po, ti u a pagove borxhin të dyve.
Kujve u a pagova borxhin?
Ti u a pagove borxhin të dyve.
Ç'u pagova të dyve?
Ti u a pagove borxhin të dyve.
Cilëve u a pagova borxhin?
Ti u a pagove borxhin të dyve.
Kush u a pagoi borxhin të dyve?
Ti u a pagove borxhin të dyve.

Dje mora dy libra në bibliotekë.

A i harrova mbrâmë të dy në kinema?
Po, ti i harrove mbrâmë të dy në kinema.
Ku i harrova mbrâmë të dy?
Ti i harrove mbrâmë të dy në kinema.
Kush i harroi mbrâmë të dy në kinema?
Ti i harrove mbrâmë të dy në kinema.
Ç'harrova mbrâmë në kinema?
Ti i harrove mbrâmë të dy librat në kinema.
Sa libra harrova mbrâmë në kinema?
Ti i harrove mbrâmë të dy librat në kinema.

Të dy shokët e tú të kanë shkrue.

A ke marrë letër prej të dyve?
Po, kam marrë letër prej të dyve.
Ç'ke marrë prej të dyve?
Kam marrë prej të dyve letër.
Prej cilëve ke marrë letër?
Kam marrë letër prej të dyve.
Kush ka marrë letër prej të dyve?
Unë kam marrë letër prej të dyve.
Prej kujt ke marrë letër?
Kam marrë vetëm nji letër prej të dyve.

b. Në Rrugën Kashari kam dý shtëpí.

A janë të dyja shtëpít në të njâjtën rrugë?
Po, të dyja janë në të njâjtën rrugë.
Në cilën rrugë janë të dyja shtëpít?
Të dyja janë në të njâjtën rrugë.
Në ç'vend janë të dyja shtëpít?
Të dyja shtëpít janë në të njâjtën rrugë.

Shtëpít e të dyja motravet të mija janë në plazhë.

A janë në plazhë shtëpít e të dyjave?
Po, shtëpít e të dyjave janë në plazhë.
Ku janë shtëpít e të dyjave?
Shtëpít e të dyjave janë në plazhë.
Shtëpít e kujt janë në plazhë?
Shtëpít e të dyja motravet tueja janë në plazhë.

Ti u thé të dyja motravet të tua që të blejnë nga nji çantë të ré.

A u thé të dyjave që të blejnë nga nji çantë të ré?
Po, u thash të dyjave që të blejnë nga nji çantë të ré.

Ç'u thé të dyjave?
U thash të dyjave që të blejnë nga nji çantë të ré.
Cilave u thé që të blejnë nga nji çantë të ré?
U thash të dyja motravet të mija që të blejnë nga nji çantë të ré.
Ç'u thé të dyjave që të blejnë?
U thash të dyjave që të blejnë nga nji çantë të ré.

Unë i shoqnova të dyja shoqet e mija deri në plazhë.

A i shoqnuet të dyja deri në plazhë?
Po, i shoqnova të dyja deri në plazhë.
Kush i shoqnoi të dyja deri në plazhë?
Unë i shoqnova të dyja deri në plazhë.
Deri ku i shoqnuet të dyja?
Të dyja i shoqnova deri në plazhë.

Ai ka dy motra në Shqipní.

A ka marrë ai letër prej të dyjave?
Po, ai marrë letër prej të dyjave.
Prej sa motrave ka marrë ai letër?
Ai ka marrë letër prej të dyjave.

c. Tre vllaznit e mij kanë qenë të sëmundë këtë javë.

A do të dalin të tre nesër në punë?
Po, të tre do të dalin nesër në punë.
Sa prej vllazënvet të mij do të dalin nesër në punë?
Të tre do të dalin nesër në punë.
Ç'do të bâjnë nesër të tre?
Të tre do të dalin nesër në punë.
Kush do të dali nesër në punë?
Të tre do të dalin nesër në punë.

Unë kam trí motra.

A janë të trija të martueme?
Po, të trija janë të martueme.
Sa prej motravet të mija janë të martueme?
Të trija janë të martueme.

Katër prej shokëvet të mij do të shkojnë për pushime.

A do të udhëtojnë të katër me aeroplan?
Po, të katër do të udhëtojnë me aeroplan.
Sa prej tyne do të udhëtojnë me aeroplan?
Të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Me se do të udhëtojnë të katër?
Të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Ai ka katër motra.

A dijnë të katra të këndojnë mirë?
Po, të katra dijnë të këndojnë mirë.
Sa prej tyne dijnë të këndojë mirë?
Të katra dijnë të këndojnë mirë.
Qysh dijnë të këndojnë të katra?
Të katra dijnë të këndojnë mirë.

2. Përemni pyetës "i sati."

Agimi mrrîjti i pari.

I sati mrrîjti Agimi?
Agimi mrrîjti i pari.

Ky âsht mësimi i dytë.

I sati mësim âsht ky?
Ky âsht mësimi i dytë.

Zojusha Berati âsht e treta në klasë.

E sata në klasë âsht Zojusha Berati?
Zojusha Berati âsht e treta në klasë.

Kjo âsht e pesta herë që vîj këtu.

E sata herë âsht kjo që vîj këtu?
Kjo âsht e pesta herë.

Agimin e klasifikova të tretin.

Të satin e klasifikove Agimin?
Agimin e klasifikova të tretin.

Kur këceva për të tretën herë theva dorën.

Ti theve dorën kur këceve për të satën herë?
Unë theva dorën kur këceva për të tretën herë.

Nxânsit tonë dolën të parët.

Të satët dolën nxânsit tonë?
Nxânsit tonë dolën të parët.

97

Dy vajzat e mija u-nisën të parat.

Të satat u-nisën vajzat e tua?
Vajzat e mija u-nisën të parat.

Manastiri
i Shën
Naumit,
Pogradec

Kisha e vogël e
Thethit

PJESA E DYTË
DIALOGU

Baza e ekonomís në R. P. të Shqipnís

1. Cila âsht baza e ekonomís në R.P. të Shqipnís?
2. Baza e ekonomís âsht prona socialiste; në Shqipní pothuej se çdo gjâ âsht shtetzue.

3. Dij se industrija, minierat dhe bankat janë shtetzue; çka tjetër kanë shtetzue?
4. Ujnat, pyjet, kullotat, mjetet e komunikacionit ajror, hekurudhor e detár, ndërmarrjet ekonomike etj.

5. Po prona kooperativiste, ç'âsht?
6. Prona kooperativiste âsht nji formë tjetër e pronës socialiste mbi mjetet e prodhimit.

7. Sa lloje kooperativash hŷjnë në sistemin kooperativist?
8. Ka trí grupe kooperativash: kooperativat bujqësore, kooperativat e artizanatit dhe kooperativat e konsumit.

9. Cilat kooperativa përfshîjnë dý të fundit?
10. Kooperativat e artizanatit përfshîjnë kooperativat e prodhimit, si p.sh. kooperativat e veshmbathjes, ato të shërbimevet etj.

11. Po kooperativat e konsumit?
12. Në këto hŷjnë të gjitha ato kooperativa që merren me prodhimin dhe shpërndamjen e artikujvet ushqimorë.

13. Po tokët, a janë të gjitha pronë e kooperativavet bujqësore?
14. Po, përmbi 90% të tokëvet, si edhe kafshët e veglat e punës janë pronë e kooperativavet bujqësore.

15. A nxjerr bujku fitime të mira nga kooperativa?
16. Atij shpeshherë nuk i del as me jetue; shteti vetëm ka përfitime nga sistemi kooperativist.

17. Ku bazohe ti kur e thue këtê?
18. Në rregulloren e organizimit të kooperativavet lexohet: prodhimi vjetor ndahet ndër anëtarë vetëm pasi të kenë shlye detyrimet.

19. Detyrimet vjetore ndaj shtetit?
20. Po, nji pjesë të madhe i a ep shtetit, mandej duhet të paguejë S.M.T.-në, të mbajë invalidët, pleqt, jetimat, bursistat, çerdhet e ku t'a dij unë ...

21. Po prona personale, ç'âsht?
22. Në sistemin shoqnor komunist, pronë personale quhen kursimet dhe shtëpija që përdoret si banesë.

23. Ç'kuptohet me shprehjen "pronë private"?
24. Pronë private âsht çdo pasuní që përdoret sí mjet prodhimi; prona private âsht e rrallë dhe shikohet me sý të keq.

LESSON 66

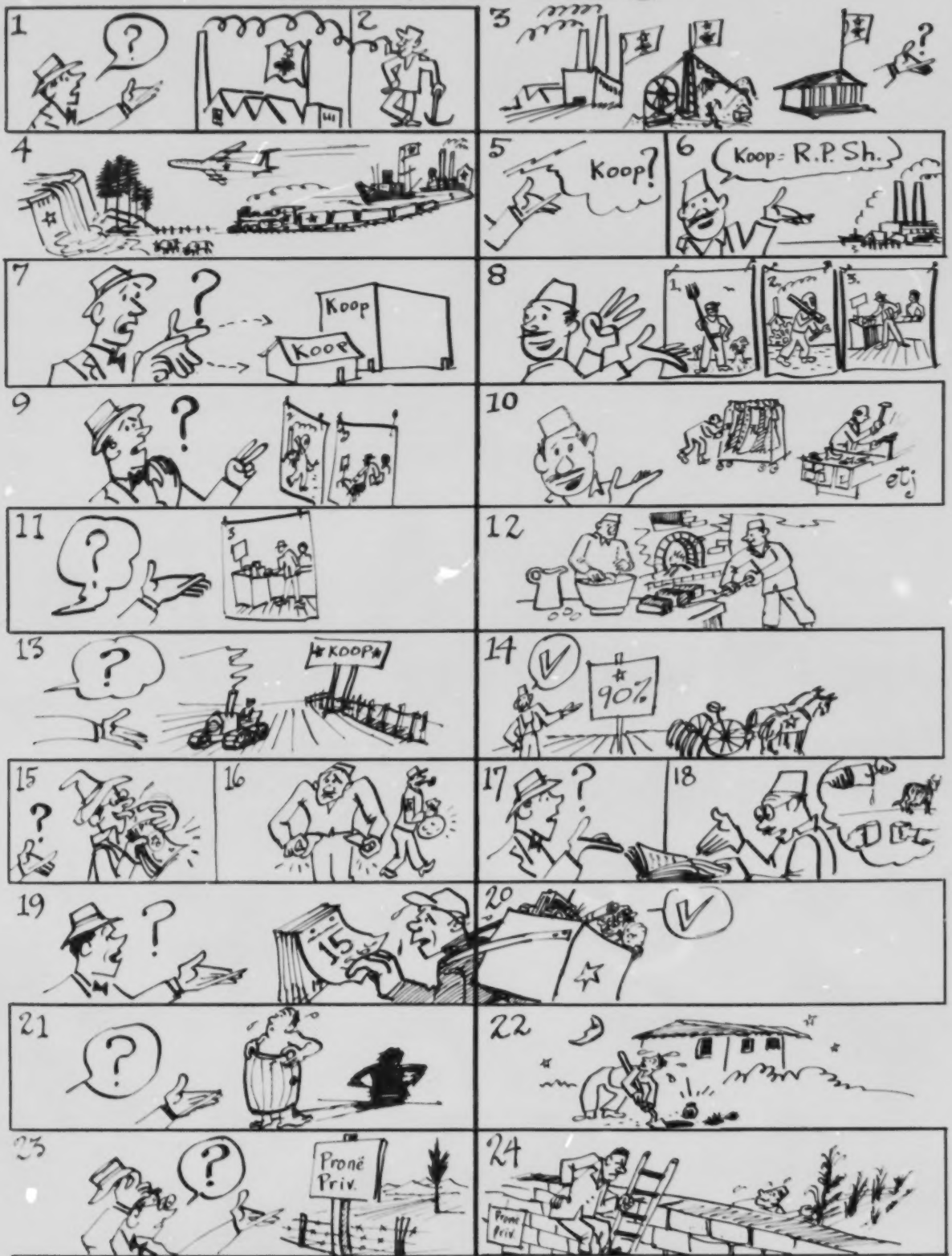
1
2
3
4
5
Koop?
6
Koop = R.P.Sh.
7
Koop
Koop
8
1.
2.
3.
9
10
11
12
13
KOOP
14
90%
15
16
17
18
19
15
20
21
22
23
Proné Priv.
24
Proné Priv.

The Basis of Economy of the People's Republic of Albania

1. What is the economy of the People's Republic of Albania based on?
2. The basis of economy is Socialist ownership; in Albania almost everything is nationalized.

3. I know that industry, mines and banks are nationalized; what else is nationalized?
4. Water, forests, pastures, airways, railroads, maritime lines, economic enterprises, etc.

5. What is cooperative ownership?
6. Cooperative ownership is another form of Socialist ownership of the means of production.

7. How many kinds of cooperatives are included in the cooperative system?
8. There are three kinds of cooperatives: agricultural cooperatives, trade cooperatives and consumers' cooperatives.

9. Which cooperatives are included in the last two mentioned.
10. The trade cooperatives encompass those of production, such as the clothing and footwear cooperatives, and those of public services, etc.

11. What about the consumers' cooperatives?
12. These are all the cooperatives that deal with the production and distribution of food articles.

13. What about arable land, does it all belong to the agricultural cooperatives?
14. Yes, over 90% of the arable land, as well as animals and tools, are the property of the agricultural cooperatives.

15. Does the farmer draw good profits from the cooperative?
16. Oftentimes he cannot even make his living; only the state draws profits from the cooperative system.

17. What is your basis for saying this?
18. We read in the organizational rules in cooperatives: "The annual production of the cooperative is divided among its members only after they have fulfilled their obligations."

19. Annual obligations towards the state?
20. Yes, a large part is given to the state, then the motor and tractor stations must be paid, the [illegible]-valids, old people, orphans, scholarships [illegible]der-gartens and what not must be supported.

21. What is personal property?
22. In the Communist social system personal properties are personal savings and the house in which one lives.

23. What then does "private property" mean?
24. Private property is any property which is used as a means of production; private property is rare and looked down upon.

1. The interrogative pronoun and adjective "i sati?":

The interrogative adjective "sa?" is used to ask a question related to quantity; in reply to "sa?" we have a cardinal number.

Examples:

Sa libra keni ju?	How many books do you have?
Unë kam 1 (2, 5, 100) libër.	I have 1 (2, 5, 100) book.

From the adjective "sa?" the pronoun "i sati?" (e sata, të satët and të satat) is formed, which is used to ask a question related to an order or succession of things. In reply to "I sati?" therefore we will have an ordinal number.

I sati dole në garën e 100 metërshit?	How did you finish in the the 100 meter dash?
Dola i dyti.	I finished second.
E sata u-klasifikue kjo pikturë?	How was this painting classified?
U-klasifikue e para.	It won first prize.
Të satët dolën në klasë Agimi e Petriti?	How were Agim and Petrit classified at the end of the year?
Agimi doli i treti dhe Petriti i fundit.	Agim was third in the class and Petrit was last.

2. Cardinal numbers denoting definite quantity:

To convey the idea of a definite quantity the particle "të" precedes the cardinal number; the noun that follows, if any, will be in the definite form.

Examples:

Unë kam folë me të dy.	I have spoken to both of them.
Të tre djelmt janë të martuem.	All three of the boys are married.
Të dyja vajzat janë të mijat.	Both girls are my daughters.

Unë kam katër vajza dhe të katra janë n'universitet.	I have four daughters and all four of them are in college.

Paradigms of the declension of "të dy djelmt" (both boys) and "të dy" (both of them):

Masculine

Nom.		të dy djelmt			të dy
Gen.	i, e, të	të dy djelmvet	i, e, të		të dyve
Dat.		të dy djelmvet			të dyve
Acc.		të dy djelmt			të dy
Abl.	prej	të dy djelmvet	prej		të dyve

Feminine

Nom.		të dyja vajzat			të dyja
Gen.	i, e, të	të dyja vajzavet	i, e, të		të dyjave
Dat.		të dyja vajzavet			të dyjave
Acc.		të dyja vajzat			të dyjave
Abl.	prej	të dyja vajzavet	prej		të dyjave

3. The use of the subjunctive instead of the future:

The subjunctive is also used to substitute for the future, whenever we express readiness or desire to do something.

Examples:

Jam gati të ju ap çdo gjâ që të më kërkoni.
do të më kërkoni.
(I am willing to give you anything you ask of me.)

Shpresoj që fundi i dhetorit të më gjejë këtu.
do të më gjejë këtu.
(I hope the end of December will find me here.)

A keni shpresë të vîni me mue?
se do të vîni me mue?
(Do you hope that you will go with me?)

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1. Përdorimi i lidhores në vend të kohës s'ardhme:

a. A do të pranoni çfarëdo pune që të gjêni?
Po, unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjêj.

Kush do të pranojë çfarëdo pune që të gjêjë?
Unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjêj.

Çfarë pune do të pranoni ju?
Unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjêj.

A mund të vîjë mjeku në çdo orë që t'a thërras?
Po, mjeku mund të vîjë në orë që t'a thërrasish.

Kush mund të vîjë në çdo orë që t'a thërras?
Mjeku mund të vîjë në çdo orë që t'a thërrasish.

Në cilat orë mund të vîjë mjeku?
Mjeku mund të vîjë në çdo orë që t'a thërrasish.

A janë ata gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktoj?
Po, ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

Kush âsht gati të kryejë çdo detyrë që t'i caktoj?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

Ç'janë ata gati të bâjnë?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktoj unë.

Çfarë detyre janë ata gati të kryejnë?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

b. Nxânsit le të bâjnë pyetje nga fjalît që vijojnë:

Unë do të ju ftoj për drekë kur të marr rrogën.

Na do të largohemi prej këtu kur të mbarojmë kursin.

Agimi ka ndërmend me shkue në kinema posa të mbarojë letrën.

Na do t'i pyesim shokët kur t'i takojmë.

Due me qenë edhe unë aty kur t'a blejsh.

Ata kanë vendosë të mos shkojnë kur t'i ftojnë.

2. Përemni pyetës "i sati?".

a. Nxânsi le të bâjë pyetje me përemnin "i sati?".

Mësuesi: Vllai im doli i pari i klasës.
Nxânsi: I sati doli vllai juej.

Motra ime do të niset e para.
E sata do të niset motra juej?

Vllaznit e mij e mbaruen provimin të parët.
Të satët e mbaruen provimin vllaznit e tú?

Motrat e mija dolën të parat.
Të satat dolën motrat e tua?

Shoku im mrrîjti i treti në 1500 m.
I sati mrrîjti shoku juej në 1500 m.?

Drita mrrîjti e katërta në 100 m.
E sata mrrîjti Drita në 100 m.?

Shokët e mij mrrîjtën të parët me barkën e tyne.
Të satët mrrîjtën shokët tuej me barkën e tyne?

Motrat e mija u-klasifikuen të parat në 100 e 200 m.
Të satat u-klasifikuen motrat e tua në 100 e 200 m.?

Alushi u-klasifikue i katërti ndër 300 vetë.
I sati u-klasifikue Alushi ndër 300 vetë?

Alushin e klasifikuen të katërtin.
Të satin e klasifikuen Alushin?

Hana u-klasifikue e para në historí dhe e dyta në gjeografí.
E sata u-klasifikue Hana në historí dhe e sata në gjeografí?

Hanën e klasifikuen të parën.
Të satën e klasifikuen Hanën?

Zekiu mori çmimin e parë.
Të satin çmim mori zekiu?

Petritin e takova sot për të tretën herë.
Për të satën herë e takove Petritin sot?

b. Përgjegjuni këtyne pyetjeve:

E sata ditë e javës âsht e hânja?

E sata ditë e javës âsht e dielja?

E sata orë mësimi âsht kjo?

I sati fëmijë je ti në familjen tânde?

I sati muej i vjetit âsht prilli?

I sati muej i vjetit âsht tetori?

3. Nxânsi le të përdori vetëm numrorët si fjalë më vete:

Mësuesi: Unë fola me Hasanin dhe me Hysenin.
Nxânsi: Unë fola me të dy.

Unë u dhash të dy djelmvet të njâjtin kështill.
Unë u dhash të dyve të njâjtin kështill.

Të tre librat që bleva, janë shkrue sivjet.
Të tre janë shkrue sivjet.

Baba mori nji shtëpí me qirá për të katër vllaznit e mij.
Baba mori nji shtëpí me qirá për të katër.

Të pesë nxânësvet u kam thânë me ardhë.
Të pesëve u kam thânë me ardhë.

Prej të tre mësuesvet kam marrë letra.
Prej të treve kam marrë letra.

A u thé të katër shokëvet me ardhë mâ heret nesër?
A u thé të katërve me ardhë mâ heret nesër?

Si njâni ashtu edhe tjetri flasin shqip.
Të dy flasin shqip.

Si njânit ashtu edhe tjetrit i kam dërgue letër.
Të dyve u kam dërgue letër.

Të dyja motrat kanë shtëpí.
Të dyja kanë shtëpí.

Të trija motravet u kam dhânë punë të lehta.
Të trijave u kam dhânë punë të lehta.

I humba të trija pêndat.
I humba të trija.

Prej të dyja vajzavet kam marrë lajme të këqija.
Prej të dyjave kam marrë lajme të këqija.

Shtëpít e të dyja vajzavet janë në plazhë.
Shtëpít e të dyjave janë në plazhë.

Të trija dritoret janë hapët.
Të trija janë hapët.

4. Nxânsit të bâjnë pyetje nga këto fjalí.

Me kursimet që bâna vjet pagova taksat e shkollës.

Im ât jetonte me t'ardhunat që merrte nga pasunija e patundëshme.

Sot në Shqipní ka fare pak njerëz që merren me artizanat.

Po të bazohemi gjithëmonë në fjalët e botës, mund të bâjmë edhe gabime.

Nën çatí ka dy çerdhe zogjsh.

Na kemi nji bazë detare me rândësí n'Adriatik.

Kush mâ pak e kush mâ shumë, të gjithë kemi detyrime ndaj prindëvet.

Fitimet që ep nji restaurant janë mâ të mëdhaja gjatë verës.

Ka ca njerëz që i krijojnë punë vetes.

Na nxâmë gjuhë të hueja që të kuptohemi me popuj tjerë.

Kjo zojë kërkon të ndahet nga i shoqi.

Banorët e nji qyteti, të mëdhaj e të vogjël, përbâjnë popullsín e atij qyteti.

Kjo pullë âsht shumë e rrallë, prandej edhe kushton shumë.

Do t'i thom që t'a shlyejë emnin tim nga lista.

Shpërndamja e letravet fillon në mëngjes heret.

S.M.T.-ja e Durrësit e filloi punën vonë.

PJESA E PESTË
COPË LEXIMI

Nji ndër qëllimet kryesore të luftës nacional çlirimtare në Shqipní, e thonë vetë komunistat, ishte që komunistat të merrshin fuqín në dorë dhe të krijojshin nji pushtet të rí. Menjiherë mbasi erdhën në fuqí, më 1945, qeverija e ré nxori ligjë që filluen t'i vênë bazat nji ekonomije së ré, ekonomís socialiste. Kështu, nji nga nji, industrija, minierat, bankat, mjetet e komunikacionit ajror, hekurudhor e detâr, të gjitha ndërmarrjet ekonomike e deri kullotat kaluen në duert e shtetit; me nji fjalë krijuen "pronën socialiste," e cila âsht baza ekonomike e pushtetit popullor në R.P. të Shqipnís.

Në R.P. të Shqipnís ka trí lloj pronash: pronë socialiste, pronë personale dhe pronë private. Le t'i shofim llojet dhe format e këtyne pronave simbas kuptimit që i ep secilës regjimi komunist.

Sektori mâ i rândësishëm i ekonomís popullore âsht sektori socialist, sepse ai âsht baza e ekonomís së shtetit në nji kohë kur po ndërtohet socializmi. Sektori socialist përfshîn: minierat, ujnat, pyjet, kullotat, mjetet e komunikacionit, postat, telefonat, bankat, ndërmarrjet ekonomike, nji pjesë të madhe të tokës bujqësore etj. Të gjitha këto përbâjnë "pronën socialiste"; kjo ndahet në pronë shtetnore dhe pronë kooperativiste. Në pronën e shtetit hŷjnë të gjitha mjetet e prodhimit që

thamë mâ nalt si edhe këto: ndërmarrjet bujqësore, radiostacionet, banesat, uzinat, fabrikat etj. Në pronën kooperativiste hŷjnë ato mjete dhe vegla prodhimi që janë pronë e nji grupi njerzish ase ndërmarrjesh. Ka shumë lloje kooperativash: kooperativat bujqësore, kooperativat e artizanatit dhe kooperativat e konsumit. Në kooperativat e artizanatit bâjnë pjesë rrobaqepsit, këpucëtarët etj., kurse në kooperativat e konsumit hŷjnë peshkatarët, fabrikat e vogla t'ushqimit etj.

Kooperativat bujqësore janë natyrisht mâ të rândësishmet, janë ato që i apin shtetit fitimet mâ të mira. Në rregulloren e këtyne kooperativave lexohet se kooperativa duhet të shlyejë së pari detyrimet që ka ndaj shtetit, të paguejë S.M.T.-në për shërbimin që i ka bâ, të paguejë për mbajtjen e invalidëvet, të pleqvet, të jetimavet, të bursistavet, të çerdhevet dhe mâ në fund t'i ndajë fitimet ndër anëtarë, d.m.th. ndër bujq. Sa përqind të prodhimit vjetor duhet t'i api kooperativa shtetit si detyrim nuk dihet, sepse qeverija nuk e thotë, por dihet se bujku shqiptâr âsht aq i vorfën sa nuk i del me jetue nga prodhimet që merr nga kooperativa.

Pronë personale në R.P. të Shqipnís quhen t'ardhunat që ka qytetari nga puna e tij, kursimet, ndërtesa që përdoret për banesë, sendet që përdoren për ekonomín shtëpijake e natyrisht veshmbathjet.

Prona private, thuhet në Kushtetutë, âsht nji lloj prone që u përkitte klasavet shoqnore të regjimevet të kalueme. Sot, prona private âsht e rrallë dhe shikohet me sy të keq; toka për ndërtim dhe toka e bujkut që për arsye të ndryshme nuk bân pjesë në ndonji kooperativë janë dy nga format e rralla të pronës private.

QUESTIONS-PYETJE

1. A ishte nji ndër qëllimet kryesore të luftës nacional çlirimtare që komunistët të merrshin fuqín në dorë?
2. Cili ishte qëllimi kryesor i luftës nacional çlirimtare?
3. Çfarë pushteti do të krijoshin komunistët mbasi t'a merrshin fuqín në dorë?
4. Kur erdhi në fuqí qeverija e ré?
5. Çka nxori qeverija e ré menjiherë mbasi komunistët erdhën në fuqí?
6. Cilës ekonomí filluen t'i vênë bazat ligjët që nxori qeverija?
7. Në duert e kujt kaluen industrija, minierat e bankat.
8. Mjetet e cilit komunikacion kaluen gjithashtu në duert e shtetit?
9. Çka tjetër kaloi në duert e shtetit?
10. Me nji fjalë, cilën pronë krijuen komunistët?
11. Baza e cilit pushtet âsht prona socialiste?
12. Sa llój pronash ka në R.P. të Shqipnís?
13. Cili sektor âsht sektori mâ i rândësishëm i ekonomís popullore?
14. Pse âsht sektori socialist mâ i rândësishmi?
15. Cilat pasuní përfshîhen në sektorin socialist?
16. Cilën pronë përbâjnë pasunít që përmendëm?
17. Në sa prona ndahet prona socialiste dhe cilat janë?
18. A hŷjnë në pronën shtetnore të gjitha mjetet e prodhimit që thamë mâ parë?
19. Çka tjetër përfshîhet në pronën shtetnore?

20. Në cilën pronë hŷjnë ato mjete e vegla prodhimi që janë pronë e nji grupi njerëzish ase ndërmarrjesh?

21. Sa lloje kooperativash ka?

22. Cilat janë llojet e kooperativave?

23. Në cilat kooperativa bâjnë pjesë rrobaqepsit, këpucëtarët etj?

24. Në cilat kooperativa hŷjnë peshkatarët e fabrikat e vogla t'ushqimit?

25. Cilat kooperativa janë mâ të rândësishmet?

26. Çfarë fitimesh i japin shtetit kooperativat bujqësore?

27. Çka duhet të shlyejë kooperativa së pari?

28. Për çka duhet t'a paguejë S.M.T.-në?

29. Për mbajtjen e kujt duhet të paguejë kooperativa?

30. Dhe mâ në fund, çka duhet të bâjë kooperativa me fitimet?

31. Sa përqind të prodhimit vjetor duhet t'i api kooperativa shtetit?

32. Pse nuk dihet sa përqind të prodhimit duhet t'i api shtetit?

33. Kush âsht i vorfën?

34. A i del me jetue bujkut shqiptâr me prodhimet që merr nga kooperativa?

35. Sa i vorfën âsht bujku shqiptâr?

36. Si quhen t'ardhunat që ka qytetari nga puna e tij?

37. Çka tjetër mbahet si pronë personale?

38. Cila pronë i përkitte klasavet shoqnore të regjimevet të kalueme?

39. Cilave klasa u përkitte prona private?

40. Ku thuhet se prona private âsht nji lloj prone e klasavet shoqnore të regjimevet të kalueme?

41. Sot, cila pronë âsht e rrallë?

42. Si shikohet prona private?

43. Cilat tokë janë dy nga format e rralla të pronës private?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

Përshkrueni me pak rradhë (100 fjalë mjaftojnë) si e kuptojmë na në Sh.B.A. pronën private.

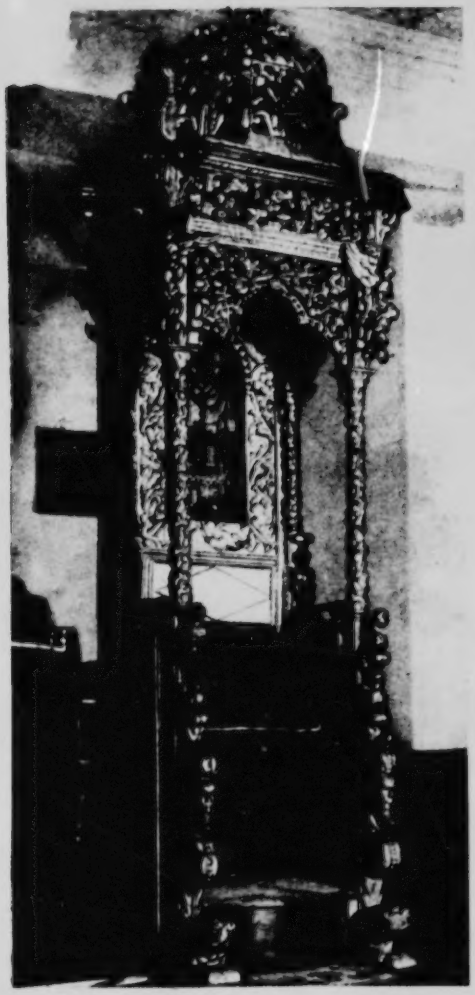

Fron në Kishën Ortodokse të Korçës (skulpturë e shekullit të XIX)

t'ardhuna, -t	(f)	income, revenue
artikull, -i artikuj, -t	(m)	article
artizanat, -i artizanate, -t	(m)	trade, craft
bankë, -a banka, -t	(f)	bank
me u-bazue (unë bazohem)	(v)	to put on a base or basis, to rely upon
bujqësuer, bujqësore bujqësorë	(adj m & f)	agricultural, farming
bursist, -i bursista, -t	(m)	scholarship-holder
çerdhe, çerdhja çerdhe, -t	(f)	nest; kindergarten
detâr, -e detarë	(adj m & f)	sea-, marine, maritime
detyrim, -i detyrime, -t	(m)	obligation
ekonomí, -ja	(f)	economy, economics
ekonomik, -e	(adj m & f)	economic, economical
fitim, -i fitime, -t	(m)	gain, earnings, winning
hekurudhor, -e	(adj m & f)	railroad-
invalid, -i invalidë, -t	(m)	invalid
jetim, -i jetima, -t	(m)	orphan
komunikacion, -i komunikacione, -t	(m)	communications

konsum, -i	(m)	consumption
kooperativë, -a kooperativa, -t	(f)	co-operative
kooperativist, -e	(adj m & f)	co-operative
me krijue (unë krijoj)	(v)	to create
kullotë, -a kullota, -t	(f)	pasture
me u-kuptue (unë kuptohem)	(v)	to be understood
kursim, -i kursime, -t	(m)	saving(s)
me u-lexue (lexohet)	(v)	to be read
minierë, -a miniera, -t	(f)	mine
me u-ndâ (unë ndahem)	(v)	to be distributed, shared, split; divided, separated
ndaj	(prep)	toward
ndërmarrje, -a ndërmarrje, -t	(f)	enterprise, undertaking
pasi	(conj)	after; since
personal, -e	(adj m & f)	personal
me përbâ (unë përbâj)	(v)	form, make up, consist of
përfitim, -i përfitime, -t	(m)	profit
i, e, të rrallë të rralla	(adj m & f)	rare

sistem, -i sisteme, -t	(m)	system
socialist, -e socialistë	(adj m & f)	socialistic, socialist
me shlye (unë shlyej)	(v)	to pay off; to erase
shoqnuer, shoqnore shoqnorë	(adj m & f)	social
shpërndamje, -a	(f)	distribution, dispersion
shprehje, -a shprehje, -t	(f)	expression
me shtetzue (unë shtetzoj)	(v)	to nationalize
me u-shtetzue (shtetzohet)	(v)	to be nationalized
ushqimuer, ushqimore ushqimorë	(adj m & f)	food-

Shënime:

.... e ku t'a dij unë, ku t'a dij unë	... and what not, how should I know?
S.M.T. (Stacion maqinash e traktorësh)	Machine and tractor station
shikohet me sy të keq	it's looked down upon

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Na veshemi në mëngjes dhe çveshemi në mbrâmje.

Kur veshemi na?
Na veshemi në mëngjes.

Çka bâjmë na në mëngjes?
Në mëngjes na veshemi.

Kur çveshemi na?
Na çveshemi në mbrâmje.

Çka bâjmë na në mbrâmje?
Na çveshemi në mbrâmje.

Çka bâjmë në mëngjes dhe çka bâjmë në mbrâmje?
Në mëngjes na veshemi dhe në mbrâmje çveshemi.

Kur lodhemi kemi nevojë me u-shlodhë.

Çka kemi nevojë me bâ kur lodhemi?
Kur lodhemi kemi nevojë me u-shlodhë.

Kur kemi nevojë me u-shlodhë?
Na kemi nevojë me u-shlodhë kur lodhemi.

A duhet t'a fillojmë punën përsërí mbasi të shlodhemi?
Po, mbasi të shlodhemi duhet t'a fillojmë punën përsërí.

Na e rregulluem dhomën, por erdhën fëmijët dhe e çrregulluen.

Kush e rregulloi dhomën?
Na e rregulluem dhomën.

Çka bâmë na?
Na e rregulluem dhomën.

Çka rregulluem na?
Na e rregulluem dhomën.

Kush e çrregulloi dhomën?
Fëmijët e çrregulluen dhomën.

Çka bânë fëmijët?
Fëmijët e çrregulluen dhomën.

121

Mbasi të bâhet, puna e keqe nuk zhbâhet mâ.

Çka nuk zhbâhet, mbasi të bâhet?
Puna e keqe nuk zhbâhet mbasi të bâhet.

Kur nuk zhbâhet puna e keqe?
Puna e keqe nuk zhbâhet mbasi të bâhet.

Në drekë u-dukën ré të zeza, por n'orën dy u-zhdukën.

Çfarë résh u-dukën në drekë?
Në drekë u-dukën ré të zeza.

Kur u-dukën ré të zeza?
Në drekë u-dukën ré të zeza.

Kur u-zhdukën rét e zeza?
N'orën dy u-zhdukën rét e zeza.

Çfarë résh u-zhdukën n'orën dy?
Rét e zeza u-zhdukën n'orën dy.

Cilat ré u-zhdukën n'orën dy?
Rét e zeza u-zhdukën n'orën dy.

Gjyshi i merr fëmijët për dore posa ata fillojnë me ecë.

Kush i merr fëmijët për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Çka bân gjyshi?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Kë merr gjyshi për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Kur i merr gjyshi fëmijët për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore posa ata fillojnë me ecë.

Infermieri e mori të sëmundin për krahu dhe e çoi në dhomë.

Kush e mori të sëmundin për krahu?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Kë mori infermieri për krahu?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Qysh e mori të sëmundin infermieri?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Ku e çoi ai të sëmundin tue e mbajtë për krahu?
Tue e mbajtë për krahu ai e çoi të sëmundin në dhomë.

Dy vajza u-zûnë dhe e kapën njâna tjetrën për flokësh.

Kë kapën për flokësh dý vajza?
Dy vajza e kapën për flokësh njâna tjetrën.

Çka bânë dý vajza?
Dý vajza u-zûnë dhe e kapën njâna tjetrën për flokësh.

Qysh e kapën dý vajza njâna tjetrën?
Dý vajza e kapën njâna tjetrën për flokësh.

Pse e kapën dý vajza njâna tjetrën për flokësh?
Dý vajza e kapën njâna tjetrën për flokësh sepse u-zûnë.

Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Kush e tërhoqi qenin për bishti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Çka bâni Petriti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Çka tërhoqi Petriti për bishti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Qysh e tërhoqi Petriti qenin?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Çka bâni qeni?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Kë kapi qeni për pantallonash?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Çka i bâni qeni Petritit?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Ku e kapi Petritin qeni?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për kâmbësh.

Kush e lidhi vjedhësin për duersh e për kâmbësh?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për kâmbësh.

Kë lidhi polici për duersh e për kâmbësh?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për kâmbësh.

Në çfarë mënyre e lidhi polici vjedhësin?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për kâmbësh.

Gjoleka u-vrá dhe i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Çka i rrodhi Gjolekës për hundësh e për goje?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Kujt i rrodhi gjak për hundësh e për goje?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Nga cilat pjesë të trupit i rrodhi gjak Gjolekës?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Përdorimi i ndajfoljes "mos"

a. Në fjalí pyetse:

Mësuesi: Më duket se ju jeni vllai i Tefikut.
Nxânsi: A mos jeni ju vllai i Tefikut?

Unë dishroj që Hasani të ketë fjetë ke ju.
A mos ka fjetë Hasani ke ju?

Ndoshta ju e dini kur këthehet drejtori.
A mos e dini kur këthehet drejtori?

Na jemi takue diku; më duket se po.
A mos jemi takue ndokund?

Pendën e kam humbë, por shpresoj të ju a kem dhânë jú.
A mos ju a kam dhânë jú pendën?

Shpresoj të vîjë sonte, por nuk e dij a vjen.
A mos do të vîjë sonte?

Më duket se Halimi ka pasë dje nji aksident: shpresoj se jo.
A mos ka pasë Halimi nji aksident dje?

Shpresoj që ti të dijsh gjermanisht.
A mos di gjermanisht ti?

Më duket se fola me jú dje.
A mos fola me jú dje?

b. Në fjalí që shprehin frikë:

Mësuesi: Ndoshta e kanë arrestue.
Nxânsi: Kam frikë se mos e kanë arrestue.

Më duket se e kam humbë sahatin.
Kam frikë se mos e kam humbë sahatin.

Më duket se Agimi ka folë keq për mue.
Kam frikë se mos ka folë keq për mue Agimi.

Nesër do të bjerë shí, për fat të keq.
Kam frikë se mos do të bjerë shí nesër.

Marrëdhâniet diplomatike dhe tregtare të R.P. të Shqipnís

1. A ka Shqipnija marrëdhânie diplomatike me Shtetet e Bashkueme t'Amerikës?
2. Jo, as me SH.B.A. as me Britanín e Madhe, qysh nga Nândori i 1946-ës.

3. Ç'gradë kishte përfaqësuesi diplomatik i SH.B.A. më 1946, ambasador apo konsull?
4. As konsull as ambasador; SH.B.A. përfaqësoheshin nga nji mision në krye të të cilit ishte nji kryetár.

5. Po para Luftës së Dytë, ambasadë kishte atje?
6. Jo. Përfaqësuesi amerikan në Tiranë ishte ministër fuqiplotë.

7. Me cilat shtete bân tregtí Shqipnija sot?
8. Me vendet përtej perdes së hekurt dhe me disa nga shtetet prendimore.

9. Ç'eksporton Shqipnija?
10. Mâ shumë se çdo gjâ tjetër eksporton prodhime të nëntokës, në rradhë të parë vojgur, bakër e krom.

11. Ku ndodhen zonat vojgurore mâ me rândësí?
12. Rreth Beratit. Puset e vojgurit mâ me rândësí janë të përqendrueme rreth Kuçovës, që sot quhet Qyteti Stalin.

13. Ç'tjetër eksporton përveç prodhimevet të nëntokës?
14. Lëkura, lesh, duhan, dërrasa e fruta; këto janë disa nga artikujt që eksporton Shqipnija.

15. Firma dhe shoqní private janë ato që bâjnë tregtí me vendet e hueja?
16. Jo. Tregtija, qoftë e mbrendëshme ose e jashtme, âsht monopol i shtetit dhe bâhet nga Ministrija e Tregtís.

17. Sa âsht rroga mesatare e nji punëtuer në Shqipní?
18. Nji punëtor i pakualifikuem në sektorin e bujqësís ka nji mëditje prej 12 lekësh; në sektorin e industrís fiton pak mâ shumë.

19. Po nji punëtuer i kualifikuem?
20. Nji punëtuer i kualifikuem ose nji nëpunës i ndër-marrjeve të ndryshme shtetnore paguhet 15-22 lekë në ditë.

21. Ç'fuqí blese ka kjo shumë?
22. Me 15 lekë ai blen 6 kg. miell ose nji kilogram e gjymës sheqer.

23. Sa thyhet dollari në Shqipní?
24. Në çek banka e thyen dollarin me 15 lekë; turistavet u a thyen me 25.

Kësolla peshkatarësh në Bunë

LESSON 67

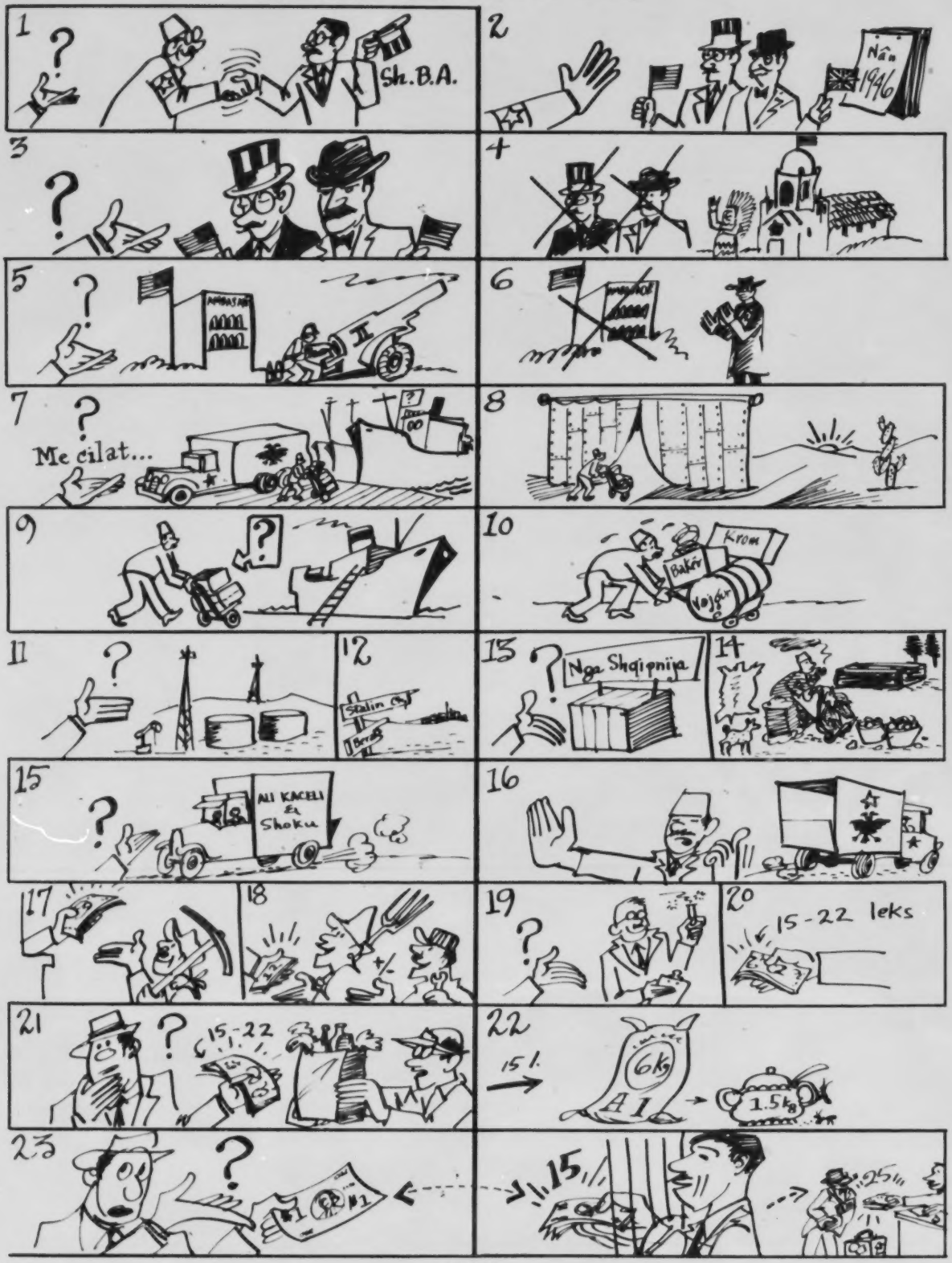

121

PJESA E DYTË
DIALOGU

SECOND PART
DIALOGUE

Diplomatic and Trade Relations of the People's Republic of Albania

1. Does Albania have diplomatic relations with the U.S.A.?
2. No, neither with the U.S.A. nor with Great Britain since November 1946.

3. What was the rank of the U.S. diplomatic representative, ambassador or consul?
4. Neither consul nor ambassador; the U.S. was represented by a mission headed by its chief.

5. What about before the Second World War, was a U.S. embassy there?
6. No. The American representative was a plenipotentiary minister.

7. Which nations does Albania trade with now?
8. With the countries beyond the Iron Curtain and with some of the western nations.

9. What does Albania export?
10. More than anything else minerals, primarily petroleum, copper and chromium.

11. Where are the most important petroleum fields located?
12. Around Berat. The most important oil wells are concentrated in Kuçovë, which today is called Stalin City.

13. What else, besides minerals, does Albania export?
14. Hides, wool, tobacco, wood and fruits; these are some of the articles that Albania exports.

15. Are these private companies and firms that handle Albania's foreign trade?
16. No. Trade, be it domestic or foreign, is a state monopoly and is handled by the Ministry of trade.

17. What is the average salary of a worker in Albania?
18. An unqualified agricultural worker earns 12 leks a day; in industry he earns a little more.

19. What about a qualified worker?
20. A qualified worker or an employee of the various state enterprises is paid 15-22 leks a day.

21. What is the buying power of this amount?
22. With 15 leks, one buys 6 kg. of flour or 1.5 kg. of sugar.

23. What is the rate of exchange of a dollar in Albania.
24. In the bank one dollar is 15 leks; there is also another exchange rate for tourists -- one dollar is 25 leks.

Asht koha me mbushë ujë

1. Verbal prefixes

a. The verbal prefix ç- and its variant sh- usually negate the action expressed by the basic verb.

Examples:

me u-lodhë (to get tired)	me u-çlodhë, u-shlodhë (to rest)
me armatosë (to arm)	me çarmatosë (to disarm)
me veshë (to dress)	me çveshë (to undress)
me qetsue (to calm down)	me shqetsue (to perturb)

Remark: When the verb begins with the consonant "b" and "d" the prefix zh-is used to signify the contrary of the basic action.

Examples:

me u-dukë (to appear)	me u-zhdukë (to disappear)
me bâ (to do)	me zhbâ (to undo)

b. The same prefixes sh- and ç-, in many cases, function as intensifiers, they reinforce the idea of the basic verb.

Examples:

me lirue (to free)	me çlirue (to free)
me përndâ (to distribute)	me shpërndâ (to distribute)
me pague (to pay)	me shpague (to overpay, reward)

c. The prefix për- also is used to reinforce the meaning of the basic verb, but the meaning of the derived verb is considerably altered and must be learned as a new vocabulary item.

Examples:

me hapë (to open)	me përhapë (to divulge, spread)
me këthye (to turn, turn into)	me përkëthye (to translate)
me caktue (to assign)	me përcaktue (to define)
me bâ (to make)	me përbâ (to form, consist of)

d. The prefixes n-, s- and z- are sometime attached to adjectives or nouns to form verbs.

Examples:

i gjallë (alive)	me ngjallë (to revive)
i kuq (red)	me skuqë (to redden)
i bukur (beautiful)	me zbukurue (to beautify, decorate)
dritë (light)	me ndriçue (to enlighten, illuminate)

2. The preposition "për"

We have seen so far that the preposition "për" governs the accusative. This preposition may also govern the ablative; in such a case, most of the time it is translated into English with "by."

Examples:

me kapë dikë	për dore	to grab someone by the hand
	për krahu	by the arm
	për flokësh	by the hair
	për xhakete	by the jacket
	etj.	etc.

me lidhë dikë për duersh	to tie somebody's hands
për kambësh	feet
etj.	etc.

me tërheqë dikë për veshi	pull someone by the ear
për kambësh	by the feet
për hundësh	lead someone by the nose
etj.	etc.

* * *

Për të kalue kohën:

Gjeni emnat e sendevet që paraqesin pikturat këtu poshtë. Shkronjat paraqiten nga numra. Vëni shkronjat ndër katrorë simbas numravet që paraqesin. Në qoftë se jeni korrekt mund të lexoni nji shprehje të patriotit shqiptár të Rilindjes, Sami Frashëri (për zgjidhje, shif faqen e fundit)

1	2	3	4	5	6	5	5	5	7	8
9	8	10	11	8	5	12	2	13	5	6
8	9	8	10	2	3	10	6	2	5	14
15	13	10	16	17	8	1	2	3	4	5
6	5	5	4	15	6	1	8	9	8	10

3,4,2,6,1

9,8

10,15,12

7,2,13,11,16

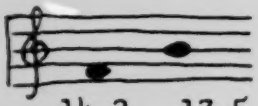

14,2 17,5

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1. Përdorimi i ndajfoljes "mos"

a. Në fjalí pyetëse që tregojnë dyshim, çudí ase dëshirë:

Mësuesi: A e di ti vallë, kush e ka marrë librin tim?
Nxânsi: A mos e di ti, kush e ka marrë librin tim?

A mendon ti se ai âsht zemrue me mue?
A mos âsht zemrue ai me mue?

Më duket se ti e ke njoftë babën tim, apo jo?
A mos e ke njoftë ti babën tim?

A e ke pâ vallë kapelën time?
A mos e ke pâ kapelën time?

Kujtoj se ju m'a keni bâ këtë pyetje edhe nji herë tjetër.
A mos m'a keni bâ këtë pyetje edhe nji herë tjetër?

Vallë, a do të kemi shtesë rroge sivjet?
A mos do të kemi shtesë rroge sivjet?

Dikush ka qenë këtu mbrâmë; kam dyshim se ke qenë ti.
A mos ke qenë ti këtu mbrâmë?

Vallë, a e ka marrë Agimi fjalorin tim?
A mos e ka marrë Agimi fjalorin tim?

Vallë, a e ka gjetë ndokush prej jush fjalorin tim?
A mos e ka gjetë ndokush prej jush fjalorin tim?

A e di ti vallë ku ka shkue Agimi?
A mos e di ti ku ka shkue Agimi?

A bân të ftofët atje, vallë?
A mos bân të ftofët atje?

b. Në fjalí që tregojnë frikë:

Mësuesi: Kam frikë se do të ftofet djali.
Nxânsi: Kam frikë se mos të ftofet djali.

Kam frikë se do të zemrohet.
Kam frikë se mos të zemrohet.

Ai ka frikë se do të bjerë shí nesër.
Ai ka frikë se mos të bjerë shí nesër.

Ndoshta e kanë arrestue. Sa keq!
Kam frikë se mos e kanë arrestue.

Ata kanë frikë se do të mbesin në klasë.
Ata kanë frikë se mos të mbesin në klasë.

Unë kam frikë se ata e dijnë.
Unë kam frikë se mos e dijnë.

Ai ka frikë se baba do të vîjë.
Ai ka frikë se mos të vîjë baba.

Na kemi frikë se do të bâjë të ftofët.
Na kemi frikë se mos të bâjë të ftofët.

c. Me urdhënore, lidhore e infinitiv (përsëritje e mësimevet të kalueme):

Mësuesi: Shkrueni!
Nxânsi: Mos shkrueni!

Shkrueje me laps!
Mos e shkruej me laps!

Shko me fjetë!
Mos shko me fjetë!

Rrini këtu!
Mos rrini këtu!

Merre librin!
Mos e merr librin!

Lahuni me ujë të nxehët!
Mos u-lani me ujë të nxehët!

Vêhuni në rresht!
Mos u-vêni në rresht!

Agimi të rrijë këtu!
Agimi mos të rrijë!

A i thé Agimit të më telefonojë?
A i thé Agimi mos të më telefonojë?

Ai më tha të shkoj heret.
Ai më tha mos të shkoj heret.

Unë dishroj të vîj me jú.
Unë dishroj mos të vîj me jú.

Kam vendosë me u-zgjue heret nesër.
Kam vendosë mos me u-zgjue heret nesër.

Ai më ka thânë me folë me jú.
Ai më ka thânë mos me folë me jú.

Ai flet si me qenë i rí.
Ai flet si mos me qenë i rí.

2. Parashtesat mohuese

a. sh-

Na e kemi frŷ topin mbrâmë.

Kush e ka frŷ topin mbrâmë?
Çka kemi frŷ mbrâmë?

Na e kemi shfrŷ topin sot?

Kush e ka shfrŷ topin sot?
Çka kemi shfrŷ sot?
Kur e kemi shfrŷ topin?

Punët e mira e nderojnë njeriun.

Cilat punë e nderojnë njeriun?
Kê nderojnë punët e mira?
Çka i bâjnë punët e mira njeriut?

Punët e këqija e shnderojnë njeriun.

Cilat punë e shnderojnë njeriun?
Kê shnderojnë punët e këqija?
Çka i bâjnë njeriut punët e këqija?

b. ç-

Punët e mija i rregulloj unë vetë.

Kush i rregullon punët tueja?
Cilat punë rregulloni ju vetë?

Dikush m'a ka çrregullue mbrâmë zyrën.

Kush m'a ka çrregullue zyrën?
Çka më ka çrregullue dikush?
Çka i ka bâ dikush zyrës sime?

Kapiten Selmani e ka organizue mirë njisín e tij.

Kush e ka organizue mirë njisín e tij?
Cilën njisí ka organizue mirë Kapiten Selmani?
Si e ka organizue njisín e tij Kapiten Selmani?

Komunistat e kanë çorganizue ekonomín e vendit.

Kush e ka çorganizue ekonomín e vendit?
Cilën ekonomí kanë çorganizue komunistat?
Çka i kanë bâ komunistat ekonomís së vendit?

3. Parafjala "për" me ablativ

Agimi e kapi shokun e tij për kambe.

kravatë:	Agimi e kapi shokun e tij për	kravate.
dorë	"	dore.
xhaketë	"	xhakete.
flokë	"	flokësh.
pantallona	"	pantallonash.
krah	"	krahu.
vesh	"	veshi.

Mos e tërhiqni djalin për flokësh!

xhaketë	Mos e tërhiqni djalin për	xhakete!
vesh	"	veshi.
krah	"	krahu.
kambë	"	kambe.
dorë	"	dore.

U-mundova me e mbajtë për krahu, por më shpëtoi.

xhaketë	U-mundova me e mbajtë për	xhakete, por më shpëtoi.
krah	"	krahu, "
flokë	"	flokësh, "
kambë	"	kambe "
pantallona	"	pantallonash, por më shpëtoi.

4. Bâni pyetje nga fjalít që vijojnë:

U-çudita shumë nga qëndrimi i tij anmiqsor.

Miniera mâ e madhe e bakrit gjindet në Rubik.

Fuqija blese e dollarit nuk âsht aq e madhe sa gjatë luftës.

Para luftës, në Shqipní ka pasë mjaft firma tregtare të hueja.

Franca dhe Italija kanë përfaqësues diplomatikë në Tiranë.

Në fund të nji letre na vêmë gjithëmonë firmën.

Luejta kumâr gjithë natën, por nuk fitova gjâ.

Dý familjet tona kanë pasë gjithëmonë marrëdhânie të mira.

Lëkurën e dhenvet në Shqipní e përdorin për t'u-ulë mbi tê dhe ajo quhet "postiqe".

Me "pasuní nëntoke" zakonisht kuptojmë ato çka nxjerrim nga minierat.

Kur nji vend ka bregdét, aty janë të përqëndrueme edhe qytetet.

Detyra e mësuesvet në rradhë të parë âsht me mësue.

Kur thomi "valutë" zakonisht kuptojmë të hollat e nji shteti të huej.

Mësuesi u dha nxânësvet nji temë, që t'a zhvillojshin në shtëpí.

Sot (1965), nji dollâr amerikan thyhet me 15 lekë.

Ndërsa po mbyllshem dritoren u-thye xhami.

Kryetari i zyrës m'urdhënoi me i shkrue nji letër zyrës suej.

Deri tash kam kursye nji shumë të vogël të hollash.

Mielli i misrit ka mâ pak ushqim se mielli i grunit.

Duhani ka qenë monopol i shtetit edhe para luftës.

Nëpunësit e shtetit paguhen çdo muej.

Unë do t'a gjej atê kudo që të fshehet.

Plaga ime, në vend që të shërohet po keqsohet.

PJESA E PESTË
COPË LEXIMI

FIFTH PART
READING TEXT

Mbas ardhjes në fuqí të komunistavet, në Nânduer të vjetit 1944, qeverija e tyne e parë kërkoi që të njifet nga shtetet prendimore. Shtetet e Bashkueme t'Amerikës dërguen në Shqipní nji mision për të pá se ç'po ngjante atje dhe ç'punë po zhvillonte Fronti Demokratik. Ky ishte emni i rí i organizatës "Lëvizja Nacional Çlirimtare," mbrapa të cilit fshehesh partija komuniste. Edhe Anglija bâni të njâjtën gjâ. Hapat e parë pra drejt vendosjes së marradhânievet diplomatike ndërmjet këtyne vendeve ishin bâ, por gjatë vjetit 1946 marrëdhâniet ndërmjet Shqipnís dhe Shtetevet të Bashkueme u-keqsuen për këto arsye: vendet prendimore nuk pranuem me dorëzue refugjatët politikë që ishin strehue n'Europë, e sidomos n'Italí e Greqí; ca prej anëtarëvet të misionit amerikan e anglez u-nxorën jashtë nga Shqipnija, tjerët s'mund të dilshin nga kryeqyteti pa leje; puna e njerëzvet të UNRRA-s u-bâ e pamundun nga vështirësít që u shkaktonte qeverija. Por arsyeja mâ e madhe ka qenë se qeverija shqiptare nuk kërkoi kurr vendosjen e marrëdhânievet diplomatike me Shtetet e Bashkueme, kurse këto të fundit e kishin kërkue disa herë. Përveç këtyne, radiostacioni i Tiranës dhe gazeta "Zëri i Popullit," organ i K.Q. të P.P.Sh., filluen të përdorin nji gjuhë shumë të keqe kundër qeverís së Sh.B.A. dhe politikës së saj. Në

nji atmosferë të tillë anmiqsore, me 5 Nânduer 1946, Ministri i Jashtëm i Amerikës urdhënoi tërheqjen e misionit amerikan nga Shqipnija. Deri sot s'janë bâ hapa tjerë për vendosjen e marrëdhânievet diplomatike.

Tregtín R.P.Sh. e bân me të gjitha vendet përtej perdes së hekurt, në rradhë të parë me Çekosllovakín, me Gjermanín Lindore, me Hungarín dhe Rumanín. Nuk duhet harrue se Shqipnija nuk ka marrëdhânie diplomatike ase tregtare me Bashkimin Sovjetik; këto dý shtete u-prishën në vjetin 1961, dhe deri në këtë datë 42% e tregtís së Shqipnís bâhesh me Bashkimin Sovjetik. Mallnat mâ me rândësí që Shqipnija eksporton në këto vende përtej perdes së hekurt janë: prodhimet e nëntokës si vojgur, bakër e krom, dhe artikuj tjerë si lëkura (sidomos lepurash e dhelpnash), lesh, pambuk, duhan, ullîj, dërrasa e fruta.

Tregtija me vendet e lira të Prendimit âsht e vogël; pjesa mâ e madhe e kësaj tregtije bâhet me Italín. Qeverija komuniste shqiptare asnji herë nuk ka dhânë informata rreth valutës me të cilën paguhen mallnat që importohen nga vendet e hueja. Dihet se në marrëdhâniet tregtare ndërkombëtare leku nuk pranohet; me vendet prendimore çmimet caktohen në dollarë, kurse me vendet e demokracís popullore në rubla.

QUESTIONS-PYETJE

1. Nga cilat shtete kërkoi që të njifet qeverija e parë e komuniste.
2. Çka kërkoi qeverija e parë e komuniste.
3. Kur kërkoi qeverija e parë e komuniste që të njifet nga shtetet prendimore?
4. Me ç'datë erdhën komunistat në fuqí?
5. Çka dërguen Shtetet e Bashkueme në Shqipní?
6. Pse e dërguen at mision Shtetet e Bashkueme në Shqipní?
7. Cili ishte emni i rí i Lëvizjes Nacional Çlirimtare?
8. Cila organizatë fshehesh mbrapa Frontit Demokratik?
9. Cili shtet tjetër bâni të njâjtën gjâ, d.m.th. dërgoi mision?
10. Drejt vendosjes së cilave marrëdhânie ishin bâ hapat e parë?
11. Me dërgimin e cilave misione ishin bâ hapat e parë drejt vendosjes së marrëdhânievet diplomatike?
12. Drejt vendosjes së marrëdhânievet diplomatike ndërmjet cilave vende ishin bâ hapat e parë?
13. Gjatë cilit vjet u-keqsuen marrëdhâniet ndërmjet Shqipnís dhe Shtetevet të Bashkueme?
14. Çka ngjau gjatë vjetit 1946?
15. Cilët refugjatë nuk pranuen me dorëzue shtetet prendimore?
16. Ku ishin strehue këta refugjatë?
17. Ç'u ngjau ca prej anëtarëvet të misionit amerikan e anglez?
18. Po ca tjerëve, anëtarë të misionit, ç'u ngjau?
19. Pse u-bâ e pamundun puna e njerëzvet të UNRRA-s?

20. Cilat kanë qenë pra katër nga arsyet për të cilat u-keqsuen marrëdhâniet diplomatike?

21. Por, arsyeja mâ e madhe, a ka qenë se qeverija shqiptare nuk kërkoi kurr vendosjen e marrëdhânievet diplomatike?

22. Cila qeverí nuk kërkoi vendosjen e marrëdhânievet diplomatike?

23. Po Shtetet e Bashkueme t'Amerikës, a e kishin kërkue vendosjen e marrëdhânievet diplomatike?

24. Cilat organe filluen të përdorin nji gjuhë të keqe kundër qeverís së Sh.B.A.?

25. Organ i cilës organizatë âsht gazeta "Zëri i Popullit"?

26. Kush e urdhënoi tërheqjen e misionit amerikan nga Shqipnija?

27. Në çfarë atmosfere e urdhënoi tërheqjen e misionit Ministri i Jashtëm i Sh.B.A.?

28. Me ç'datë e urdhënoi ai tërheqjen e misionit në nji atmosferë anmiqsore?

29. Deri sot, a janë bâ hapa tjerë për vendosjen e marrëdhânievet diplomatike?

30. Me çfarë vendesh bân tregtí R.P.Sh.?

31. Cilat janë ato vende përtej perdes së hekurt, me të cilat bân tregtí R.P.Sh.?

32. A ka Shqipnija marrëdhânie diplomatike me Bashkimin Sovietik?

33. Kur u-prishën këto dý shtete?

34. Deri në vjetin 1961, me cilin shtet bâhesh 42% e tregtís së Shqipnís?

35. Cilat janë prodhimet e nëntokës që eksporton Shqipnija?

36. Çfarë lëkurash eksporton Shqipnija?

37. Çka tjetër eksporton Shqipnija në vendet përtej perdes së hekurt?

38. Tregtija që bâhet me cilat vende âsht e vogël?

39. Me cilin shtet të Prendimit bâhet pjesa mâ e madhe e kësaj tregtije?

40. Cila qeverí nuk ka dhânë informata rreth valutës me të cilën paguhen mallnat?

41. Për cilët mallna jemi tue folë?

42. A pranohet leku në marrëdhâniet tregtare ndërkombëtare?

43. Me çfarë valute caktohen çmimet me vendet prendimore?

44. Po me vendet e demokracís popullore, me çfarë valute caktohen çmimet?

LXVII

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

SIXTH PART
HOMEWORK

Plotësoni fjalít që vijojnë:

1. Me at njerí s'kam pasë kurr _____ (good relations).
2. Përtej _____ (the river) nuk kanë mbjellë misër.
3. Ai nuk âsht i pasun, por ka nji _____ (a large amount) të hollash, që ka _____ (earned) gjatë luftës.
4. Ky âsht nji ilaç për ata që kanë _____ (dry skin).
5. Gjendja politike e botës s'ka qenë kurr e mirë dhe _____ (is getting worse) çdo ditë.

Bâni 5 fjalí me fjalët që vijojnë:

anmiqsor, -e

firmë, -a

me u-fshehë

të përqëndrueme

me urdhënue

PJESA E SHTATË
FJALORI

ambasadë, -a ambasada, -t	(f)	embassy
ambasador, -i ambasadorë, -t	(m)	ambassador
anmiqsor, -e anmiqsorë	(adj m & f)	hostile
atmosferë, -a	(f)	atmosphere
bakër, bakri	(m)	copper
blés, -e	(adj m & f)	purchasing power
Britanija e Madhe	(f)	Great Britain
demokratik, -e demokratikë	(adj m & f)	democratic
diplomatik, -e	(adj m & f)	diplomatic
me dorëzue (unë dorëzoj)	(v)	to hand over, deliver; present; ordain; give into custody
me eksportue (unë eksportoj)	(v)	to export
firmë, -a firma, -t	(f)	firm; signature
me fitue (unë fitoj)	(v)	to win, gain, earn
front, -i fronte, -t	(m)	front
me u-fshehë (unë fshehem)	(v)	to hide
fuqiplotë	(adj m & f)	plenipotentiary (invested with full power)

i, e, të hekurt të hekurta	(adj m & f)	iron-, of iron; strong
i, të jashtëm e, të jashtme	(adj	foreign, external, outer
me u-keqsue (unë keqsohem)	(v)	to get worse, deteriorate
konsull, -i konsuj, -t	(m)	consul
krom, -i	(m)	chrome
i, të kualifikuem e, të kualifikueme	(adj m & f)	qualified
lëkurë, -a lëkura, -t	(f)	hide, leather; skin, rind, peel
marrëdhânie, -a marrëdhânie, -t	(f)	relation
mëditje, -a mëditje, -t	(f)	wage
miell, -i	(m)	flour
mision, -i misione, -t	(m)	mission
monopol, -i monopole, -t	(m)	monopoly
nëntokë, -a	(f)	underground
me u-pague (unë paguhem)	(v)	to be paid, to get paid
i, të pakualifikuem e, të pakualifikueme	(adj m & f)	unqualified
me u-përfaqësue (unë përfaqësohem)	(v)	to be represented
i, të përqëndruem e, të përqëndrueme	(adj m & f)	concentrated
përtej	(prep & adv)	beyond, on the other side

politikë, -a	(f)	policy, politics
rubël, rubla rubla, -t	(f)	ruble
sektor, -i sektorë, -t	(m)	sector
shumë, -a shuma, -t	(f)	sum, amount
tregtár, -e tregtarë	(adj m & f)	trade-, commercial, trading, merchant
turist, -i turista, -t	(m)	tourist
me u-thye (unë thyhem)	(v)	to be exchanged (for money); to be broken, shattered; be defeated
me urdhënue (unë urdhënoj)	(v)	to order, command
valutë, -a	(f)	currency
vojgur, -i	(m)	oil (petroleum)
vojguror, -e vojgurorë	(adj m & f)	oil-
me zhvillue (unë zhvilloj)	(v)	to develop, evolve

Shënime:

me bâ tregtí	to trade
në rradhë të parë	primarily

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1. Mbiemni që përdoret para e mbas emnit

a. i njâjti

Ky âsht i njâjti punëtuer që ka punue ke ju.

Cili punëtuer âsht ky?
Ku ka punue i njâjti punëtuer?

Edhe shtëpija që keni marrë ju me qirá âsht e të njâjtit punëtuer.

Edhe cila shtëpí âsht e të njâjtit punëtuer?
E kujt âsht shtëpija që kam marrë unë me qirá?

Edhe unë i kam dhânë të holla huá të njâjtit punëtuer.

Cilit punëtuer i keni dhânë ju të holla huá?
Çka i keni dhânë ju të njâjtit punëtuer?

Ai do të marri me punue të njâjtin punëtuer.

Cilin punëtuer do të marri ai me punue?
Kush do t'a marri të njâjtin punëtuer?

Nji ftesë si këtê kam marrë edhe unë prej të njâjtit punëtuer.

Prej cilit punëtuer keni marrë ju nji ftesë si këtê?
Çfarë ftese keni marrë ju prej të njâjtit punëtuer?

Ky libër âsht i njâjtë me atê librin që keni ju në shtëpí.

A âsht ky libër i njâjtë me atê që keni ju në shtëpí?
Cili libër âsht i njâjtë me atê që keni ju në shtëpí?
Cili libër âsht i njâjtë me atê që keni ju, por jo i njâjti?

b. e njâjta

Kjo âsht e njâjta grue me të cilën fola dje.

A âsht kjo e njâjta grue me të cilën fola dje?
Cila âsht kjo grue?

Këta janë fëmijët e së njâjtës grue që erdhi sot në zyrë.

A janë këta fëmijët e së njâjtës grue që erdhi sot në zyrë?
Fëmijët e cilës grue janë këta?

Së njâjtës grue i kanë thânë të vîjë në zyrë edhe nji herë.

Cilës grue i kanë thânë të vîjë në zyrë edhe nji herë?
Çka i kanë thânë të bâjë së njâjtës grue?

Të njâjtën grue e takova përsërí në rrugë.

Kush e takoi përsërí në rrugë të njâjtën grue?
Cilën grue takova përsërí në rrugë?

Unë i blej vét prej së njâjtës grue që i blén ti.

Kush i blen vét prej së njâjtës grue që i blén ti?
Prej cilës grue i bléj unë vét?
Ç'bléj unë prej së njâjtës grue?

Kjo shtëpí âsht e njâjtë me atê që pashë dje.

A âsht kjo shtëpí e njâjtë me atê që pashë dje?
Cila shtëpí âsht e njâjtë me atê që pashë dje?
Cila shtëpí âsht e njâjtë me atê që pashë dje por jo e njâjta?

c. të njâjtët

Të njâjtët punëtorë do të vîjnë edhe ke unë.

Cilët punëtorë do të vîjnë ke ju?
Ku do të vîjnë të njâjtët punëtorë?

Unë do të marr të njâjtët punëtorë.

Cilët punëtorë do të merrni ju?
Kush do t'i marri të njâjtët punëtorë?

d. të njâjtat

Këto janë të njâjtat vajza me të cilat fola dje.

Cilat vajza janë këto?
Kush foli dje me të njâjtat vajza?

Unë do të takoj sot të njâjtat vajza që keni takue ju.

Cilat vajza do të takoni sot?
Kush do t'i takojë të njâjtat vajza që kam takue unë?

e. i vetmi

Kjo âsht fotografija e të vetmit vllá që kam në Shqipní.

Cila fotografí âsht kjo?
Kjo âsht fotografija e cilit vllá?

Sot do t'i shkruej të vetmit vllá që kam në Shqipní.

Cilit vllá do t'i shkrueni sot?
Kur do t'i shkrueni të vetmit vllá që keni në Shqipní?

Të vetmin njerí që arrestuen e lëshuen të nesërmen.

Cilin njerí lëshuen të nesërmen?
Kur e lëshuen të vetmin njerí që arrestuen?

Sot mora letër prej të vetmit vllá që kam në Shqipní.

Prej cilit vllá mora letër sot?
Kush mori letër prej të vetmit vllá që ka në Shqipní?

f. e vetmja

Kjo âsht e vetmja vajzë që vjen heret.

A âsht kjo e vetmja vajzë që vjen heret?
Cila âsht e vetmja vajzë që vjen heret?

Ky âsht provimi i së vetmes vajzë që mbeti në klasë.

A âsht ky provimi i së vetmes vajzë që mbeti në klasë?
Provimi i cilës vajzë âsht ky?

Ai i dërgon pako së vetmes vajzë që ka në Shqipní.

Kush i dërgon pako së vetmes vajzë që ka në Shqipní?
Çka i dërgon ai së vetmes vajzë që ka në Shqipní?

Sot humba të vetmen pêndë që kishem.

Cilën pêndë humbët sot?
Kur e humbët të vetmen pêndë që kishi?

Sot mora letër prej së vetmes vajzë që kam në Shqipní.

Prej cilës vajzë morët sot letër?
Kur morët letër prej së vetmes vajzë që keni në Shqipní?

2. Si "i njâjti" dhe "i vetmi" edhe mbiemnat tjerë mund të vêhen para emnit me qëllim që të theksohet fakti.

Mësuesi: Ti je nxânsi i parë amerikan që ke studjue shqip.
Nxânsi: Ti je i pari nxânës amerikan që ke studjue shqip.

Kjo âsht fotografija e nxânsit të parë amerikan që ka studjue shqip.
Kjo âsht fotografija e të parit nxânës amerikan që ka studjue shqip.

Nxânsit të parë amerikan që ka studjue shqip i kanë dhânë nji punë të mirë.
Të parit nxânës amerikan që ka studjue shqip i kanë dhânë nji punë të mirë.

Unë kam njoftë nxânsin e parë amerikan që ka studjue shqip.
Unë kam njoftë të parin nxânës amerikan që ka studjue shqip.

Arësimi në Shqipní

1. Kam lexue se gjatë periudhës së paraluftës, në Shqipní ka pasë nji sistem shkollor modern.
2. Asht e vërtetë. N'at kohë arësimi ka qenë influencue nga qytetnimi prendimuer.

3. Si âsht i riorganizuem sot arësimi shqiptár?
4. Asht i riorganizuem simbas sistemit shkollor sovietik, në baza politeknike-praktike.

5. Cila âsht baza e arësimit të përgjithëshëm sot?
6. Shkolla 11-vjeçare, e cila ndahet në shkollën 8-vjeçare, që âsht e detyrueshme, dhe në shkollën e mesme, që zgjat tre vjetë.

7. Çka doni me thânë ju me fjalët "baza politeknike-praktike"?
8. Due me thânë se gjatë shkollës 11-vjeçare, paralelisht me landët e arësimit të përgjithëshëm mësohen edhe mjeshtrí të ndryshme.

9. Atëherë ato shkolla qenkan teknikume.
10. Jo. Teknikume janë shkolla të mesme të veçanta profesionale, ku nxânsi specializohet në nji zanát.

11. A mund të më numroni ndonji prej këtyne teknikumeve?
12. Po. Teknikumi i Naftës, Teknikumi i Fiskulturës, Teknikumi i Ndërtimit, Teknikumi Bujqësor e Zooteknik etj.

13. Mbasi nji i rí merr maturën, çfarë mundësísh i epen atij për të përparue dhe bâ karierë?
14. Mund të regjistrohet në nji nga fakultetet e ndryshme t'Universitetit Shtetnor: në mjeksí, në drejtësí, në letërsí etj.

15. Ç'janë çerdhet dhe kopshtet e fëmijëvet?
16. Në teorí janë qendra edukimi t'arësimit parashkollor, ku fëmijëvet u mësohen lojna e u epen njohunî të dobishme.

17. Po në praktikë?
18. Tue qenë se qeverija dishron pjesëmarrjen sa mâ të gjânë të grues n'industrí...

19. E kuptoj; ato shërbejnë për të ruejtë fëmijët gjatë ditëvet që prindët dalin në punë.
20. Tamam. Përveç kësaj, qeverija përfiton nga këto shkolla për t'u dhânë fëmijëvet njohunît e para të botëkuptimit komunist.

21. Pse, a mendon se n'at moshë mund t'influencohet nji fëmijë nga propaganda komuniste?
22. T'a merr mendja. Fëmija nxên t'adhurojë disa njerëz, t'urrejë disa tjerë; me fjalë tjera, rritet me paragjykime.

23. Desha të dij diçka edhe për arësimin e naltë.
24. E lâmë për nji herë tjetër këtë subjekt.

153

LESSON 68

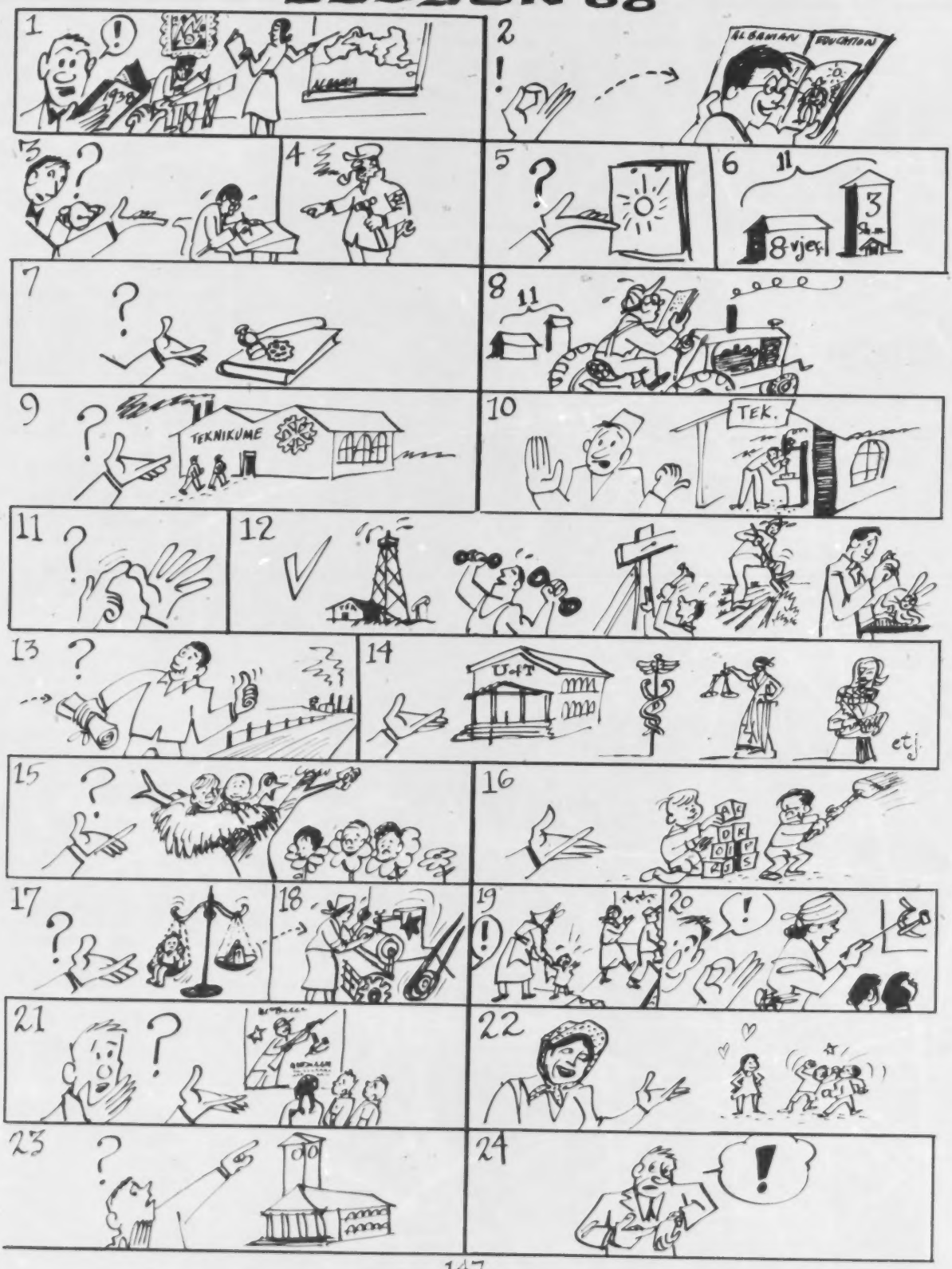
1
1938
2
ALBANIAN
EDUCATION
3
4
5
6
11
8 vjet
3
7
8
11
9
TEKNIKUME
10
TEK.
11
12
13
14
U+T
etj
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

Education in Albania

1. I have read that during the pre-war period Albania had a modern educational system.
2. That's right. At that time the Albanian education was under the influence of western civilization.

3. How is the Albanian education reorganized now?
4. It is reorganized on the basis of the Soviet educational system, polytechnical and practical.

5. What is the basis of the general education today?
6. The 11 year school, which is divided into an 8 year obligatory school and a three year high school.

7. What do you mean by saying "the polytechnical and practical basis"?
8. I mean that during the 11 year schooling, along with general education various skills are also taught.

9. Then these schools are vocational schools?
10. No. Technical high schools are special schools, where a student specializes in one skill.

11. Can you enumerate some of these technical high schools?
12. Yes. The Petroleum Technical High School, Physical Education High School, Construction High School, Agricultural High School, Zootechnic High School, etc.

13. After a young man receives his high school diploma, what possibilities does he have to progress and make a career?
14. He can enroll in one of the branches of the State University of Tirana: in medicine, law, literature, etc.

15. What are the "nests" and the "gardens" for children.
16. In theory they are the centers of pre-school education, where children are taught how to play and given useful knowledge.

17. What is the practical usefulness of this?
18. Since the government requires women's greatest participation in industry ...

19. I get it now, they serve to care for the children during the days their parents work.
20. Exactly. Besides this, the government takes advantage of these schools to teach the children the first elements of communism.

21. Why, does the government think that at that age children can be influenced by propaganda.
22. Naturally. The child learns to adore some people, hate others; in other words he grows up with prejudices.

23. I wanted to know something about higher education also.
24. We will leave the subject for some other time.

Tiranë

1. Adjectives preceding nouns

a. As a rule in Albanian the adjective follows the noun. The adjectives

i, e, të njâjtë — i, të vetëm
të njâjta — e, të vetme

precede the noun they modify. These adjectives carry the case ending, while the noun indicates only the meaning and is used in the indefinite form.

Examples:

Më vizitoi i njâjti mjek që të vizitoi tý.
The same doctor that examined you examined me.

Mora me qirá të njâjtën shtëpí që kam pasë 4 vjetë mâ parë.
I rented the same house that I had 4 years ago.

Të vetmit njerí që i kam shkrue këto kohët e fundit âsht Thomai.
Thomas is the only person to whom I wrote lately.

Humba të vetmen pêndë që pata.
I lost the only pen I had.

The paradigms of "i njâjti"

Masculine

Nom.		i njâjti	libër		të njâjtët	libra
Gen.	i, e, të	të njâjtit	libër	i, e, të	të njâjtëvet	libra
Dat.		të njâjtit	libër		të njâjtëvet	libra
Acc.		të njâjtin	libër		të njâjtët	libra
Abl.	prej	të njâjtit	libër	prej	të njâjtëvet	libra

Feminine

Nom.		e njâjta	vajzë		të njâjtat	vajza
Gen.	i, e, të	së njâjtës	vajzë	i, e, të	të njâjtavet	vajza
Dat.		së njâjtës	vajzë		të njâjtavet	vajza
Acc.		të njâjtën	vajzë		të njâjtat	vajza
Abl.	prej	së njâjtës	vajzë	prej	të njâjtavet	vajza

b. An adjective for emphasis may precede the noun it modifies.

Examples:

Ti qe i pari nxânës që mbarove provimin.
You were the first student to finish the test.

Po, ashtu âsht, i dashuni shok.
Yes, that's correct my dear friend.

I mjeri djalë, sa shumë po vuen!
Poor boy, he is suffering so much!

2. Nouns used as adjectives

In Albanian a noun, without a particular ending, may function as an adjective. Whenever this happens, the student is encouraged to learn them as idiomatic expressions rather then learn to follow a pattern.

Examples:

Agimin e kam shumë shok (d.m.th. i dashun).
Agim is a very good friend of mine.

Ti bâhe mâ fëmijë se yt bîr (d.m.th. mâ i vogël).
You are more childish than your son.

Ky âsht nji problem çelës (d.m.th. i rândësishëm).
This is a problem of capital importance.

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

1. Mbiemni kur përdoret para e mbas emnit.

a. i njâjti

Ky âsht i njâjti oficer, me të cilin fola dje.

Cili oficer âsht ky?

Këta janë fëmijët e të njâjtit oficer, me të cilin piva rakî dje.

Fëmijët e cilit oficer janë këta?

Të njâjtit polic i thash të njâjtën gjâ.

Cilit polic i thash të njâjtën gjâ?

Të njâjtin oficer e sjell përditë me automobil në shkollë.

Kush e sjell të njâjtin oficer përditë në shkollë me automobil?
Cilin oficer sjell përditë në shkollë me automobil?

Na jemi prej të njâjtit qytet.

A jemi na prej të njâjtit qytet?
Cilët janë prej të njâjtit qytet?

Ky automobil âsht i njâjtë me atê që ke blé ti.

Me cilin automobil âsht i njâjtë ky automobil?

b. e njâjta

Kjo âsht e njâjta gjâ që më ka ngjá mâ parë.

Kur më ka ngjá e njâjta gjâ?
Kujt i ka ngjá e njâjta gjâ mâ parë?

Këto janë syzat e së njâjtës tavolinë.

A janë këto syzat e së njâjtës tavolinë?
Syzat e cilës tavolinë janë këto?

I shkrova edhe nji herë së njâjtës zyrë për këtçashtje.

A i shkrova edhe nji herë së njâjtës zyrë për këtçashtje?
Cilës zyrë i shkrova edhe nji herë për këtçashtje?

Unë i thash atij të njâjtën gjâ.

Kujt i thash unë të njâjtën gjâ?
Çka i thash atij?

Prej së njâjtës kushrînë kam marrë edhe nji libër.

Kush ka marrë edhe nji libër prej së njâjtës kushrînë?
Prej cilës kushrînë kam marrë unë edhe nji libër?

Kjo kravatë âsht e njâjtë me atê që ke vû ti.

A âsht kjo kravatë e njâjtë me atê që ke vû ti?
Cila kravatë âsht e njâjtë me atê që ke vû ti?

c. të njâjtët (emnore)

Këta janë të njâjtët njerëz që arrestuen ca ditë mâ parë.

A janë këta të njâjtët njerëz që arrestuen ca ditë mâ parë?
Cilët janë këta njerëz?

Të njâjtët njerëz i kam pá tue kalue nëpër këtrrugë?

Cilët kam pá tue kalue nëpër këtrrugë?
Ku i kam pá tue kalue këta njerëz?

Automobilat e këtij vjeti janë pothuej të njâjtë me ata të vjetit të kaluem.

Cilët automobila janë pothuej të njâjtë me ata tëvjetit të kaluem?

d. të njâjtat (emnore)

Të njâjtat grá kanë ardhe edhe mâ parë për të kërkue djelmt e tyne.

Cilat grá kanë ardhë edhe mâ parë për të kërkue djelmt e tyne?
Pse kanë ardhë të njâjtat grá?

Të njâjtat grá i pashë tue hŷ në policí.

Cilat grá pashë tue hŷ në policí?
Ku i pashë tue hŷ të njâjtat grá?

Këto këmisha janë të njâjta me ato që ke ti.

A janë këto këmisha të njâjta me ato që ke ti?
Cilat këmisha janë të njâjta me ato që ke ti?

e. i vetmi

Skënderi âsht i vetmi shok që kam që s'e pi rakín.

Cili âsht i vetmi shok që s'e pi rakín?
Ç'nuk pi i vetmi shok që kam?

Ajo âsht fotografija e të vetmit nxânës me origjinë shqiptare që kemi pasë.

A âsht ajo fotografija e të vetmit nxânës me origjinë shqiptare që kemi pasë?
Fotografija e cilit nxânës âsht ajo?

I përgjegja të vetmit njerí që më kishte shkrue.

A i përgjegja të vetmit njerí që më kishte shkrue?
Cilit njerí i përgjegja?

Sot shitën të vetmin automobil që u kishte mbetë.

A e shitën sot të vetmin automobil që u kishte mbetë?
Cilin automobil shitën sot?

Mora letër prej të vetmit shok që kam.

A mora letër prej të vetmit shok që kam?
Prej cilit shok mora letër?

f. e vetmja

Kjo âsht e vetmja mënyrë për të punue.

A âsht kjo e vetmja mënyrë për të punue?
Cila âsht e vetmja mënyrë për të punue?

Kjo âsht fotografija e së vetmes zojë italo-shqiptare që njof.

A âsht kjo fotografija e së vetmes zojë italo-shqiptare që njof?

Fotografija e cilës zojë âsht kjo?

I dhash pak âmbëlsinë së vetmes vajzë që kishte mbetë pa marrë.

A i dhash pak âmbëlsinë së vetmes vajzë që kishte mbetë pa marrë?
Cilës vajzë i dhash pak âmbëlsinë?

Kam marrë letër prej së vetmes vajzë që kam në Shqipní.

Prej cilës vajzë kam marrë letër?
Kush ka marrë letër prej së vetmes vajzë që ka në Shqipní?

g. të vetmit

Ata të Sigurimit janë të vetmit njerëz që i paguejnë mirë.

A janë ata të Sigurimit të vetmit njerëz që i paguejnë mirë?
Cilët janë ata që i paguejnë mirë?

Ata janë të vetmit njerëz që nuk i kanë falë.

A janë ata të vetmit njerëz që nuk i kanë falë?
Cilët janë të vetmit njerëz që nuk i kanë falë?

h. të vetmet

Ato janë të vetmet grá që studjojnë gjuhë të hueja në këtë shkollë.

A janë ato të vetmet grá që studjojnë gjuhë të hueja në këtë shkollë?
Cilat janë të vetmet grá që studjojnë gjuhë të hueja në këtë shkollë?

Dje shita të vetmet pula që kishem.

A shitët dje të vetmet pula që kishi?
Cilat pula shitët dje?

2. Mbiemni para emnit për të theksue faktin.

a. i pari - i parë

Ky âsht i pari udhëtim që po bâj me aeroplan.

A âsht ky i pari udhëtim që po bâj me aeroplan?
Cili âsht i pari udhëtim që po bâj me aeroplan?

Roja arrestoi të parin ushtâr që zûni pa leje.

A e arrestoi roja të parin ushtâr që zûni pa leje?
Cilin ushtâr arrestoi roja?

Ai ka qenë mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht.

A ka qenë ai mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht?
Cili ka qenë mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht?

Njeriun e parë e quejshin Adam.

Kê quejshin Adam?
Si e quejshin njeriun e parë?

b. e para - e parë

Kjo âsht e para herë që i thash.

A âsht kjo e para herë që i thash?
Cila herë âsht kjo që i thash?

Nuk më dhanë leje të parën herë, prandej bâna lutje përsërí.

A bâna lutje përsërí mbasi nuk më dhanë leje herën e parë?
Ç'bâna mbasi nuk më dhanë leje herën e parë?

Kjo âsht ndërtesa e parë që ka ndërtue shoqnija jonë.

A âsht kjo ndërtesa e parë që ka ndërtue shoqnija jonë?
E sata ndërtesë âsht kjo që ka ndërtue shoqnija jonë?

Herën e parë shkova vetëm.

A shkova vetëm herën e parë?
Cilën herë shkova vetëm?

c. të parët - e parë

Të parët banorë të Ballkanit janë Shqiptarët.

A janë Shqiptarët të parët banorë të Ballkanit?
Cilët janë të parët banorë të Ballkanit?

Të parët njerëz që arrestuen i dërguen n'Italí.

A i dërguen n'Italí të parët njerëz që arrestuen?
Cilët njerëz dërguen n'Italí?

Fiqt e parë dalin zakonisht në qershuer.

A dalin në qershuer zakonisht fiqt e parë?
Kur dalin fiqt e parë?

Studentat e parë që erdhën i dërgova ke drejtori.

A i dërgova ke drejtori studentat e parë që erdhën?
Cilët studenta dërgova ke drejtori?
Ke kush i dërgova studentat e parë që erdhën?

d. të parat - e para

Këto janë të parat prodhime që merr nga kjo tokë.

A janë këto të parat prodhimet që merr nga kjo tokë?
Cilat prodhime janë këto?

Të parat prodhime i mbajti për vete.

A i mbajti për vete të parat prodhime?
Cilat prodhime mbajti për vete?

Qytetet e para të Shqipnís kanë mbi 30 mijë banorë.

A kanë mbi 30 mijë banorë qytetet e para të Shqipnís?
Cilat qytete të Shqipnís kanë mbi 30 mijë banorë?

Mësimet e para i di pothuej përmendsh.

A i di pothuej përmendsh mësimet e para?
Cilat mësime di pothuej përmendsh?
Kush i di pothuej përmendsh mësimet e para?

3. Numër plus mbiemën

Fakulteti i mjeksís âsht 6-vjeçár.

A âsht 6-vjeçár fakulteti i mjeksís?
Cili fakultet âsht 6-vjeçár?
Sa i gjatë âsht fakulteti i mjeksís?

Fakulteti i drejtësís âsht 4-vjeçár.

A âsht 4-vjeçár fakulteti i drejtësís?
Cili fakultet âsht 4-vjeçár?
Sa i gjatë âsht fakulteti i drejtësís?

4. Nxânsi le të bâjë pyetje nga këto fjalí:

1. Shqipnija ka mjaft landë të para si vojgur, krom etj.

2. Letërsija shqipe e paraluftës âsht shumë mâ e pasun se ajo e mbasluftës.

3. Ai s'âsht mësue ende me klimën e Monterey-t.

4. Nji njerí që studjon drejtësí duhet të dijë latinisht.

5. Gjuhët e hueja janë i vetmi subjekt që mësohet në këtë shkollë.

6. Ai âsht i zoti në teorí, por në praktikë s'merr vesh fare.

7. Në Tiranë ka shkollë të posaçme për fiskulturë.

8. Gjâja mâ e mirë âsht me dashë gjithëkênd dhe mos me urrejtë askênd.

9. Përfitoi nga koha e keqe dhe iku nga burgu.

10. Ushtarët e adhurojshin Skënderbeun.

Sekretari i Parë i K.Q. të P.P.Sh. ka thânë kështu në Kongresin e Parë të Partís, më 1948:

"... Shkolla jonë duhet t'i mësojë popullit punëtor idét e Partís, qëllimet dhe veprat e saja; duhet t'edukojë fëmijët tonë në bazë t'arësimit të rí socialist; duhet të luftojë kundër çdo ideologjije dhe influence së huej në rinf ..."

Mjaftojnë këto pak shprehje të njeriut mâ me rândësí të pushtetit për të pá se çfarë lloj shkolle kanë krijue sot në R.P. të Shqipnís. Rinija, simbas komunizmit, âsht pronë e shtetit, prandej "shteti duhet të kujdesohet që fëmijët të rriten nën kontrollin e shtetit" thotë Kushtetuta. Simbas ideologjís komuniste kultura nuk duhet të jetë nji stolisje e mendjes, por vetëm që t'a vêjë njeriun në gjendje që të prodhojë sa mâ shumë e mâ mirë. Arësimi komunist i ushtron fëmijët në nji fushë të ngushtë njohunísh dhe tamam për këtë arsye arësimi profesional âsht zhvillue shumë në R.P.Sh.

Në Shqipní, arësimi fillon me "arësimin parashkollor," që përfshîn çerdhet dhe kopshtet e fëmijëvet. Tue qenë se sot pjesëmarrja e gruas shqiptare n'industrí âsht shumë e gjânë, numri i çerdhevet dhe i kopshtevet të fëmijëvet âsht rritë shumë në 10 vjetët e fundit dhe gjithënji

rritet. Mbas arësimit parashkollor vjen "arësimi i përgjithëshëm," që përfshîn: shkollën fillore (4 vjetë), shkollën e mesme t'ulët (4 vjetë) dhe shkollën e mesme (3 vjetë). Dý të parat, që janë të detyrueshme me ligjë, quhen "shkollë 8-vjeçare" dhe të trija së bashku quhen "shkollë 11-vjeçare." Nder shkollat e mesme, si u-tha mâ nalt, rândësí të madhe kanë shkollat profesionale, d.m.th. teknikumet; këto u mësojné nxânësvet nga nji zanát, në mënyrë që të jenë në gjendje me ndihmue specialistët me arësim të naltë.

Sot, arësimin e naltë të rijt shqiptarë e marrin n'Universitetin Shtetnor të Tiranës, i vetmi universitet në Shqipní, i cili përfshîn disa nga fakultetet mâ kryesore; fakultetet që nuk i përfshîn universiteti studentat shqiptarë i ndjekin në vendet e demokracís popullore. Nji student që ka mbarue universitetin mund t'i vazhdojë studimet në programin e quejtun "aspiranturë," që zgjat 3 vjetë. Po i mbaroí këto studime, ai fiton gradën "Aspirant" ose "Kandidat i Shkencavet," gradë që i përgjegjet pak u shumë gradës amerikane "Ph.D." Mbas aspiranturës mund të futet në doktoranturë, "që zgjat edhe kjo 3 vjetë, për të fitue gradën "Doktor i Shkencavet." Titulli "Profesor" âsht grada mâ e naltë, që zakonisht u epet ca prej Doktoravet mâ të zotë.

167

QUESTIONS-PYETJE

1. Çfarë idesh duhet t'i mësojë shkolla popullit punëtor?
2. Kush ka thânë se shkolla duhet t'i mësojë popullit punëtor idet e Partís?
3. Ku dhe kur e ka thânë këtë Sekretari i Parë i K.Q. të P.P.Sh.?
4. Cilat qëllime dhe vepra duhet të dijë populli?
5. Simbas Sekretarit të Parë, në bazë të cilit arësim duhet t'i edukojë fëmijët shkolla?
6. Kundër cilës ideologjí dhe influencë duhet të luftojë shkolla në rinî?
7. Çka ka thânë pra Sekretari i Parë në Kongresin e Parë të Partís?
8. Cili âsht njeriu mâ me rândësí i pushtetit në R.P. të Shqipnís?
9. A mjaftojnë këto pak shprehje të Sekretarit të Parë për të pá se çfarë shkolle kanë krijue sot në Shqipní?
10. Simbas cilës ideologjí, rinija âsht pronë e shtetit?
11. Kush duhet të kujdesohet "që fëmijët të rriten nën kontrollin e shtetit"?
12. Pse duhet që shteti të kujdesohet për rinín?
13. Ku thuhet se "shteti duhet të kujdesohet që fëmijët të rriten nën kontrollin e tij"?
14. Simbas cilës ideologjí, kultura nuk duhet të jetë nji stolisje e mendjes?
15. Kë duhet të vëjë në gjendje kultura që të prodhojë sa mâ shumë e mâ mirë?
16. Çka duhet të bâjë pra kultura, simbas ideologjís komuniste?
17. Cili arësim i ushtron fëmijët në nji fushë të ngushtë njohunísh?

18. Tamam për këtë arsye, cili arësim âsht zhvillue shumë në R.P.Sh.

19. Pse âsht zhvillue shumë arësimi profesional në R.P.Sh.?

20. Me ç'lloj arësimi fillon arësimi në Shqipní?

21. Çka përfshîn arësimi parashkollor?

22. Pjesëmarrja e kujt âsht sot shumë e gjânë n'industrí?

23. Për këtë arsye, sa âsht rritë numri i çerdhevet dhe i kopshtevet të fëmijëvet?

24. Pse âsht rritë shumë numri i çerdhevet dhe i kopshtevet të fëmijëvet?

25. Cili arësim vjen mbas arësimit parashkollor?

26. Cilat shkolla përfshîn arësimi i përgjithëshëm?

27. Sa vjetë zgjat shkolla fillore?

28. Sa vjetë zgjat shkolla e mesme e ulët?

29. Sa vjetë zgjat shkolla e mesme?

30. Cilat shkolla janë të detyrueshme me ligjë?

31. Si quhen shkolla fillore dhe shkolla e mesme e ulët?

32. Si quhen shkolla 8-vjeçare dhe shkolla e mesme?

33. Ndër shkollat e mesme, cilat shkolla kanë rândësí të madhe?

34. Si quhen me nji fjalë shkollat profesionale?

35. Çka u mësojnë nxânësvet teknikumet?

36. Kê duhet të jenë në gjendje me ndihmue nxânsit që mësojnë nga nji zanat?

37. Ku e nxânë zanatin nxânsit që ndihmojnë specialistët me arësim të naltë?

38. Ku e marrin arësimin e naltë të rijt shqiptarë?

39. Sa universitete ka në Shqipní?

40. Sa fakultete përfshîn Universiteti Shtetnor i Tiranës?

41. Ku i ndjekin studentat shqiptarë fakultetet që nuk i përfshîn Universiteti Shtetnor i Tiranës?

42. Ku mund t'i vazhdojë studimet nji njerí që ka mbarue universitetin?

43. Sa kohë zgjat aspirantura?

44. Ç'gradë fiton ai që mbaron aspiranturën?

45. Cilës gradë amerikane i përgjigjet aspiranti ase kandidati i shkencavet?

46. Në cilat studime mund të futet aspiranti ase kandidanti i shkencavet?

47. Sa kohë zgjat doktorantura?

48. Ç'gradë fiton ai që mbaron doktoranturën?

49. Cila âsht grada mâ e naltë n'arësim?

50. Cilëve u epet titulli "Profesor"?

51. Ç'titull u epet ca prej Doktoravet mâ të zotë?

LXVIII

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

SIXTH PART
HOMEWORK

Përkëtheni fjalít që vijojnë:

1. E shoqja ka punue si rrobaqepëse për 20 vjetë; t'a merr mendja që e di mirë këtˆ zanât.

2. Meshari (missal) i Gjon Buzukut, që mban datën 1555, shenon fillimin e letërsís shqipe.

3. Nji nxânës që nuk merr nota (grades) të kalueshme në mâ shumë se dý landë, duhet t'a përsërisi klasën.

4. Paragjykimet janë mendime që formojnë njerzit pa e studjue mirë nji çashtje ase mendime që janë formue prej tjerëve.

5. Nji njerí që âsht rritë në nji klimë të ngrofët, do nji kohë të gjatë deri sa të mësohet me klimën e egër të vendevet veriore.

me adhurue (unë adhuroj)	(v)	to worship, adore
botëkuptim, -i botëkuptime, -t	(m)	the idea that one has about life and the world
i, të detyrueshëm e, të detyrueshme	(adj m & f)	obligatory, compulsory, mandatory
i, të dobishëm e, të dobishme	(adj m & f)	useful, beneficial, profitable
drejtësi, -ja	(f)	law (jurisprudence), justice
edukim, -i	(m)	education, educating
me edukue (unë edukoj)	(v)	to educate
fakultet, -i fakultete, -t	(m)	faculty (a branch of learning or instruction in a university)
fiskulturë, -a	(f)	physical education
influencë, -a influenca, -t	(f)	influence
me influencue (unë influencoj)	(v)	to influence
me u-influencue (unë influencohem)	(v)	to be influenced
karierë, -a	(f)	career
kontroll, -i kontrolle, -t	(m)	control
landë, -a landë, -t	(f)	subject (school); material, lumber, timber
letërsi, -ja letërsi, -t	(f)	literature

maturë, -a matura, -t	(f)	high school diploma
mendje, mendja mendje, -t	(f)	mind
me u-mësue (unë mësohem)	(v)	to be taught; to get used to
mjeksí, -ja	(f)	science of medicine
naftë, -a	(f)	diesel oil, naphtha
ndërtim, -i ndërtime, -t	(m)	construction, constructing
njohuní, -ja njohuní, -t	(f)	knowledge, information
paragjykim, -i paragjykime, -t	(m)	prejudice
paralelisht	(adv)	simultaneously
i, e, të paraluftës	(adj m & f)	pertaining to pre-World War II period
parashkolluer, parashkollore, parashkollorë	(adj m & f)	pre-school
periudhë, -a periudha, -t	(f)	period (time)
me përfitue (unë përfitoj)	(v)	to profit, benefit, to take advantage
i, të përgjithëshëm e, të përgjithëshme	(adj m & f)	general
me përparue (unë përparoj)	(v)	to progress, advance
pjesëmarrje, -a	(f)	participation, partaking
politeknik, -e politeknikë	(adj)	polytechnic

praktik, -e praktikë	(adj m & f)	practical
praktikë, -a	(f)	practice
me prodhue (unë prodhoj)	(v)	to produce
qytetnim, -i qytetnime, -t	(m)	civilization
me u-regjistrue (unë regjistrohem)	(v)	to be registered, to sign up
i, të riorganizuem e, të riorganizueme	(adj m & f)	reorganized
me u-specializue (unë specializohem)	(v)	to be specialized
stolisje, stolisja stolisje, -t	(f)	decoration, orna- ment
subjekt, -i subjekte, -t	(m)	subject
shkolluer, shkollore shkollorë	(adj m & f)	school-, scholastic
teknikum, -i teknikume, -t	(m)	trade (high) school
teorí, -ja teorí, -t	(f)	theory
me urrejtë (unë urrej)	(v)	to hate
vjeçár, -e vjeçarë	(adj m & f)	year-old
zanát, -i zanate, -t	(m)	trade, skill

zooteknik, -e	(adj m & f)	zootechnic (pertaining to the science relating to the breeding and domestication of animals)

Shënime:

t'a merr mendja	of course

* * *

Asht e kotë që të mundohemi t'a shofim veten ashtu si na shofin të tjerët: nuk do t'u besojshim kurr syvet tonë.

Infermierja: Agim, pse i ré shokut tând kokës?
Agimi: Sepse s'di gramatikë. Ishim tue vû gardh përreth kopshtit të tij dhe ai më tha: "Tash do të marr nji hû dhe t'a fus në gropë; kur unë t'ul kokën, ti merr çekiçin e bjeri me gjithë fuqí. Edhe unë i râsh ...".

Shkrimtarja George Sand jetonte në nji kështjellë të vogël. Shpeshherë i vîjshin miq për të kalue ca ditë në pronën e saj plot komforte. Nji prej këtyne miqve kishte ndejtë jashtzakonisht shumë dhe nuk po epte shej se donte me u-nisë.

"A e di cili âsht ndryshimi ndërmjet teje dhe Don Kishotit?" e pyeti Zoja Sand. "Don Kishoti i merrte hotelet për kështjella, kurse ti ... ti i merr kështjellat për hotele".

176

PJESA E PARË — FIRST PART
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE — GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1. Përemnat e pakufîshëm

a. Kërkush s'erdhi në mbledhje.

A erdhi ndokush në mbledhje?
Kush s'erdhi në mbledhje?

Ky qen s'âsht i kërkujt.

I kujt âsht ky qen?
Cili qen s'âsht i kërkujt?

Nuk i a kam thânë kërkujt këtë gjâ.

A i a kam thânë ndokujt këtë gjâ?
Kujt i a kam thânë këtë gjâ?

S'pashë kërkênd në kafe mbrâmë.

A pashë ndokênd në kafe mbrâmë?
Kush s'pa kërkênd në kafe mbrâmë?

Ai s'merr pare huá prej kërkujt.

A merr ai pare huá prej ndokujt?
Kush s'merr pare huá prej kërkujt?
Çka s'merr ai hua prej kërkujt?

b. Dikush duhet të ketë punue këtu mbrâmë.

A duhet të ketë punue dikush këtu mbrâmë?
Kush duhet të ketë punue këtu mbrâmë?
Kur duhet të ketë punue dikush këtu?

Kjo shtëpí âsht e dikujt që s'i a dij emnin.

A âsht kjo shtëpí e dikujt që s'i a dij emnin?
E kujt âsht kjo shtëpí?

I thash dikujt të më sjelli pak çaj.

A i thash dikujt të më sjelli pak çaj?
Kujt i thash të më sjelli pak çaj?
Çka i thash dikujt të më sjelli?

Kanë pa dikê(nd) tue hŷ në kamp pa leje.

A kanë pa dikê(nd) tue hŷ në kamp pa leje?
Kê kanë pa tue hŷ në kamp pa leje?

Kam marrë letër prej dikujt që s'e kam takue kurr.

A kam marrë letër prej dikujt që s'e kam takue kurr?
Kush ka marrë letër prej dikujt që s'e ka takue kurr?

c. Kushdo që e njef, e di se do të martohet.

Kush e di se do të martohet?
Çka di kushdo që e njef?

E kujtdo qoftë ajo tokë, ti s'duhet t'a kullosish bagëtîn aty.

Çka s'duhet të bâni?

Do t'i thom kujtdo për çashtjen tânde.

A do t'i thom kujtdo për çashtjen tânde?
Kujt do t'i thom për çashtjen tânde?

Ti nuk duhet të flasish me kêdo për këtçashtje.

Kush nuk duhet të flasi me kêdo për këtçashtje?
Me kê nuk duhet të flas unë për këtçashtje?

d. Ndokush mund t'a dijë këtgjâ.

A mund t'a dijë ndokush këtgjâ?
Kush mund t'a dijë këtgjâ?

Kjo shtëpí mund të jetë e ndokujt që nuk banon këtu.

A mund të jetë kjo shtëpí e ndokujt që nuk banon këtu?
E kujt mund të jetë kjo shtëpí?
Cila shtëpí mund të jetë e ndokujt që nuk banon këtu?

Thueji ndokujt që të na sjelli pak kafe.

A t'i thom ndokujt që të ju sjelli pak kafe?
Kujt t'i thom që të ju sjelli pak kafe?
Çka t'i thom ndokujt që të ju sjelli?

S'pashë ndokênd që njof n'at mbledhje.

A pashë ndokênd që njof n'at mbledhje?
Ku s'pashë ndokênd që njof?

Këtë do t'a kesh ndigjue prej ndokujt.

A do t'a kem ndigjue këtë prej ndokujt?
Prej kujt mund t'a kem ndigjue këtë?

e. Cilido që të vîjë i pari, ai duhet të hapi dritoret.

A duhet t'i hapi dritoret cilido që të vîjë i pari?
Kush duhet t'i hapi dritoret?

I cilitdo qoftë libri, merre; s'ka rândësí.

A t'a marr librin, i cilitdo qoftë?
Çka të marr?

Cilindo që të gjêjsh në rrugë mbas orës 10 arrestoje!

A t'arrestoj cilindo që të gjêj në rrugë mbas orës 10?
Cilin duhet t'arrestoj?

Merr nji filxhan prej cilitdo prej tyne.

Prej cilit të marr nji filxhan?
Çka të marr prej cilitdo prej tyne?

f. Cilado që të largohet e fundit, duhet të mbylli derën.

A duhet t'a mbylli derën cilado që të largohet e fundit?
Çka duhet të bâjë ajo që do të largohet e fundit?

I cilësdo qoftë krahni, merre; s'ka rândësí.

A t'a marr krahnin i cilësdo qoftë?
Çka duhet të marr?

Epia këtë libër cilësdo prej tyne.

Cilës t'i a ap këtë libër?
Çka duhet t'i ap cilësdo prej tyne?

Merre cilëndo (pêndë) po të të hŷjë në punë.

A t'a marr cilëndo (pêndë) po të më hŷjë në punë?
Cilën të marr po të më hŷjë në punë?

Merr ca libra huá prej cilësdo prej tyne.

A të marr ca libra huá prej cilësdo prej tyne?
Prej kujt të marr libra huá?

2. *Emna me parashtesën "pa"*

a. *Nga nji emën:*

Ai ka aftësí për këtë punë, prandej bân rrallë gabime.

A ka ai aftësí për këtë punë, prandej bân rrallë gabime?
Kush ka aftësí për këtë punë, prandej bân rrallë gabime?

E pushuen nga puna për paaftësí.

A e pushuen nga puna për paaftësí?
Kë pushuen nga puna për paaftësí?
Pse e pushuen nga puna atë?

Ai ka mundësí të të ndihmojë, por s'do.

A ka ai mundësí të më ndihmojë, por s'do?
Kush ka mundësí të më ndihmojë, por s'do?
Çka ka mundësí ai të bâjë?

Ai âsht në pamundësí t'i mbajë të gjithë me bukë.

A âsht ai në mundësí t'i mbajë të gjithë me bukë?
Kush âsht në pamundësí t'i mbajë të gjithë me bukë?
Cilët âsht ai në pamundësí të mbajë?

Aí ka gjumë gjithënji.

A ka aí gjumë gjithënji?
Kush ka gjumë gjithënji?

Jam shumë i lodhun nga pagjumi.

A jam shumë i lodhun nga pagjumi?
Kush âsht shumë i lodhun nga pagjumi?
Nga se jam shumë i lodhun?

b. Nga nji mbiemën:

Në verë ky lum âsht i kalueshëm më kambë.

A âsht ky lum i kalueshëm më kambë në verë?
Cili lum âsht i kalueshëm më kambë në verë?
Kur âsht i kalueshëm ky lum?

Në dimën kjo rrugë âsht e pakalueshme për arsye të borës.

A âsht e pakalueshme kjo rrugë në dimën për arsye të borës?
Cila rrugë âsht e pakalueshme në dimën për arsye të borës?
Kur âsht e pakalueshme kjo rrugë?
Pse âsht e pakalueshme kjo rrugë në dimën?

Ai âsht shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën.

A âsht ai shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën?
Kush âsht shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën?
Kur âsht ai shumë i kujdesshëm?

Ai âsht i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente.

A âsht ai i pakujdesshëm prandej ka pasë shumë aksidente?
Kush âsht i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente?
Pse ka pasë ai kaq shumë aksidente?

Qiméshtí âsht shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë.

A âsht qiméshtí shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë?
Për cilët sidomos âsht shumë i nevojshëm qiméshtí?
Çka âsht shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë?

Ai ishte i panevojshëm këtu, prandej i dhanë nji punë tjetër.

A ishte ai i panevojshëm këtu, prandej i dhanë nji punë tjetër?
Kush ishte i panevojshëm këtu, prandej i dhanë nji punë tjetër?

Jam shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna.

A jam shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna?
Kush âsht shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna?
Nga se jam shumë i lodhun?

Ai âsht i palodhun në punë, prandej i kaloi të gjitha vështirësît.

A âsht ai i palodhun në punë e prandej i kaloi të gjitha vështirësît?
Kush âsht i palodhun në punë e prandej i kaloi të gjitha vështirësît?

Shëndetsija në R.P. të Shqipnís

1. Në Shqipní, mjeksija ßsht e shtetzueme, apo jo?
2. Po, Si çdo gjß tjetër, edhe aktiviteti i mjekëvet ushtrohet nën kontrollin e shtetit me anë të Ministrís së Shëndetsís.

3. Me fjalë tjera, i sëmundi nuk paguen as për mjekim, as për ilaçe dhe as në formë shpërblimi për mjekun.
4. Nuk mund të thuhet se nuk paguen; shërbimet mjeksore janë pjesë e sigurimevet shoqnore, për të cilat ...

5. E dij, çdo njerí që punon ep nji kontribut mujor.
6. Tamam. Prandej, ndihma mjeksore nuk i epet falas kërkujt.

7. A mund të thërrasi nji i sëmundë cilindo mjek që dishron?
8. Së pari, i sëmundi nuk thërret mjekun, por qendrën shëndetsore, ku ka nji numër mjekësh në shërbim.

9. Qendra shëndetsore e dërgon mjekun?
10. Po. Ajo e dërgon mbasi i sëmundi t'a njoftojë mbi simptomat e sëmundjes që ka.

11. Ç'ßsht "personeli i mesëm"?
12. Me këtë emën quhen ndihmës mjekët, të cilët janë t'ushtruem me dhanë ndihmë të shpejtë, me shërue plagë e sëmundje të thjeshta.

13. Pse quhen kështu?
14. Sepse për aftësí profesionale dhe përgjegjësí qëndrojnë në mes t'infermierevet dhe mjekëvet.

15. Ku e zhvillojnë ata aktivitetin e tyne?
16. Nëpër ambulanca periferike, nëpër konsultore për fëmijë, por sidomos nëpër fabrika e qendra pune.

17. Ç'janë "ekipet javore mjeksore ose dentare"?
18. Janë grupe mjekësh, dentistësh ose mamísh që vizitojnë çdo javë të sëmundët ndër fshatra të largët ku s'ka ambulanca ose spitale rurale.

19. Cilat janë sëmundjet mß të përhapuna, si p.sh. na këtu kemi sëmundjet e zemrës dhe kancerin?
20. Në Shqipní, tuberkulozi dhe epidemít e vjetët janë sëmundjet mß të përhapuna.

21, Ciliat epidemi?
22, Tifoja, barku i keq, sidomos ndër foshnje.

23, Pse valle?
24, Duket se vapa e madhe i prish shpejt ushqimet.

Një kishë e vjetër në Mborje, afër Korçës, ndërtue në vjetin 898.

LESSON 69

1
2
Mina Shën
3
4
Well...
MEDICINE
5
6
7
Halo! Zoti Doktor
8
Qend. Shën.
9
Qend. Shën.
10
11
Personeli i mesëm
12
13
P. I. M.
14
15
16
a.
b.
c.
17
Ekipet javore
18
19
e8
20
21
22
23
24

PJESA E DYTË
DIALOGU

Public Health in the People's Republic of Albania

1. In Albania, medicine is socialized, isn't it?
2. Yes. Like anything else the activity of the physicians is under state control, through the Ministry of Health.

3. In other words, the patient doesn't pay either for treatment, medicine or the doctor's fees.
4. Well, you can't say that he doesn't pay. Medicare is part of social security, for which ...

5. I know. Every person that works gives a monthly contribution.
6. Exactly. Therefore, medicare is not given free to anybody.

7. Can a patient call any doctor he wishes?
8. First of all, the patient cannot call a doctor but calls the medical center where a number of doctors are on duty.

9. You mean that the medical center sends the physician?
10. Yes. They send the doctor after the patient has given the symptoms of the disease that he has.

11. What's "middle personnel"?
12. This name is given to the assistant physicians, who are trained in giving first aid, to treat wounds and simple diseases.

13. Why are they called this?
14. Because for professional skill and responsibility they fall between nurses and doctors.

15. Where do they practice their activity?
16. In suburban ambulances, in consulting centers for children, but especially in the factories and in work centers.

17. What are the "medical or dental weekly crews"?
18. They are a group of physicians, dentists and midwives, who visit every week the remote villages where there are no ambulances or rural hospitals.

19. What are the most wide spread diseases, for example we have heart disease and cancer here.
20. In Albania, tuberculosis and the yearly epidemics are the most wide spread.

21. What epidemics?
22. Typhoid fever, dysentery, especially among children.

23. I wonder why?
24. It seems that the heat spoils the foodstuffs quickly.

Indefinite compound pronouns:

(a) The following indefinite compound pronouns refer to persons only and cannot be used as adjectives (followed by a noun).

ndokush	someone, (it is usually used to ask questions)
dikush	someone, somebody
pakkush	few people
shumëkush	many people
gjithkush	everybody
askush or kurrkush (kërkush)	nobody
tjetërkush	somebody else
kushdo	anyone, whoever

Paradigms of ndokush and kushdo

Nom.	ndokush			kushdo
Gen.	i, e, të ndokujt		i, e, të	kujtdo
Dat.	ndokujt			kujtdo
Acc.	ndokê, ndokênd			kêdo
Abl.	prej ndokujt		prej	kujtdo

(b) The following may refer to persons or objects, and be followed by a noun (used in the indefinite form, but only the indefinite adjective is declined).

cilido, cilado	everybody, anyone (no matter who)
secili, secila	each, everyone, anyone (of them)
gjithësecili, gjithësecila	each of them, everyone of them

Paradigms of cilido and cilado

Nom.		cilido (djalë)		cilado	(vajzë)
Gen.	i, e, të	cilitdo "	i, e, të	cilësdo	"
Dat.		cilitdo "		cilësdo	"
Acc.		cilindo "		cilëndo	"
Abl.	prej	cilitdo "	prej	cilësdo	"

(c) The following are used as adjectives only if followed by a noun.

çdo	each, every (The noun that follows is declined in the indefinite singular):

Nom.		çdo djalë
Gen.	i, e, të	çdo djali
Dat.		çdo djali
Acc.		çdo djalë
Abl.	prej	çdo djali

nji farë	a certain kind of
kurrfarë	none of that kind
çfarëdo	any kind (precedes the noun in the ablative).

Examples:

Ky djathë bâhet në nji farë katundi të Shqipnís së Veriut.
(This cheese is produced in a certain village of Northern Albania.)

Nuk më pëlqen me lexue kurrfarë reviste.
(I don't like to read any kind of magazines.)

Blêj çfarëdo mishi që të gjejsh në treg.
(Buy any kind of meat you find in the market.)

Mue nuk më pëlqen qumështi, çfarëdo qumështi që të jetë.
(I don't like milk, no matter what kind of milk it is.)

A e njef ti nji farë Haki Bakalli?
(Do you know a certain Haki Bakalli?)

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1. Përemnat e pakufîshëm

a. Emnorja

Gjithëkush e di se ai ka lé në Përmet.
Kush e di se ai ka lé në Përmet?
Ç'di gjithëkush?

Shumëkush shkon për pushime në gusht.
Kush shkon për pushime në gusht?
Në ç'muej shkon shumëkush për pushime?
Ç'bân shumëkush në gusht?

Pakkush udhëton sot më kalë.
Kush udhëton sot më kalë?
Ç'bân sot pakkush?
Qysh udhëton sot pakkush?

Dikush ka thye xhamin e dritores.
Ç'ka thye dikush?
Kush e ka thye xhamin e dritores?
Cilin xham ka thye dikush?

Kërkush (kurrkush) s'do me e blé këtë radio të vjetër.
Kush s'do me e blé këtë radio të vjetër?
Çka s'do me blé kërkush?
Cilën radio s'do me e blé kërkush?

Askush nuk më tregoi se ç'kishte ngjá.

Kush nuk më tregoi se ç'kishte ngjá?
Çka nuk më tregoi askush?

b. Gjindorja

Kjo âmbëlsinë s'âsht vetëm imja, âsht e gjithëkujt.
Cila âmbëlsinë s'âsht vetëm imja?
E kujt âsht kjo âmbëlsinë?

Shtëpít e shumëkujt kanë dritore të vogla.
Shtëpít e kujt kanë dritore të vogla?
Çfarë dritoresh kanë shtëpít e shumëkujt?

Ky âsht vetëm mendimi i pakkujt.
Cili âsht vetëm mendimi i pakkujt?
Mendimi i kujt âsht ky?

Ai s'âsht automobili i Janit, âsht i dikujt tjetër.
Cili automobil s'âsht i Janit, por i dikujt tjetër?
I kujt âsht ai automobil?

Ajo s'âsht çanta e kërkujt që njof unë.
Cila s'âsht çanta e kërkujt që njof unë?
Çka s'âsht ajo?

Paret e askujt nuk do të shpenzohen kot.
A do të shpenzohen kot pare e ndokujt?
Cilat pare nuk do të shpenzohen kot?

c. Dhânorja

Gjithëkujt nuk i pëlqen të shkojë për pushime në verë.
Kujt nuk i pëlqen të shkojë për pushime në verë?
Çka nuk i pëlqen gjithëkujt të bâjë?

Shumëkujt i duhet të marri pare huá në fund të vjetit.
A i duhet shumëkujt të marri pare huá në fund të vjetit.
Kujt i duhet të marri pare huá në fund të vjetit?
Ç'i duhet të marri shumëkujt në fund të vjetit?

Pakkujt i kanë thânë të vîjë nesër në punë.
Kujt i kanë thânë të vîjë nesër në punë?
Çka i kanë thânë pakkujt?

I bâna telefon dikujt me ardhë me më marrë.
Kujt i bâna telefon me ardhë me më marrë?
Pse i bâna telefon dikujt?

Nuk i tregova kërkujt se do të nisemi nesër.
Kujt nuk i tregova se do të nisemi nesër?
Çka nuk i tregova kërkujt?

Askujt nuk i tregon sa vjeç âsht.
Kujt nuk i tregon sa vjeç âsht?
Çka nuk i tregon askujt?

d. Kallzorja

Kam pyet gjithëkênd, por askush s'e njef.
A kam pyet gjithëkênd, por askush s'e njef?
Kê kam pyet, por askush s'e njef?
Kush ka pyet gjithëkênd, por askush s'e njef?

Do të këshillohem me shumëkênd para se të vendos.
Me kê do të këshillohem para se të vendos?
Çka do të bâj para se të vendos?
Kush do të këshillohet me shumëkênd para se
të vendosi?

Unë njof pakkênd në rrugën ku banoj.
Kê njof unë në rrugën ku banoj?
Në cilën rrugë njof unë pakkênd?
Kush njef pakkênd në rrugën ku banon?

Nesër mbrâma kam ftue dikê(nd) për darkë.
Kê kam ftue për darkë nesër mbrâma?
Kush ka ftue dikê(nd) për darkë nesër mbrâma?

S'pashë në teatër kërkênd që njof.
Kê s'pashë në teatër?
Ku s'pashë kërkênd që njof?
Kush s'pá në teatër kërkênd që njef?

Nuk do të shkoj me askênd tjetër në Korçë.
Me kê nuk do të shkoj në Korçë?
Ku nuk do të shkoj me askênd tjetër?
Kush nuk do të shkojë me askênd tjetër në Korçë?

e. Rrjedhorja

S'kam marrë ende përgjegje prej gjithëkujt.
Prej kujt s'kam marrë ende përgjegje?
Çka s'kam marrë ende prej gjithëkujt?
Kush s'ka marrë ende përgjegje prej gjithëkujt?

Pres lajme prej shumëkujt.
Prej kujt pres lajme?
Ç'pres prej shumëkujt?
Kush pret lajme prej shumëkujt?

Prej pakkujt kam marrë letër muejin që shkoi.
Prej kujt kam marrë letër muejin që shkoi?
Çka kam marrë prej pakkujt muejin që shkoi?
Kur kam marrë letër prej pakkujt?

Kam marrë nji kartëpostale prej dikujt që ti nuk njef.

Prej kujt ke marrë nji kartëpostale?
Çka ke marrë prej dikujt që ti nuk njof unë?
Sa kartëpostale ke marrë prej dikujt që nuk njof unë?

S'kam marrë pare huá prej kërkujt.
Prej kujt s'kam marrë pare huá?
Çka s'kam marrë prej kërkujt?
Kush s'ka marrë pare huá prej kërkujt?

Nuk pres letër prej askujt.
Prej kujt nuk pres letër?
Çka nuk pres prej askujt?
Kush nuk pret letër prej askujt?

f. Fto nxânsit të bâjnë nga nji fjalí me këto përemna të pakufîshëm: secili, secila, cilido, cilado, çfarëdo.

2. Emnat e formuem me "pa"

a. Nga nji emën

Gjergji ka mundësí të vîjë nesër mbasdreke.
Kur ka mundësí të vijë Gjergji?
Kush ka mundësí të vîjë nesër mbasdreke.
Ç'ka mundësí të bâjë Gjergji nesër mbasdreke.

Tahiri âsht në pamundësí të vîjë n'orën pesë.
Kush âsht në pamundësí të vîjë n'orën pesë?
Ç'âsht Tahiri në pamundësí të bâjë?

Drejtësija âsht karakteristikë e njeriut të ndershëm.
Karakteristikë e cilit njerí âsht drejtësija?
Cili virtyt âsht karakteristikë e njeriut të ndershëm?

Këtij njeriu i kanë bâ shumë padrejtësí.
Kujt i kanë bâ shumë padrejtësí?
Ç'i kanë bâ këtij njeriu?
Sa padrejtësí i kanë bâ këtij njeriu?

Nji punëtuer i mirë punon me kujdes.
Cili punëtuer punon me kujdes?
Si punon nji punëtuer i ndershëm?

Shtëpija mori zjarr nga pakujdesija e të zotît.
Çka i ngjau shtëpís nga pakujdesija e të zotît?
Nga se mori zjarr shtëpija?

b. Nga mbiemni

Të gjithë shokët e mij janë të martuem.
Shokët e kujt janë të martuem?
Cilët shokë janë të martuem?

Vllai i tij âsht i pamartuem.
Vllai i kujt âsht i pamartuem?
Kush âsht i pamartuem?

Asht e mundun që të nisemi të gjithë me aeroplan.
A âsht e mundun që të nisemi të gjithë me aeroplan?
Me se âsht e mundun që të nisemi të gjithë?
Ç'âsht e mundun të bâjmë të gjithë?

Asht e pamundun që të nisemi të gjithë me tren.
A âsht e pamundun që të nisemi të gjithë me tren?
Me se âsht e pamundun të nisemi të gjithë?
Ç'âsht e pamundun të bâjmë të gjithë?

Mishi âsht nji ushqim i nevojshëm për njeriun.
Për kë âsht mishi nji ushqim i nevojshëm?
Çfarë ushqimi âsht mishi për njeriun?

Çakmaku âsht i panevojshëm për ata që nuk e pijnë duhanin.
A âsht çakmaku i panevojshëm për ata që nuk e pijnë duhanin?
Për kë âsht çakmaku i panevojshëm?

Kur ngasim automobilin duhet të jemi të kujdesshëm.
Qysh duhet të jemi kur ngasim automobilin?
Kur duhet të jemi të kujdesshëm?

Vllai i saj âsht njerí i pakujdesshëm.
A âsht vllai i saj njerí i pakujdesshëm?
Vllai i kujt âsht njeri i pakujdesshëm?
Çfarë njeriu âsht vllai i saj?

Ajo âsht e kënaqun me punën që ka.
Kush âsht e kënaqun me punën që ka?
Me cilën punë âsht e kënaqun ajo?

Ajo âsht e pakënaqun me rrogën që merr.
Kush âsht e pakënaqun me rrogën që merr?
Me cilën rrogë âsht e pakënaqun ajo?

Uji në shishe nuk âsht i mjaftueshëm për mue.
Cili ujë nuk âsht i mjaftueshëm për mue?
Për kë nuk âsht i mjaftueshëm uji në shishe?

Këto të holla janë të mjaftueshme për nji muej.
Për sa muej janë të mjaftueshme këto të holla?
Cilat të holla janë të mjaftueshme për nji muej?

Rroga që marr unë âsht e pamjaftueshme për nji familje 4 vetësh.

Cila rrogë âsht e pamjaftueshme për nji familje 4 vetësh?
Për cilën familje âsht e pamjaftueshme rroga që merr ti?

3. Nxânsi të bâjë pyetje nga këto fjalí:

Plaga e tij ka nevojë për mjekim.

Vjet djali i tij ka fillue të ushtrojë zanatin si berbér.

Në qoftë se punoj të dielevet do të m'apin nji shpërblim mjaft të mirë.

Do t'a bâj vetë; nuk kam nevojë për ndihmë.

Gjendja e tij shëndetsore âsht mjaft e mirë.

Dje më kanë njoftue për ardhjen e tij në Durrës.

Megjithëqë jemi në mes të verës nuk bân të nxehët.

Anglishtja âsht nji ndër gjuhët mâ të përhapuna në botë.

Ajo grue me foshnje në krah âsht Zoja Kosturi.

Zemra e njeriut gjindet n'anën e majtë të gjoksit.

Këtë libër nuk e kam blé, por m'a kanë dhânë falas.

Për të shkue nga Elbasani në Korçë duhet kalue nëpër Pogradec.

Unë s'kam përgjegjësí për ç'ka ngjá mbrâmë.

Disa sëmundje nuk mund të shërohen.

Ministri me personelin ndihmës u-nisën mbrâmë.

PJESA E PESTË
COPË LEXIMI

FIFTH PART
READING PART

Mjeksija në Shqipní âsht e shtetzueme; kjo do të thotë se mjekët, ndihmës mjekët, dentistat dhe infermieret janë nëpunës të shtetit; ata mund t'ushtrojnë zanatin e tyne vetëm gjatë kohës së lirë, d.m.th. jashtë orarit të punës. Dikasteri që administron shërbimet mjeksore âsht Ministrija e Shëndetsís.

Sigurimet Shoqnore Shtetnore në R.P.Sh. u përgjajnë shumë atyne në Bashkimin Sovietik dhe mvaren nga Ministrija e Financavet; ato veprojnë në bashkëpunim me Ministrín e Mbrendëshme, me Ministrín e Shëndetsís dhe me Bashkimet Profesionale. Sigurimet Shoqnore Shtetnore përfshîjnë këto ndihma: (1) ndihmat mjeksore, (2) ndihmat për paaftësí të përkohëshme në punë, (3) ndihmat për foshnjen mbas lindjes, (4) pensionet dhe (5) ndihmat për plotësimin e nevojavet kulturale të punëtorëvet dhe nëpunësvet.

Ndihmat mjeksore u epen falas gjithë atyne që punojnë dhe familjarëvet të tyne; tue qenë se në Shqipní nuk ka njerëz që nuk punojnë -- Kushtetuta thotë se "puna âsht detyrë; kush nuk punon nuk ha" -- pothuejse i gjithë populli ka të drejtë me kërkue ndihmë mjeksore nga qendrat shëndetsore.

Ndihmat për paaftësí të përkohëshme i marrin të gjithë ata punëtorë e nëpunës që bijnë të sëmundë ase

vriten në punë dhe gråt me barrë ca kohë para dhe mbas lindjes.

Punëtori, kur e ndien veten të sëmundë, shkon në qendrën shëndetsore dhe kërkon të vizitohet nga nji prej mjekëvet që ka atje në shërbim. Po qe se nuk âsht në gjendje me ecë, atëherë thërret qendrën shëndetsore të lagjes, e cila, mbasi pyet për simptomat e sëmundjes, i çon mjekun. Punën mâ të madhe nëpër qendrat shëndetsore, nëpër ambulanca periferike, nëpër fabrika e qendra pune e bâjnë ndihmës mjekët; këta janë t'ushtruem me shërue sëmundje të thjeshta; në konsultoret për fëmijë, ata këshillojnë nânat e reja si me rritë fëmijët.

196

QUESTIONS-PYETJE

1. Ku âsht e shtetzueme mjeksija?
2. Tue qenë mjeksija e shtetzueme, cilët janë nëpunës të shtetit?
3. Pse janë nëpunës të shtetit mjekët, ndihmës mjekët, dentistat dhe infermieret?
4. Kur mund t'a ushtrojnë ata zanatin e tyne?
5. Cilët mund t'a ushtrojnë zanatin e tyne gjatë kohës së lirë?
6. Kur âsht "kohë e lirë" për mjekët, dentistat etj.?
7. Cili dikaster i administron shërbimet mjeksore?
8. Cilat shërbime administron Ministrija e Shëndetsís?
9. Cilave sigurime u përgjajnë shumë Sigurimet Shoqnore Shtetnore në R.P.Sh.?
10. Nga cila ministrí mvaren Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
11. Në bashkëpunim me cilat ministrí veprojnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
12. Sa lloj ndihmash përfshîjnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
13. Cilat janë 5 llojet e ndihmavet që përfshîjnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
14. Çfarë lloj ndihmash u epen falas gjithë atyne që punojnë dhe familjarëvet të tyne?
15. Cilëve u epen falas ndihmat mjeksore?
16. A ka njerëz që nuk punojnë në Shqipní?
17. Çka thotë Kushtetuta për punën?
18. A ka ndonji njerí që nuk punon në Shqipní?
19. Pse pra, pothuejse i gjithë populli ka të drejtë me kërkue ndihmë mjeksore?

20. Nga cilat organizata kërkon populli ndihmë mjeksore?

21. Çfarë ndihmash marrin të gjithë ata punëtorë e nëpunës që bijnë të sëmundë?

22. Cilët i marrin ndihmat për paaftësí të përkohëshme?

23. Vetëm ata që bijnë të sëmundë kanë të drejtë me marrë ndihmat e paaftësís së përkohëshme?

24. Kush tjetër ka të drejtë me kërkue ndihmat e paaftësís së përkohëshme?

25. Kur i marrin grât me barrë ndihmat e paaftësís së përkohëshme?

26. Ku shkon punëtori kur e ndien veten të sëmundë?

27. Çka kërkon punëtori nga nji prej mjekëvet që ka në shërbim atje?

28. Çka bân punëtori kur e ndien veten të sëmundë?

29. Po qe se punëtori nuk âsht në gjendje me ecë, cilën zyrë thërret ai?

30. Ku gjindet qendra shëndetsore që thërret punëtori?

31. Në cilin rast thërret punëtori qendrën shëndetsore të lagjes së tij?

32. Për çka e pyet punëtorin qendra shëndetsore?

33. Mbasi e pyet punëtorin për simptomat e sëmundjes, çka bân qendra shëndetsore?

34. Kur i a çon mjekun punëtorit qendra shëndetsore e lagjes?

35. Kush e bân punën mâ të madhe nëpër qendrat shëndetsore?

36. Sa punë bâjnë ndihmës mjekët nëpër qendrat shëndetsore, nëpër ambulanca periferike, nëpër fabrika e qendra pune?

37. Ku e bâjnë ndihmës mjekët punën mâ të madhe?

38. Cilët janë t'ushtruem me shërue sëmundje të thjeshta?

39. Çfarë sëmundjesh janë t'ushtruem me shërue ndihmës mjekët?

40. Cilat nâna këshillojnë ata si me rritë fëmijët?

41. Kush i këshillon nânat e reja si me rritë fëmijët?

42. Çfarë pune bâjnë ndihmës mjekët nëpër konsultore për fëmijë.

Curr në Majën e Çardakut, Shalë

LXIX

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

SIXTH PART
HOMEWORK

Përgjegjniu këtyne pyetjeve:

1. Sa herë në minut rref zemra e nji njeri[illegible]shëndet të mirë?

2. Çka kuptoni ju me fjalët "kontribut mujor"?

3. Çka kuptoni ju me fjalët "kjo âsht përgjegjësija ime"?

Bâni 5 fjalí me këto fjalë:

falas

me njoftue

i përhapun

me shërue

shpërblim

me dhânë këshilla

aftësí, -ja aftësí, -t	(f)	ability, capability
aktivitet, -i aktivitete, -t	(m)	activity
ambulancë, -a ambulanca, -t	(f)	first aid station, infirmary, ambulance
ambulancë periferike ambulanca "	(f)	suburban first aid station
barku i keq	(m)	dysentery
bashkëpunim, -i	(m)	collaboration, collaborating, cooperation, cooperating
cilido	(adj m & pron.)	any, whoever, whichever
dentár, -e	(adj m & f)	dental
ekip, -i ekipe, -t	(m)	crew
epidemí, -ja epidemí, -t	(f)	epidemic
falas	(adv)	free (of charge), gratis
foshnje, -ja foshnje, -t	(f)	baby
grue me barrë	(f)	pregnant woman
javuer, javore	(adj m & f)	weekly
kancer, -i	(m)	cancer
kërkush	(pron)	(to) nobody

konsultore, konsultorja konsultore, -t	(f)	dispensary
kontribut, -i kontribute, -t	(m)	contribution
mamí, -ja mamí, -t	(f)	midwife
në mes (të)	(prep)	between
mjekim, -i mjekime, -t	(m)	treatment (medical)
mjeksuer, mjeksore	(adj m & f)	medical
mujuer, mujore	(adj m & f)	monthly
ndihmë, -a ndihma, -t	(f)	help, aid, contribution
ndihmës, -e	(adj m & f)	assistant-, auxiliary
nëpër	(prep)	in, through, across
me njoftue (unë njoftoj)	(v)	to notify, advise
paaftësí, -ja paaftësí, -t	(f)	inability, inefficiency, incapability
pension, -i pensione, -t	(m)	pension; boardinghouse
personel, -i	(m)	personnel
përgjegjësí, -ja përgjegjësí, -t	(f)	responsibility
i, e, të përhapun të përhapuna	(adj m & f)	widespread
i, të përkohëshëm e, të përkohëshme	(adj m & f)	temporary, provisional

plagë, -a plagë, -t	(f)	wound, scar, sore
plotësim, -i	(m)	completion, completing
rural, -e	(adj m & f)	rural
me rritë (unë rris)	(v)	to grow, raise
simptomë, -a simptoma, -t	(f)	symptom
shëndetsí, -ja	(f)	health, sanitation
shëndetsuer, shëndetsore	(adj m & f)	medical, sanitary
me shërue (unë shëroj)	(v)	to heal
shpërblim, -i shpërblime, -t	(m)	compensation, reparations, damages
tifo, -ja	(f)	typhus
tuberkuloz, -i	(m)	tuberculosis
me u-ushtrue (unë ushtrohem)	(v)	to be exercised, exerted, trained
i, t'ushtruem e, t'ushtrueme	(adj m & f)	trained
zemër, zemra zemra, -t	(f)	heart

1. Përdorimi i foljevet të formës thuhet, flitet, tregohet, etj.

- me thânë:

A thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Po, thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Kush thotë se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Gjithëkush thotë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Për çka thonë se e kanë pushue nga puna?
Thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

- me u-thânë:

A thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Po, thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Për çka thuhet se e kanë pushue nga puna?
Thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

- me folë:

A flasin bota për Skënder Teqen gjithëfarë fjalësh së këqija?
Po, bota flasin gjithëfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen.

Kush flet fjalë të këqija për Skënder Teqen?
Bota flasin fjalë të këqija për Skënder Teqen.

Çfarë fjalësh flasin bota për Skënder Teqen?
Bota flasin gjithëfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen.

- me u-folë:

A fliten gjithëfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen?
Po, për Skënder Teqen fliten gjithëfarë fjalësh së këqija.

Çfarë fjalësh fliten për Skënder Teqen?
Për Skënder Teqen fliten gjithëfarë fjalësh së këqija.

Për kë fliten gjithëfarë fjalësh së këqija?
Për Skënder Teqen fliten gjithëfarë fjalësh së këqija.

2. Përdorimi i vetes së tretë të fojevet pësore me kuptimin "âsht ase nuk âsht e mundun," "âsht ase nuk âsht zakon":

A âsht zakon me shkue në nji dasëm pa ftesë?
Jo, pa ftesë nuk âsht zakon me shkue në nji dasëm.

Ku nuk âsht zakon me shkue pa ftesë?
Në nji dasëm nuk âsht zakon me shkue pa ftesë.

Pa çka nuk âsht zakon me shkue në nji dasëm?
Pa ftesë nuk âsht zakon me shkue në nji dasëm.

A shkohet në nji dasëm pa ftesë?
Jo, pa ftesë nuk shkohet në nji dasëm.

Ku nuk shkohet pa ftesë?
Në nji dasëm nuk shkohet pa ftesë.

Pa çka nuk shkohet në nji dasëm?
Pa ftesë nuk shkohet në nji dasëm.

A âsht e mundun me udhëtue nëpër këtë krahinë në dimën?
Jo, nëpër këtë krahinë nuk âsht e mundun me udhëtue në dimën.

Ku nuk âsht e mundun me udhëtue në dimën?
Nëpër këtë krahinë nuk âsht e mundun me udhëtue në dimën.

A udhëtohet nëpër këtë krahinë në dimën?
Jo, nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

Ku nuk udhëtohet në dimën?
Nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

Në cilën stinë nuk udhëtohet nëpër këtë krahinë?
Nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

A âsht zakon, ndër katunde, me e çue ke burri nusen më kalë?
Po, ndër katunde âsht zakon me e çue nusen ke burri më kalë.

Ku âsht zakon me e çue nusen ke burri më kalë?
Ndër katunde âsht zakon me e çue nusen ke burri
më kalë.

A çohet nusja ke burri më kalë ndër katunde?
Po, ndër katunde nusja çohet ke burri më kalë.

Si çohet nusja ke burri ndër katunde?
Ndër katunde nusja çohet ke burri më kalë.

Ku çohet nusja ke burri më kalë?
Nusja çohet ke burri më kalë ndër katunde.

3. Përdorimi i ndajfoljes "mos" para dhe mbas "të-s"
së lidhores:

Mësuesi: Ai më tha mos të rrij këtu.
Nxânsi: Ai më tha të mos rrij këtu.

Vazhdoni:

Ai ka vendosë mos të të ftojë.
Ai ka vendosë të mos të ftojë.

Ai ka vendosë mos t'a ftojë.
Ai ka vendosë të mos e ftojë.

Ai ka vendosë mos të na ftojë.
Ai ka vendosë të mos na ftojë.

Ai ka vendosë mos t'i ftojë.
Ai ka vendosë të mos i ftojë.

Pse keni dëshirë mos të bjerë shí?
Pse keni dëshirë të mos bjerë shí?

Mos të rrijë pa punë.
Të mos rrijë pa punë.

Asht mirë që na mos të flasim mâ për këtçashtje.
Asht mirë që na të mos flasim mâ për këtçashtje.

Unë dishroj që mos t'i a thoni këtgjâ atij.
Unë dishroj që të mos i a thoni këtgjâ atij.

Ushtrija Popullore Shqiptare

1. Ç'kuptoni me fjalët "Ushtrija Popullore Shqiptare"?
2. Me këtë emën njifen kolektivisht Forcat e Armatosuna: tokësore, detare dhe ajrore, si edhe Forcat Ushtarake të Sigurimit.

3. Ç'përfshîjnë Forcat Ushtarake të Sigurimit?
4. Ato përfshîjnë Rojën e Kufînit dhe Mbrojtjen e Popullit, që quhet edhe Sigurimi.

5. Prej Ministrís së Mbrojtjes Popullore mvaren të gjitha këto?
6. Jo. Dý të fundit mvaren nga Ministrija e Mbrendëshme, sepse janë mâ fort forca politike policore se sa ushtarake.

7. Cili âsht misioni i secilës nga këto dý degë të Forcavet t'Armatosuna?
8. Misioni i Rojës së Kufînit âsht me ruejtë kufînin, kryesisht që të mos aratisen njerëz të pakënaqun e kundërshtarët e regjimit.

9. Po tjetra, due me thânë Mbrojtja e Popullit?
10. Ajo mbron regjimin nga çdo akt rezistence a sabotimi ase nga nji kryengritje e armatosun; merret edhe me kundërzbulim.

11. Cila âsht njisija taktike mâ e madhe e fuqivet tokësore?
12. Brigada e kambësorís, e cila përfshîn nji regjiment artilerije dhe ca bataliona tjerë repartésh së veçanta.

13. Sa âsht efektivi i kësaj njisije?
14. Autoritetet shqiptare nuk e kanë shpallë kurr botënisht numrin e saktë që kanë nën armë.

15. Mirëpo, sa mendohet të jetë efektivi i kësaj brigade?
16. 3000 vetë. Fuqít e sotshme ushtarake nuk besohet t'i kalojnë 30,000 vetët, tue numrue edhe kuadrot.

17. Ushtrija shqiptare, a u përshtatet ndopak parimevet t'organizimit taktik sovietik?
18. Në vija të përgjithëshme po, por Forcat e armatosuna u janë përshtatë mâ fort konditavet të vendit.

19. Çka doni me thânë me këtë?
20. Nji fuqí moderne të pajisun dhe t'armatosun mirë nuk mund t'a ketë kurr Shqipnija.

21. Cilat janë arsyet që e pengojnë të ketë nji ushtrí të tillë?
22. Gjendja financiare e popullit, mungesa e zhvillimit t'industrís, rrjeta e kufizueme e rrugëvet dhe e hekurudhavet.

23. Keni të drejtë. Këto janë arsye të forta.
24. Sido që të jetë, për Shqipnín ushtrija e saj âsht mjaft e madhe.

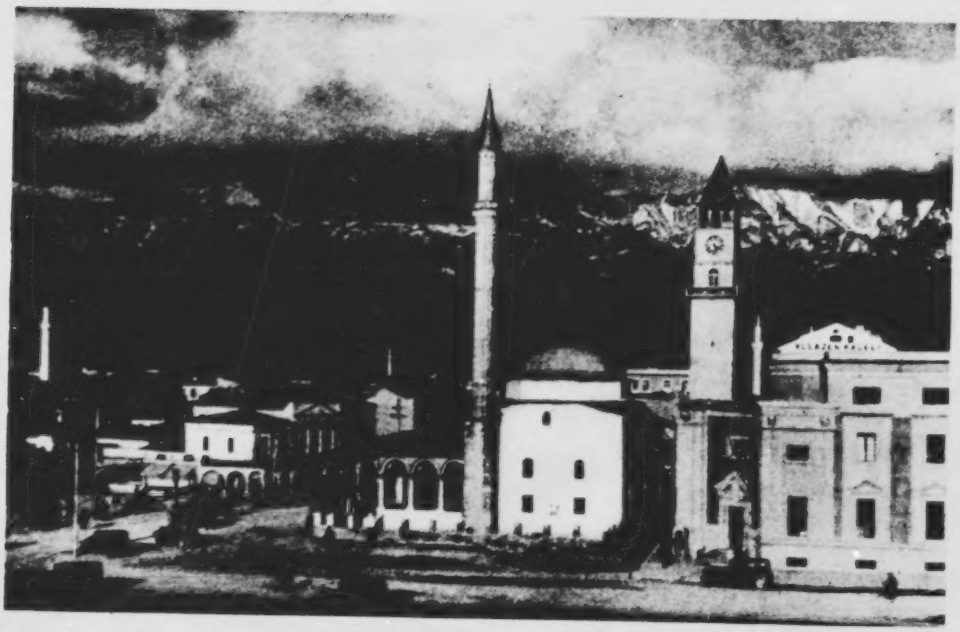

Tiranë, Xhamija e Vjetër dhe Sahati (fot. 1938)

LESSON 70

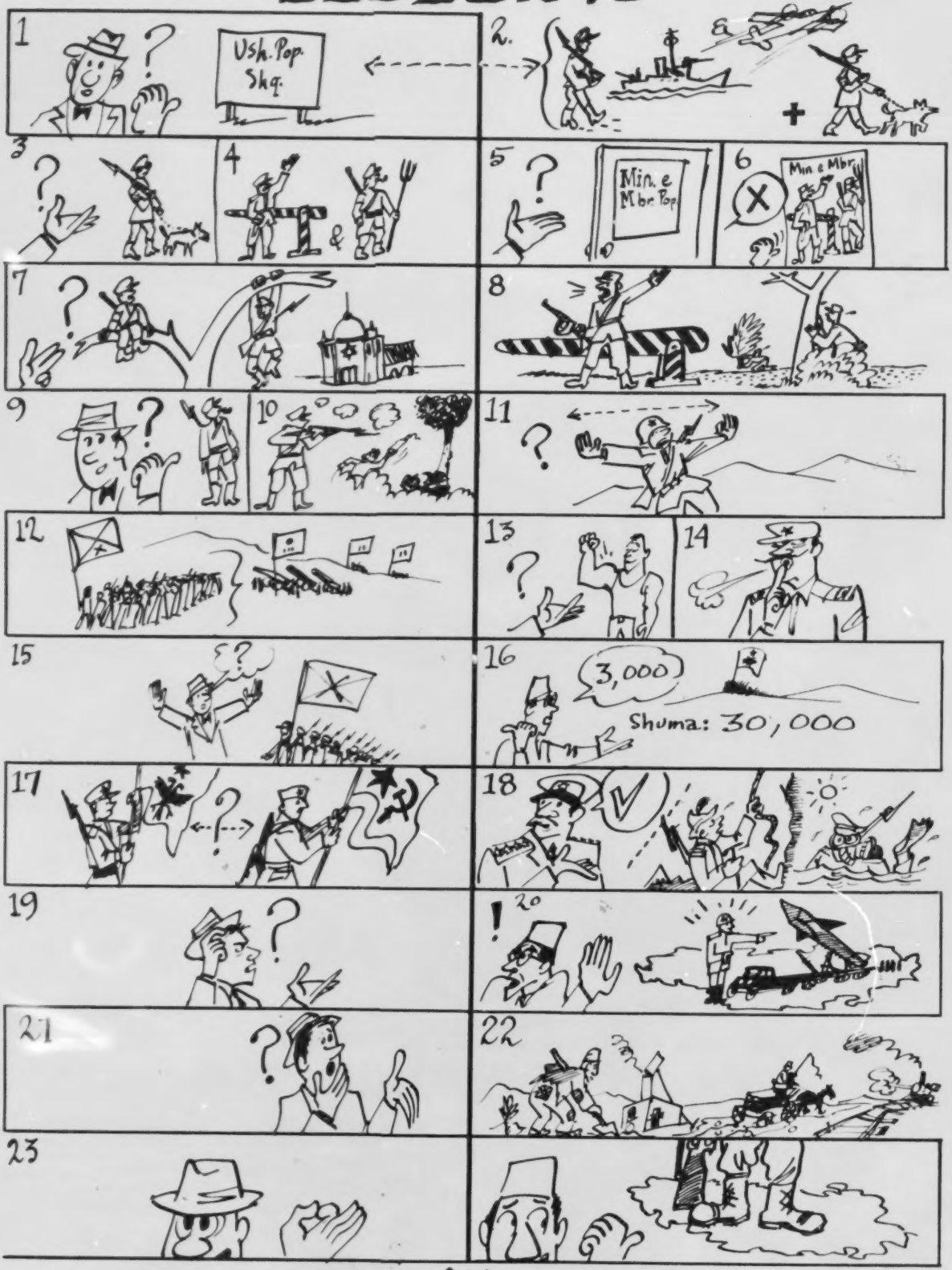
1
Ush. Pop Shq.
2.
3
4
&
5
Min. e Mbr Pop
6
Min e Mbr
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
3,000
Shuma: 30,000
17
18
19
20
!
21
22
23

The Albanian People's Army

1. What do you mean by the words "The Albanian People's Army"?
2. The Armed Forces are known collectively by this name; those of the land, sea and air, as well as the Security Armed Forces.

3. What do the Security Armed Forces include?
4. They include the Frontier Guard and the "People's Defense" which is also called the Security.

5. Are they all part of the Ministry of Defense?
6. No. The last two are under control of the Ministry of Interior, because they are mostly political police forces rather than military.

7. What is the mission of each of these two branches of the Armed Forces?
8. The mission of the Frontier Guard is to guard the border, primarily not to allow discontented citizens and opponents of the regime to flee the country.

9. What about the other one? I mean the People's Defense?
10. It protects the regime from any resistance or sabotage acts or from an armed revolt; it also deals with counterintelligence.

11. What is the largest tactical unit of the land forces?
12. The infantry brigade, which comprises an artillery regiment and several other batalions of special units.

13. What's the strength of this unit?
14. The Albanian authorities have never announced publicly the exact number of men in the Armed Forces.

15. How large is this brigade thought to be?
16. It has 3000 men. The present Armed Forces are not believed to have more than 30,000 men, counting the officers and NCO's also.

17. Does the Albanian army comply somewhat with the principles of the Soviet tactical organization?
18. In general lines yes, but the Armed Forces are adjusted mostly to the local conditions.

19. What do you mean by this?
20. Albania can never have a modern, well armed and equipped army.

21. What are the reasons that hinder her from having such an army?
22. The economic condition of the people, lack of industrial development and the limited network of roads and railroads.

23. You are right. These are very good reasons.
24. Anyway, for Albania its army is quite large.

Compound adjectives

Adjectives in Albanian may be formed by combining a noun with another noun, a noun with an adjective after omitting the particle, or an adverb with a noun. These types of adjectives are of high frequency in speech and oftentimes cannot be found in dictionaries. Moreover, their translation is quite often difficult; students are encouraged to analize their derivation in order to get the real meaning and enjoy the beauty of the expression.

Examples:

(a) Adjectives formed by two nouns:

sy (eye)	zhgabë (eagle)	syzhgabë (sharp-sighted)
gojë (mouth)	mjaltë (honey)	gojëmjaltë (gentle)
buzë (lip)	gaz (laughter)	buzëgaz (good natured, jolly)
zemër (heart)	gúr (stone)	zemërgúr (cold hearted)

(b) Adjectives formed by a noun and adjective:

dorë (hand)	i lëshuem (loose)	dorëlëshuem (spendthrift)
faqe (cheek)	e bardhë (white)	faqebardhë (successful, honorable)
faqe (cheek)	i zí, (black) e zezë	faqezí, faqezezë (wretched, vile, dishonest)
fjalë (word)	i madh (big)	fjalëmadh (bombastic, arrogant)

212

(c) Adjectives formed by a noun and adverb:

fjalë (word)	shumë (much)	fjalëshumë (chatterbox)
fjalë (word)	mirë (good)	fjalëmirë (peacemaker)
kuptim (meaning)	plot (full)	kuptimplotë (meaningful)

(d) Adjectives formed by a noun and an agentival noun:

mish (meat)	ngranës (eater)	mishngranës (carnivorous)
liri (freedom)	dashës (lover)	liridashës (freedom loving)
gjak (blood)	pirës (drinker)	gjakpirës (bloodthirsty)
bar (grass)	ngranës (eater)	barngranës (herbivorous)

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1. Përdorimi i foljevet të formës thuhet, flitet, tregohet, etj.

Thuhet se atij i ka lânë i ati shumë pasuní.
Çfarë pasunije thuhet se i ka lânë i ati atij?
Kujt thuhet se i ati i ka lânë shumë pasuní?
Çka thuhet për atê?

Flitet se miku ynë kërkon me u-ndá nga e shoqja.
Nga kush flitet se kërkon me u-ndá miku ynë?
Kush, flitet se kërkon me u-ndá miku ynë?
Çka flitet për mikun tonë?

Për nji dasëm të tillë mendohet se janë shpenzue 7500 lekë.
Sa mendohet se janë shpenzue për nji dasëm të tillë?
Për çfarë dasme mendohet se janë shpenzue 7500 lekë?
A âsht e sigurtë se janë shpenzue 7500 lekë për nji dasëm të tillë?

Kjo përrallë nuk mund të tregohet sepse âsht e ndytë.
Pse nuk mund të tregohet kjo përrallë?
Cila përrallë nuk mund të tregohet?

Ai fiton mjaft, por nuk mund të thuhet se âsht i pasun.
Kush fiton mjaft, por nuk mund të thuhet se âsht i pasun?
Për kê nuk mund të thuhet se âsht i pasun?
Megjithëse fiton mjaft, çka nuk mund të thuhet?

Javën që kaloi flitesh se do të kemi shtesë rroge.
Kur flitesh se do të kemi shtesë rroge?
Çka flitesh javën që kaloi?
Çfarë lloj shtese flitesh se do të kemi?

Dje u-fol gjatë e gjânë mbi zakonet e vendit tonë.
Kur u-fol gjatë e gjânë mbi zakonet e vendit tonë?
Mbi cilat zakone u-fol dje gjatë e gjânë?
Çka u-fol dje?

Dje u-tha se do të bisedojmë përsërí mbi këtë çashtje.
Kur u-tha se do të bisedojmë përsërí mbi këtë çashtje?
Mbi cilën çashtje u-tha dje se do të bisedojmë përsërí?
Ç'u-tha dje?

214

2. Përdorimi i ndajfoljes "mos" para e mbas "të-s" së lidhores:

a. Përgjegjniu pyetjevet:

Më kanë kështillue mos të shkoj në qytet sot.
Ku ju kanë kështillue mos të shkoni sot?
Kur ju kanë kështillue mos të shkoni në qytet?
Ç'ju kanë kështillue të bâni sot?

Më kanë kështillue të mos shkoj në qytet sot.
Ku ju kanë kështillue të mos shkoni sot?
Kur ju kanë kështillue të mos shkoni në qytet?
Ç'ju kanë kështillue të mos bâni sot?

Asht mirë që ai të mos flasi me atë për këtë çashtje.
Për cilën çashtje âsht mirë që ai të mos flasi me atë?
Me kë âsht mirë që ai të mos flasi për këtë çashtje?

Policija na ruejti që të mos aratiseshim.
Kush na ruejti që të mos aratiseshim?
Kë ruejti policija që të mos aratisesh?
Pse na ruejti policija?

b. Ndërroni në fjalí mohuese fjalít që vijojnë:

Mësuesi: Na kemi vendosë t'i përgjegjim.
Nxânsi: Na kemi vendosë të mos i përgjegjim.

Ju keni vendosë t'a shkrueni edhe nji herë.
Ju keni vendosë të mos e shkrueni edhe nji herë.

Ai ju dha urdhën të shkoni pa atë.
Ai ju dha urdhën të mos shkoni pa atë.

Ju më kështilluet t'i marr edhe shokët.
Ju më kështilluet të mos i marr edhe shokët.

Ata të thanë të marrish trenin e orës 4.
Ata të thanë të mos marrish trenin e orës 4.

Ata nuk më thanë të nisem.
Ata nuk më thanë që të mos nisem.

Ai nuk deshi që të takoheni me mue.
Ai nuk deshi që të mos takoheni me mue.

3. Bâni pyetje nga fjalît që vijojnë:

Dy nga ata që u-aratisën e kaluen kufînin gjatë natës.

Ai ka thânë kaq herë botënisht se nuk âsht n'asnji partí.

Të gjithë të rijt e shkollavet janë t'organizuem ndër brigada pune.

Akti i parë i çfaqjes âsht mâ i gjatë se i dyti dhe i treti.

E vetmja konditë që më vûni âsht që të mos mbaj kafshë në shtëpí.

Njerzit bâjnë kryengritje ndër ato vende ku nuk ka lirí.

Dy vetë janë kundërshtarë atëherë kur mendimet e tyne nuk pajtohen.

Besohet se kundërzbulimi anglez ka qenë mâ i mirë se kundërzbulimi gjerman.

Para luftës im át merresh me tregtín e lëkuravet.

Kam nji plagë të vjetër në kambë e ajo më pengon me ecë shpejt.

Nji afrikan nuk mund t'i përshtatet mirë klimës s'Europës Veriore.

Nji sahat i lirë nuk mund të jetë kurr i mirë.

Para derës së zyrës së gjeneralit kishte dý roje t'armatosuna.

Gjendja financiare nuk më lejon të shkoj për pushime sivjet.

Kam blé nji këmishë të bukur; âsht e bardhë me vija të kaltërta, shumë të holla.

216

Gjendja financiare e popullit, mungesa e zhvillimit industrial, rrjeta e kufizueme e rrugëvet dhe e hekurudhavet nuk e lejojnë Shqipnín të ketë nji ushtrí moderne të pajisun dhe t'armatosun mirë; megjithatë, për nji vend të vogël dhe të vorfën si Shqipnija, ushtrija e saj âsht tepër e madhe; ndoshta ka 30,000 vetë tue numrue edhe kuadrot. Mbajtja nën armë e nji efektivi të tillë i kushton shtetit e popullit shuma të mëdhaja të hollash e materiali. Forcat e Armatosuna të R.P.Sh. -- Komunistët vetë e dijnë, por nuk e thonë -- mbahen për dý qëllime: (1) për të mbajtë regjimin në fuqí, tue e ruejtë atë nga ndonji kryengritje e armatosun e kundërshtarëvet të regjimit, punë që ato e kryejnë në bashkëpunim me Forcat Ushtarake të Sigurimit; (2) për të ndihmue ndërmarrjet e ndryshme në punët e rânda të "ndërtimit të socializmit".

Forcat e Armatosuna janë nën komandën e nji gjenerali, që âsht njikohësisht edhe Ministër i Mbrojtjes Popullore. Dý degë të Fuqivet t'Armatosuna që nuk mvaren nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore janë Roja e Kufínit dhe Mbrojtja e Popullit, të cilat njifen me emnin Forcat Ushtarake të Sigurimit; ato, mbasi puna e tyne âsht kryesisht politike e policore, mvaren nga Ministrija e Mbrendëshme.

Thuhet se Ushtrija âsht e përbâme nga dý nji njisí të mëdhaja, ndoshta nga 15,000 vetë secila, që quhen korparmata; çdo korparmatë ndahet në brigada, që âsht njisija taktike mâ e madhe e fuqivet tokësore. Në vija të përgjithëshme, aty ku e lejojnë kondidat e vendit, Ushtrija Shqiptare u përshtatet parimevet t'organizimit taktik sovietik. Përveç krenëvet ushtarakë, në kuadrin e Forcavet t'Armatosuna përfshîhen edhe "komisarët politikë," të cilët mvaren nga Drejtorija Politike e Ushtrís (D.P.U.). Zyrtarisht, ata kanë përgjegjësín e edukimit t'ushtarakëvet me ideologjín marksiste-leniniste, por në të vërtetë, tue qenë se janë njerëz të Partís, ata kontrollojnë çdo veprim t'ushtrís dhe punën e oficeravet.

Shërbimi ushtarak âsht i detyrueshëm me ligjë: 2 vjetë në kambësorí dhe n'artilerí, 3 vjetë n'aviacion, në marinë e në Rojën e Kufînit.

QUESTIONS-PYETJE

1. A e lejojnë Shqipnín gjendja financiare e popullit dhe mungesa e zhvillimit industrial të ketë nji ushtrí moderne?

2. Çka nuk e lejon Shqipnín të ketë nji ushtrí moderne?

3. Përveç gjendjes financiare të popullit dhe mungesës së zhvillimit industrial, çka tjetër nuk e lejon Shqipnín të ketë nji ushtrí moderne?

4. Si âsht e pajisun dhe e armatosun nji ushtrí moderne?

5. Megjithatë, për cilin vend ushtrija e tij âsht tepër e madhe?

6. Çfarë vendi âsht Shqipnija?

7. Sa vetë ka ushtrija shqiptare tue numrue edhe kuadrot?

8. Kujt i kushton shuma të mëdhaja të hollash e materiali mbajtja e nji efektivi të tillë?

9. Çka i kushton popullit mbajtja e nji efektivi të tillë?

10. Për sa qëllime mbahen Forcat e Armatosuna të R.P.Sh.?

11. Cilat forca mbahen për dý qëllime?

12. Për të mbajtë cilin regjim mbahen Forcat e Armatosuna?

13. Cili âsht pra qëllimi i parë i mbajtjes së Forcavet t'Armatosuna?

14. Nga çka e ruejnë Forcat e Armatosuna regjimin?

15. Në bashkëpunim me cilat forca e kryejnë këto punë Forcat e Armatosuna?

16. Çka bâjnë Forcat e Armatosuna në bashkëpunim me Forcat Ushtarake të Sigurimit?

17. Në cilat punë i ndihmojnë ndërmarrjet e ndryshme Forcat e Armatosuna?

211219

18. Cili âsht pra qëllimi i dytë i mbajtjes së Forcavet t'Armatosuna?

19. Nën komandën e kujt janë Forcat e Armatosuna?

20. Çfarë detyre ka ky gjeneral?

21. Kush âsht Ministër i Mbrojtjes Popullore?

22. A mvaren nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore Roja e Kufînit dhe Mbrojtja e Popullit?

23. Cilat janë dý degët e Forcavet t'Armatosuna që nuk mvaren nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore?

24. Me çfarë emni njifen Roja e Kufînit dhe Mbrojtja e Popullit?

25. Puna e cilave forca âsht kryesisht politike e policore?

26. Çfarë lloj pune kanë Forcat e Sigurimit?

27. Nga cili dikaster mvaren Forcat e Sigurimit?

28. Nga sa njisí të mëdhaja thuhet se âsht e përbâme Ushtrija?

29. Si quhen dý njisít e mëdhaja që përbâjnë Ushtrín e R.P. të Shqipnís?

30. Sa vetë ka secila korparmatë?

31. Në çfarë njisísh ndahet korparmata?

32. Çfarë njisije âsht brigada?

33. Cila âsht njisija mâ e madhe e fuqivet tokësore?

34. Në vija të përgjithëshme, cila ushtrí u përshtatet parimevet t'organizimit taktik sovietik?

35. Cilave parime u përshtatet në vija të përgjithëshme Ushtrija Shqiptare?

36. Në ç'rast u përshtatet këtyne parimeve Ushtrija Shqiptare?

37. Përveç krenëvet ushtarakë, kush tjetër përfshîhet në kuadrin e Forcavet t'Armatosuna?

38. Në kuadrin e cilave forca përfshîhen edhe komisarët politikë?

39. Nga cila zyrë mvaren komisarët politikë?

40. Zyrtarisht, kush e ka përgjegjësîn e edukimit t'-ushtarakëvet me ideologjîn marksiste-leniniste?

41. Çfarë përgjegjësije kanë komisarët politikë?

42. Në të vërtetë, a kontrollojnë ata çdo veprim t'ushtrîs dhe punën e oficeravet?

43. Çfarë pune bâjnë komisarët politikë?

44. Cilët janë njerëz të Partîs?

45. Cili shërbim âsht i detyrueshëm me ligjë?

46. Sa vjetë zgjat shërbimi ushtarak në kambësorî dhe n'artilerî?

47. Në s'degë t'ushtrîs zgjat 2 vjetë shërbimi ushtarak?

48. Po n'aviacion, në marinë dhe në Rojën e Kufînit, sa vjetë zgjat shërbimi ushtarak?

49. Në cilat degë të Forcavet t'Armatosuna zgjat shërbimi ushtarak 3 vjetë?

LXX

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

SIXTH PART
HOMEWORK

Plotësoni fjalít që vijojnë:

1. Policija kërkon dy vetë _____ ca ditë
who fled
më parë dhe që kërkojnë me _____.
across the border

2. _____ gjerman gjatë _____
The counterintelligence World War II
ka qenë i organizuem mirë.

3. Në _____ të Ministrís kishte nji
main gate
_____.
armed guard

4. S'më kanë _____ ende zyrtarisht.
notified

5. Nesër do të bjerë shí, por _____ unë
however
do të shkoj.

Bâni 5 fjalí të shkurta me fjalët që vijojnë:

kondítë

kryengritje

me mbrojtë

zhvillim

me lejue

222

PJESA E SHTATË
FJALORI

akt, -i akte, -t	(m)	act
me u-aratisë (unë aratisem)	(v)	to flee, escape
artilerí, -ja artilerí, -t	(f)	artillery
batalion, -i bataliona, -t	(m)	battalion
me u-besue (unë besohem)	(v)	to be trusted, believed
botënisht	(adv)	publicly
brigadë, -a brigada, -t	(f)	brigade
drejtorí, -ja drejtorí, -t	(f)	directorate, management
efektiv, -i efektive, -t	(m)	strength (mil.)
financiar, -e	(adj m & f)	financial
forcë, -a forca, -t	(f)	force, strength
kolektivisht	(adv)	collectively
komisár, -i komisarë, -t	(m)	commissar
konditë, -a kondita, -t	(f)	condition
korparmatë, -a korparmata, -t	(f)	corps
kryengritje, -a kryengritje, -t	(f)	revolution, uprising

kryesisht	(adv)	mainly, chiefly
kuadro, -ja kuadro, -t	(f)	cadre
kufĩ, -ni kufĩj, -t	(m)	border, frontier, boundary
i, të kufizuem e, të kufizueme	(adj m & f)	limited
kundërshtár, -i kundërshtarë, -t	(m)	opponent, adversary
kundërzbulim, -i	(m)	counterintelligence
me lejue (unë lejoj)	(v)	to allow, permit
me u-marrë (unë merrem)	(v)	to deal with, be busy with, have an occupation or job; to be taken
me mbrojtë (unë mbroj)	(v)	to defend, protect, shield
me u-mendue (unë mendohem)	(v)	to think over; it's believed
mungesë, -a mungesa, -t	(f)	lack, want, deficiency; absence, absentia
i, e, të pajisun të pajisuna	(adj m & f)	equipped, endowed
i, e, të pakënaqun të pakënaquna	(adj m & f)	dissatisfied, discontented
parim, -i parime, -t	(m)	principle
me pengue (unë pengoj)	(v)	to hinder, impede, obstruct, handicap; to pawn, mortgage

224

me u-përshtatë (unë përshtatem)	(v)	to adapt oneself, to conform
policuer, policore	(adj m & f)	police-
regjiment, -i regjimente, -t	(m)	regiment
repart, -i reparte, -t	(m)	small unit (mil.); section
rezistencë, -a	(f)	resistance
rojë, -a roje, -t	(f)	guard, guardsman, sentry, watchman
sabotim, -i sabotime, -t	(m)	sabotage, sabotaging
i, e, të saktë të sakta	(adj m & f)	accurate; trust- worthy
sido që të jetë	(conj)	be that as it may, however
taktik, -e	(adj m & f)	tactical
tokësuer, tokësore tokësorë	(adj m & f)	land-, territorial, terrestrial
vijë, -a vija, -t	(f)	line; canal, ditch, rut
zyrtarisht	(adj m & f)	officially
zhvillim, -i zhvillime, -t	(m)	development

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1. E pakryemja si gjendje ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Dje mbasdreke më dhimte kryet shumë.
Çka të dhimte dje mbasdreke?
Kujt i dhimte kryet dje mbasdreke?
Kur të dhimte kryet ty?

Nuk munda të flitshem me atê sepse ishte i sëmundë.
Kush nuk mundi të flitte me atê sepse ishte i sëmundë?
Pse nuk mundët të flitshi me atê?

Shkolla ime gjindesh 5 km. larg shtëpís.
Ç'gjindesh 5 km. larg shtëpís?
Shkolla e kujt gjindesh 5 km. larg shtëpís?
Sa kilometra larg shtëpís gjindesh shkolla jote?

Nuk ndejta mâ gjatë sepse njerzit e shtëpís dojshin me fjetë.
Kush nuk ndejti mâ gjatë sepse njerzit e shtëpís dojshin me fjetë?
Pse nuk ndejte mâ gjatë?
Cilët dojshin me fjetë?
Çka dojshin me bâ njerzit e shtëpís?

Diçka kishte Agimi dje; dukesh i mërzitun.
Kush kishte dje diçka?
Pse dukesh Agimi i mërzitun?
Qysh dukesh Agimi, sepse kishte diçka?

Kur na qemë me e pâ, Fatoni kishte ethe të forta.
Kush kishte ethe të forta kur na shkuem me e pâ?
Çfarë ethesh kishte Fatoni kur na shkuem me e pâ?
Kur kishte Fatoni ethe të forta?

Nuk shkova me ta sepse nuk kishem të holla.
Pse nuk shkove ti me ta?
Kush nuk shkoi me ta sepse nuk kishte të holla?
Me kê nuk shkove ti sepse nuk kishe të holla?

2. E pakryemja si zakon ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Dikur ai vînte shpesh me na pâ.
Kur vînte ai shpesh me ju pâ?

Çka bânte ai shpesh dikur?
Kê vînte ai me pâ shpesh dikur?

Të shtundevet nuk rrinte në shtëpí kurr.
Kur nuk rrinte ai në shtëpí?
Ku nuk rrinte ai të shtundevet?
Kush nuk rrinte në shtëpí të shtundevet?

Kur vînte me më pâ, na flitshim për gjâna të ndryshme.

Kur flitshim na për gjâna të ndryshme?
Për çka flitshim na kur vînte me më pâ?
Çka bâjshim na kur vînte me më pâ?

Kur ishem i vogël, gjyshja më donte shumë.
Kush të donte shumë kur ishe i vogël?
Sa të donte gjyshja kur ishe i vogël?
Kur të donte gjyshja shumë?
Kê donte gjyshja shumë kur ishte i vogël?

Dikur më pëlqejshin âmbëlsinat.
Kujt i pëlqejshin âmbëlsinat?
Çka të pëlqejshin tý dikur?
Kur të pëlqejshin âmbëlsinat?

Kur flitte keq për shokët e mij më bânte nervoz.
Kur flitte keq për kê më bânte nervoz?
Kê bânte ai nervoz kur flitte keq për shokët e tú?
Ç'ngjante kur ai flitte keq për shokët e tú?

Çdo herë që e pyetshem Skënderin e dinte mësimin.
Kush e dinte mësimin çdo herë që e pyetshem?
Kur e dinte Skënderi mësimin?

Né na merrte gjumi sepse hajshim shumë.
Kê merrte gjumi sepse hante shumë?
Pse na merrte né gjumi?
Ç'ngjante kur hajshim shumë?

3. E pakryemja si veprim që vazhdon në të kaluemen:

Edhe n'at kohë dinte me folë mirë shqip, por nuk flitte.
Çka dinte me bâ ai edhe n'at kohë?
Kush dinte me folë shqip mirë, por nuk flitte?

E takova, por kishte mâ se dý orë që po na pritte.
Sa orë kishte që po na pritte?
Kush po na pritte megjithëse kishin kalue dý orë?

Nuk mendojshem se sot do të binte shí.
A mendojshe ti se sot do të binte shí?
Kush nuk mendonte se sot do të binte shí?
Çka nuk mendojshe ti?

Mësuesi i historís kujtonte se unë ishem nxânsi mâ i mirë.
Cili mësues kujtonte se ti ishe nxânsi mâ i mirë?
Çka kujtonte mësuesi i historís?
Për kë kujtonte mësuesi i historís se ishte nxânsi mâ i mirë?

Në vjetin 1960 ai ishte ende beqár.
A ishte ai i martuem në vjetin 1960?
Kur ishte ai ende beqár?
Kush ishte beqár në vjetin 1960?

228

Shqipnija nga pikëpamja turistike

1. Më thuej, nga pikëpamja turistike, a paraqet Shqipnija ndonji gjâ të veçantë që i pëlqen turistit?
2. Vizitorët e huej nuk janë kursye kurr në lëvdata kur flasin për Shqipnín si vend turistik.

3. Ku e kanë bazën lëvdatat e tyne?
4. E kemi thânë kaq herë se Shqipnija ka klimë të mirë.

5. E dij; klimë të mirë kanë edhe vendet tjera, por çka e tërheq turistin në mënyrë të veçantë?
6. Traditat e pasuna të popullit mikpritës shqiptâr u pëlqejnë shumë turistavet.

7. Për zakonet je tue folë?
8. Jo vetëm për zakonet, por e dhe për veshjet, kangët, vallet e për çdo çfaqje tjetër të folklorit.

9. Për nji shkrimtâr ase piktor folklori ka nji vlerë të madhe, por jo për turistin e thjeshtë.
10. Je gabim. Edhe turistit të thjeshtë i pëlqen mënyra e jetesës në vendin tonë.

11. A mund të më flasish pak mbi banesat?
12. Pse jo. Qytetet, por veçanërisht vendet malore, ruejnë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës.

13. Cili âsht tipi i shtëpís që shërben si model për këto banesa?
14. Asht kulla. Kjo âsht nji lloj fortese për sigurimin e familjes.

15. A kanë zbukurime të mbrendëshme kullat?
16. Jo, shtëpít në fushë i kanë ato, si p.sh. dyert, dollapët e tavani janë të gdhenun me mjeshtrí të rrallë.

17. Po për veshjet kombëtare, ç'dini me më thânë?
18. E ku t'i a filloj mâ parë? Çdo krahinë ka veshjet e veta kombëtare.

19. Cilat janë veshjet mâ të zakonshme?
20. Tirqit, xhubleta, guna, fustanella dhe qeleshja.

21. Për veshjet tjera do të flasim nji herë tjetër. Tash më thuej nji gjâ tjetër!
22. Fol!

23. Dishroj të dij për anën e keqe të turizmit në Shqipní.
24. Ana e keqe âsht mungesa e vendevet të dëfrimit dhe e komoditetevet, me përjashtim të Tiranës.

Nji lagje e Gjinokastrës

LESSON 71

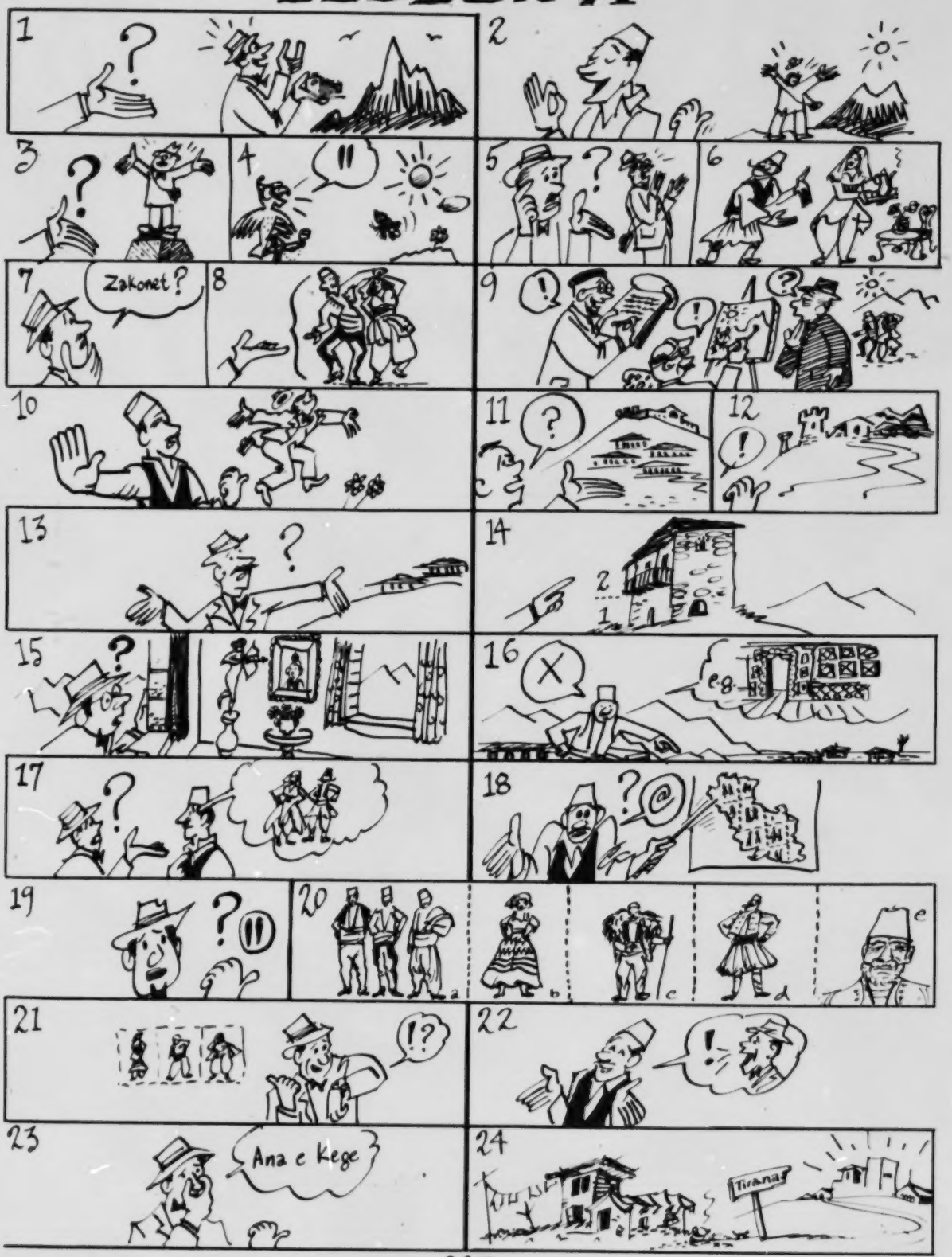
1
2
3
4
5
6
7
Zakonet?
8
9
10
11
12
13
14
2
1
15
16
17
18
19
20
a
b
c
d
e
21
22
23
Ana e kege
24
Tiranas

PJESA E DYTË
DIALOGU

SECOND PART
DIALOGUE

Albania from the Tourist Point of View

1. Tell me, does Albania from the tourist point of view, present any special aspect that pleases the tourist?
2. The foreign visitors have never spared praise when they talk about Albania as a tourist country.

3. What is the foundation for their praise?
4. We have said so many times that Albania has a good climate.

5. I know that. Other countries have good climate too, but what especially attracts the tourists?
6. The tourists are very much pleased by the rich traditions shown by the hospitable Albanian people.

7. Are you talking about the customs?
8. Not only about the customs, but also about the costumes, songs, dances and about any other aspect of folklore.

9. Folklore has great value for a writer or painter, but not for a simple tourist.
10. You are wrong. Even the simple tourist likes the way of life in our country.

11. Can you speak a little about the dwellings?
12. Why not. The cities, especially the mountainous areas, preserve even today the medieval architecture.

13. What is the usual type of these houses?
14. The two story house. It's sort of a fort, for the security of the family.

15. Do these houses have interior decorations?
16. No, only the houses in the plains have decorations. For example the doors, the cabinets and ceilings are carved with a singular skill.

17. What do you know about national costumes?
18. Where shall I begin? Each region has its own costumes.

19. What are the most common costumes?
20. The trousers, the "xhubleta" which is a heavy ornate skirt, the cloak, the "fustanella" and the white cap.

21. We will talk some other time about other costumes. Now tell me something else.
22. Talk!

23. I want to know about the bad side of tourism in Albania.
24. The bad part is lack of places of entertainment and comforts, with the exception of Tirana.

Berat, Xhamija e Beqarëvet

PJESA E TRETË
ANALIZË GRAMATIKORE

The use of the imperfect tense.

We have dealt with the imperfect in Lesson 32, this time another effort will be made to complete and reinforce the extensive usage of the imperfect.

The imperfect tense has three important uses:

1. To describe a physical or mental condition of the past, a state of being.

Examples:

Dje ishem në bibliotekë gjithë mbasdreken.
Yesterday, I was in the library the whole afternoon.

Ajo ishte e sëmundë kur foli me mue.
She was sick when she talked to me.

N'at kohë im åt gjindesh në spital.
At that time my father was in the hospital.

Nuk ndejta mâ gjatë sepse ai donte me fjetë.
I did not stay any longer because he wanted to go to sleep.

Ti mendojshe ndryshe kur u-martove.
You thought differently when you got married.

2. To describe a habitual or repeated action in an indefinite past time, which may often, but not always, be translated by using "used to."

Examples:

Ai vînte shpesh me na pâ, por telefononte mâ parë.
He used to come to see us often, but he would call first.

Të shtundevet nuk rrinte kurr në shtëpí.
On Sundays he never stayed home.

Më flitte për t'án gjithësaherë u-takojshim.
He would talk about his father every time we met.

Kur shkojshem ke gjyshja, ajo më falte sherqerna.
When I used to go to my grandmother she gave me candy.

Kur flitshem për të birin më shikonte i çuditun.
He would look at me amazed every time I talked about his son.

3. To describe an action that had been going on, one that lasted at a given moment in the past.

Examples:

N'at kohë ai dinte shqip, por nuk flitte.
At that time he knew how to speak Albanian, but he wouldn't speak.

Kishte më se dy orë që po na pritte.
He had been waiting for us for more than two hours.

Vjet, nuk mendojshem se do të më shkonte puna kaq keq.
Last year I didn't think that things would go so wrong.

Nuk e bleva sepse nuk më rrinte mirë.
I did not buy it because it did not fit me well.

PJESA E KATËRTË
USHTRIME GRAMATIKORE

FOURTH PART
GRAMMAR DRILL

1.

Unë ishem i sëmundë kur u-hapën shkollat.
A ishem unë i sëmundë kur u-hapën shkollat?
Kush ishte i sëmundë kur u-hapën shkollat?
Kur ishem unë i sëmundë?
Si ishem unë kur u-hapën shkollat?

Nuk kishte të holla me vete.
A kishte të holla me vete?
Çka s'kishte me vete?
Kush nuk kishte të holla me vete?

Ishte nji shtëpí dykatshe me shumë dritore.
A ishte nji shtëpí dykatshe me shumë dritore?
Çfarë shtëpije ishte?
Ishte nji shtëpí dykatshe me sa dritore?

Ata kujtojshin se ajo ishte shqiptare.
A kujtojshin ata se ajo ishte shqiptare?
Cilët kujtojshin se ajo ishte shqiptare?
Ç'kujtojshin ata?

Lumi kalonte shumë afër fshatit.
A kalonte lumi shumë afër fshatit?
Ç'kalonte shumë afër fshatit?
Ku kalonte lumi?
Sa afër fshatit kalonte lumi?

Ai ishte fëmijë kur unë mbarova shkollën.
A ishte ai fëmijë kur unë mbarova shkollën?
Kush ishte fëmijë kur unë mbarova shkollën?
Ç'ishte ai kur unë mbarova shkollën?

Shpeshherë punojshem edhe dhetë orë në ditë.
A punojshem shpeshherë edhe dhetë orë në ditë?
Kush punonte shpeshherë edhe dhetë orë në ditë?
Çka bâjshem shpeshherë?
Kur punojshem edhe dhetë orë në ditë?

Vllai i tij kishte nji dyqan të vogël ku ndreqte orë.
A kishte vllai i tij nji dyqan të vogël ku ndreqte orë?
Kush kishte nji dyqan të vogël ku ndreqte orë?
Vllai i kujt kishte nji dyqan të vogël ku ndreqte orë?

S'më njifte se kush ishem.
A më njifte se kush ishem?
Kush s'më njifte se kush ishem?
Kë s'njifte se kush ishte?

Të gjithë ishin t'armatosun me armë moderne.
A ishin t'armatosun të gjithë me armë moderne?
Cilët ishin t'armatosun me armë moderne?
Me çfarë armësh ishin t'armatosun të gjithë?

Dyqani i babës tim ishte në Rrugën Adriatik.
A ishte dyqani i babës tim në Rrugën Adriatik?
Dyqani i kujt ishte në Rrugën Adriatik?
Në ç'rrugë ishte dyqani i babës tim?

Të tre ishim në të njâjtën klasë.
A ishim të tre në të njâjtën klasë?
Cilët ishin në të njâjtën klasë?
Në ç'klasë ishim të tre?

Fatoni ishte në gjendje të bânte çfarëdo pune.
A ishte Fatoni në gjendje të bânte çfarëdo pune?
Ç'punë ishte në gjendje të bânte Fatoni?
Kush ishte në gjendje të bânte çfarëdo pune?
Çfarë pune ishte në gjendje të bânte Fatoni?

Nuk e mora vesh se prej nga ishte.
A e mora vesh se prej nga ishte?
Kush nuk e mori vesh se prej nga ishte?
Ç'nuk mora vesh?

Mâ parë nënshkruente mâ se 200 letra në ditë.
A nënshkruente mâ parë mâ se 200 letra në ditë?
Çka bânte mâ parë?
Sa letra nënshkruente në ditë mâ parë?
Kur nënshkruente ai mâ se 200 letra në ditë?

Flitte shqip mâ mirë se anglisht.
A flitte shqip mâ mirë se anglisht?
Ç'gjuhë flitte mâ mirë se anglisht?
Qysh flitte shqip?

Të gjithë e respektojshin mbasi ishte mâ i vjetër.
A e respektojshin të gjithë mbasi ishte mâ i vjetër?
Cilët e respektojshin mbasi ishte mâ i vjetër?
Kë respektojshin të gjithë mbasi ishte mâ i vjetër?
Pse e respektojshin të gjithë?

Kur ishte i pamartuem banonte afër nesh.
A banonte afër nesh kur ishte i pamartuem?
Kur banonte afër nesh?
Ku banonte kur ishte i pamartuem?
Afër kujt banonte kur ishte i pamartuem?

Im åt shkruente me dorën e majtë, por hante me të djathtën.
A shkruente im åt me dorën e majtë, por hante me të djathtën?
Çka bânte im åt me dorën e majtë?
Me ç'dorë shkruente e me ç'dorë hante im åt?
Kush shkruente me dorën e majtë, por hante me të djathtën?

N'at kohë nuk njifeshim me njâni tjetrin.
A njifeshim n'at kohë me njâni tjetrin?
Kur nuk njifeshim me njâni tjetrin?
Me kë nuk njifeshim n'at kohë?

Nuk studjonte kurr të premtevet mbrâma.
A studjonte ndonji herë të premtevet mbrâma?
Kur nuk studjonte?
Çka nuk bânte të premtevet mbrâma?

Kur kalojshem para dyqanit të saj gjithëmonë shikojshem mbrendë.
A shikojshem gjithëmonë mbrendë kur kalojshem para dyqanit të saj?
Ç'bâjshem gjithëmonë kur kalojshem para dyqanit të saj?
Kur kalojshem para cilit dyqan gjithëmonë shikojshem mbrendë?

Nuk lejojshin njerî të hŷnte mbrendë pa biletë.
A lejojshin njerî të hŷnte mbrendë pa biletë?
Kë nuk lejojshin të hŷnte mbrendë pa biletë?
Ku nuk lejojshin njerî të hŷnte pa biletë?

Djali u-gëzonte shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël.
A u-gëzonte shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?
Ç'ngjante kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?
Kush u-gëzonte shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?

S'munda të vîj sepse më dhimte kryet.
Kush s'mundi të vîjë sepse i dhimte kryet?
Pse s'munda të vîj?
Çka s'munda të bâj sepse më dhimte kryet?

Mue më pëlqente me udhëtue me autobus.
A të pëlqente me udhëtue me autobus?
Kujt i pëlqente me udhëtue me autobus?
Çka të pëlqente tý?

S'kishin kohë të hajshin drekë me nê.
A kishin kohë të hajshin drekë me nê?
Çka s'kishin kohë të bâjshin?
Me kê s'kishin kohë të hajshin drekë?

2.

Nxânsi të bâjë pyetje nga këto fjalí:

Ka qenë shkrimtari mâ i madh i asaj kohe.

Nuk kam dashë kurr të mësoj nji mjeshtrí.

Në sa po kalonte lumin i rá qeleshja n'ujë.

Çfaqja e fundit ka fillue n'orën 22.30.

Në mesjetë karroca e barka ishin të vetmet mjete udhëtimi.

Piktori i kësaj pikture âsht i famëshëm.

Ata dijnë shumë kângë moderne.

Për mue ai libër s'ka asnji vlerë.

Tahiri ka shumë vetí të mira, por përmbi të gjitha âsht mikpritës.

S'më pëlqen ai tip njeriu.

Apartamenti që morëm i ka të gjitha komoditetet.

Dje bleva nji dollap të rí për libra.

Këtê e ka pasë traditë familja ime.

Ajo kursen pothuej nji të pestën e rrogës.

239

Ai nxjerr jetesën tue shitë plaçka të vjetra.

S'më pëlqen ky lloj dëfrimi.

Muret e fortesës ishin 1.5 m. të trasha.

Nuk dij të këcej asnji valle kombëtare.

Naim Frashëri, poet (1846-1900)

Shqipnija âsht nji nga shtetet mâ të vogla t'Europës, por nga pikëpamja turistike paraqet nji interes të veçantë. Pothuej të gjithë vizitorët e huej e kanë çmue si të tillë dhe nuk janë kursye në lëvdata që e kanë bazën në bukurín e vendit, në traditat karakteristike të popullit mikpritës shqiptár, në monumentet e shumta dhe me vlerë të madhe për sa i përket historís. Qe disa nga këto lëvdata: "Shqipnija âsht vend turistik i kl.I", âsht "kopsht me gjithëfarë lulesh", âsht "margaritár turistik".

Traditat e pasuna të popullit shqiptár, tue përfshî zakonet, veshjet, kangët, vallet e çdo çfaqje tjetër e folklorit kanë vlerë të madhe jo vetëm për shkrimtarin ase poetin, por edhe për turistin e thjeshtë.

Qytetet dhe sidomos vendet malore ruejnë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës. Tipi i shtëpís që shërben si model për këto banesa âsht "kulla". Kulla ka pamjen e nji fortese dhe në të vërtetë ishte nji fortesë e vogël që mbronte nga anmiku të zotin e shtëpís dhe njerzit e vet. Kulla âsht nji ndërtesë dykatshe; kati i dytë ka dritore të vogla e të ngushta, që në mesjetë shërbejshin sa për të nxjerrë pushkët e për të luftue kundër anmikut. Ndërsa njërzit e shtëpís

banojnë në katin e dytë, kati i parë përdoret për të mbajtë bagëtín e kafshët tjera shtëpijake. Natyrisht, këto shtëpí janë të ndërtueme me gurë dhe s'kanë zbukurime të mbrendëshme. Përkundrazi, shtëpít në fushë kanë zbukurime të tilla, si p.sh. dyert, dollapët dhe tavani janë të gdhenun me mjeshtrí të rrallë.

Veshjet kombëtare të popullit shqiptár janë ndër mâ të pasunat n'Europë. Tue qenë se pothuej çdo krahinë ka veshjet e veta âsht e pamundun që të flasim për të gjitha. Tirqit në Shqipnín e Veriut, fustanella në Shqipnín e Jugut dhe qeleshja janë baza e veshjevet kombëtare në Shqipní.

QUESTIONS-PYETJE

1. Cili shtet âsht nji nga shtetet mâ të vogla t'Europës?
2. Çfarë interesi paraqet Shqipnija nga pikëpamja turistike?
3. Nga cila pikëpajme paraqet Shqipnija nji interes të veçantë?
4. Kush e ka çmue Shqipnín si të tillë, d.m.th. që paraqet nji interes të veçantë nga pikëpajma turistike?
5. Si e kanë çmue Shqipnín të gjithë vizitorët e huej?
6. Cilët nuk janë kursye në lëvdata për Shqipnín si vend turistik?
7. A e kanë bazën lëvdatat e tyne në bukurín e vendit?
8. Ku e kanë bazën lëvdatat e vizitorëvet të huej?
9. A e kanë bazën lëvdat e tyne edhe në traditat karakteristike të popullit mikpritës shqiptár?
10. Në cilat tradita e kanë bazën lëvdatat e vizitorëvet të huej?
11. Ku tjetër e kanë bazën lëvdatat e vizitorëvet të huej?
12. Cilat janë disa nga lëvdatat e vizitorëvet të huej?
13. Simbas lëvdatavet të vizitorëvet të huej, çfarë vendi turistik âsht Shqipnija?
14. Çfarë kopshti âsht Shqipnija?
15. Cili vend âsht margaritár turistik simbas vizitorëvet të huej?
16. Traditat e pasuna të cilit popull kanë vlerë të madhe?
17. Çfarë vlere kanë traditat e pasuna të popullit shqiptár?

18. A kanë vlerë të madhe vetëm për shkrimtarin dhe poetin?

19. Për kë tjetër kanë vlerë të madhe traditat e pasuna të popullit shqiptár?

20. Çka përfshîjnë traditat e popullit shqiptár?

21. Për cilët turista pra kanë vlerë të madhe zakonet, veshjet, kangët, vallet e çdo çfaqje tjetër e folklorit?

22. Cilat vende ruejnë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës?

23. Çfarë stili ruejnë edhe sot qytetet dhe sidomos vendet malore?

24. Cili âsht tipi i shtëpís që shërben si model për këto banesa?

25. Pamjen e çfarë lloj ndërtese ka kulla?

26. Cila ndërtesë ka pamjen e nji fortese?

27. Dhe në të vërtetë, a ishte kulla në mesjetë nji fortesë e vogël?

28. Kë mbronte kulla nga anmiku?

29. Nga kush e mbronte kulla të zotin e shtëpís dhe njerzit e vet?

30. Sa katshe âsht kulla?

31. Cili kat ka dritore të vogla e të ngushta?

32. Për çka shërbejshin dritoret e vogla e të ngushta?

33. Kundër kujt luftonte i zoti i shtëpís mbasi nxirte pushkën në dritoret e vogla të katit të dytë?

34. Çka bânte i zoti i shtëpís kur donte me luftue kundër anmikut?

35. Në cilin kat banojnë njerzit e shtëpís?

36. Për çka përdoret kati i parë?

37. Ku banojnë njerzit e shtëpís dhe ku mbahen kafshët shtëpijake?

38. Me çka janë të ndërtueme këto shtëpí, d.m.th. kullat?

39. A kanë zbukurime të mbrendëshme kullat?

40. Cilat shtëpí kanë zbukurime të mbrendëshme?

41. Cilat pjesë të shtëpís janë të gdhenuna me mjeshtrí të rrallë?

42. Si janë të gdhenuna dyert, dollapët dhe tavani?

43. Cilat veshje janë ndër më të pasunat n'Europë?

44. A ka pothuej çdo krahinë veshjet e veta?

45. Për cilat veshje âsht e pamundun të flasim për të gjitha?

46. Cila âsht baza e veshjevet kombëtare në Shqipnín e Veriut?

47. Ku përdoret fustanella?

48. Çka vënë në krye Shqiptarët?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

SIXTH PART
HOMEWORK

Përshkrueni shkurtimisht (100-130 fjalë) krahinën në të cilën jeni rritë: me çka merren banorët, ç't'ardhuna ka krahina dhe ç'gjâ të veçantë paraqet për nji turist etj.

At Gjergj Fishta, poet e dramaturg
(1871-1940)

arkitektural, -e	(adj m & f)	architectural
bukurí, -ja bukurí, -t	(f)	beauty
çfaqje, -a çfaqje, -t	(f)	performance; expression
me çmue (unë çmoj)	(v)	to estimate, assess; esteem; appreciate
dëfrim, -i dëfrime, -t	(m)	entertainment, amusement, pleasure
dollap, -i dollapë, -t	(m)	cupboard, cabinet
folklor, -i	(m)	folklore
fortesë, -a fortesa, -t	(f)	fortress
fustanellë, -a fustanella, -t	(f)	skirt
i, e, të gdhenun të gdhenuna	(adj	carved, sculptured
gunë, -a guna, -t	(f)	cloak
interes, -i interesa, -t	(m)	interest
jetesë, -a	(f)	living, livelihood
kângë, -a kângë, -t	(f)	song
komoditete, -t	(f)	conveniences, comforts
kullë, -a kulla, -t	(f)	country house (2-3 stories high)

me u-kursye (unë kursehem)	(v)	to do one's utmost; to be saved, spared
lëvdatë, a lëvdata, -t	(f)	praise; boasting
margaritár, -i margaritarë, -t	(m)	pearl
mesjetë, -a	(f)	Middle Ages
mikpritës, -e	(adj m & f)	hospitable
monument, -i monumente, -t	(m)	monument
piktor, -i piktorë, -t	(m)	painter (artist)
pushkë, -a pushkë, -t	(f)	rifle
qeleshe, qeleshja qeleshe, -t	(f)	white Albanian cap
shkrimtár, -i shkrimtarë, -t	(m)	writer
tip, -i tipe, -t	(m)	type
tirq, tirqit	(m)	trousers (tight fitting wool pants)
traditë, -a tradita, -t	(f)	tradition
turizëm, turizmi	(m)	tourism
valle, vallja valle, -t	(f)	folk dance
vizitor, -i vizitorë, -t	(m)	visitor
vlerë, -a vlera, -t	(f)	value

xhubletë, -a xhubleta, -t	(f)	heavy ornate skirt
zbukurime, -t	(f)	ornaments, decorations, adornments

Dasëm në Shkodër, vepër e piktorit K. Hidromeno (shek.XIX)

PJESA E PARË
USHTRIME GRAMATIKORE PARAPRAKE

FIRST PART
GRAMMAR PERCEPTION DRILL

1. Emna vepruesish (nomina agendis)

a. Mësuesi: me nxânë
Nji njerí që nxën quhet nxânës.

Si quhet nji njerí që drejton diçka?
Nxânsi Ai njerí quhet drejtues.

Si quhet nji njerí që flet, në radio ase në nji konferencë?
Quhet folës.

Si quhet nji njerí që shërben?
Quhet shërbyes.

Si quhet nji njerí që merr, nji letër p.sh.?
Quhet marrës.

Si quhet nji njerí që dërgon diçka, nji letër p.sh.?
Quhet dërgues.

Si quhet nji njerí që nxjerr jetesën tue lypë?
Quhet lypës.

Si quhet nji njerí që fiton diçka?
Quhet fitues.

Si quhet nji njerí që përfaqëson dikë?
Quhet përfaqësues.

b. Mësuesi t'api foljen dhe nxânsi emnin e vepruesit.

me mbrojtë	mbrojtës
me lexue	lexues
me ndigjue	ndigjues
me ngarkue	ngarkues
me ftue	ftues
me vizitue	vizitues
me veprue	veprues

me ruejtë	ruejtës
me përkëthye	përkëthyes
me blé	blés
me përndá	përndás
me pyetë	pyetës
me zgjedhë	zgjedhës

c. Mësuesi: Si quhet nji maqinë që qep?
Nxânsi: Quhet maqinë qepëse.

Si quhet diçka që tërheq?
Quhet tërheqëse.

Si quhet diçka që kap?
Quhet kapëse.

Si quhet skuadra që ka fitue nji ndeshje?
Quhet skuadra fituese.

Si quhet nji brisk që rruen?
Quhet brisk rrues.

Si quhet nji sëmundje që mund t'i ngjitet dikujt?
Quhet sëmundje ngjitëse.

Artizanati e arkitektura

1. Në ç'fushë t'artizanatit dallohen Shqiptarët?
2. N'argjendarí e kryesisht në filigran; këtë lloj pune argjendarët shqiptarë e bâjnë me mjeshtrí të madhe.

3. Çfarë lloj punimesh bâjnë ata me argjend?
4. Kryesisht zbukurime grash, por edhe burrash, si kutí cingaresh etj.

5. A ka tjera aktivitete në fushën e artizanatit përveç argjendarís?
6. Po ka; punimet e mëndafshta dhe punimet e drunit janë ndër mâ të rândësishmet.

7. Cilat janë veglat muzikore mâ në përdorim?
8. Lahuta e çiftelija; si e dini, kângët tona janë kryesisht kangë trimnije.

9. Po n'arkitekturë, a ka vepra arti me rândësí?
10. Po, ka ca ura të kohës së mesjetës, ca kisha e ca xhamí të shekullit të XVIII.

11. A ka Tirana ndonji gjâ interesante?
12. Në Tiranë gjindet Muzeu Arkeologjik, ku janë mbledhë sende të ndryshme qysh nga koha paleolitike.

13. A ka Tirana ndonji kalá?
14. Tirana vetë jo, por 39 km. larg gjindet Kruja; atje gjindet kalaja mâ e famëshme e Shqipnís.

15. Pse âsht e famëshme kjo kalá?
16. Sepse atje u-thyen ushtrít mâ të forta t'asaj kohe, ushtrít e perandorís turke.

17. Po, po, tash e dij. Ju jeni tue folë për luftat e Skënderbeut kundër Turqvet nga vjeti 1443 deri më 1467.
18. Tamam. Skënderbeu u qëndroi Turqvet për 24 vjetë.

19. Si rá në dorë të Turqvet kjo kalá?
20. Kalaja u-dorëzue mbas nji rrethimi të gjatë që kërcënonte të çfaroste banorët nga urija dhe epidemít.

21. Në ç'vjet ka ndodhë kjo?
22. Më 1478, 10 vjetë mbas vdekjes së Skënderbeut.

23. D.m.th. se sa qe gjallë, Skënderbeu s'humbi asnji betejë.
24. U-tërhoq 2-3 herë, por nuk humbi ndonji betejë.

Filigran me fije agjendi

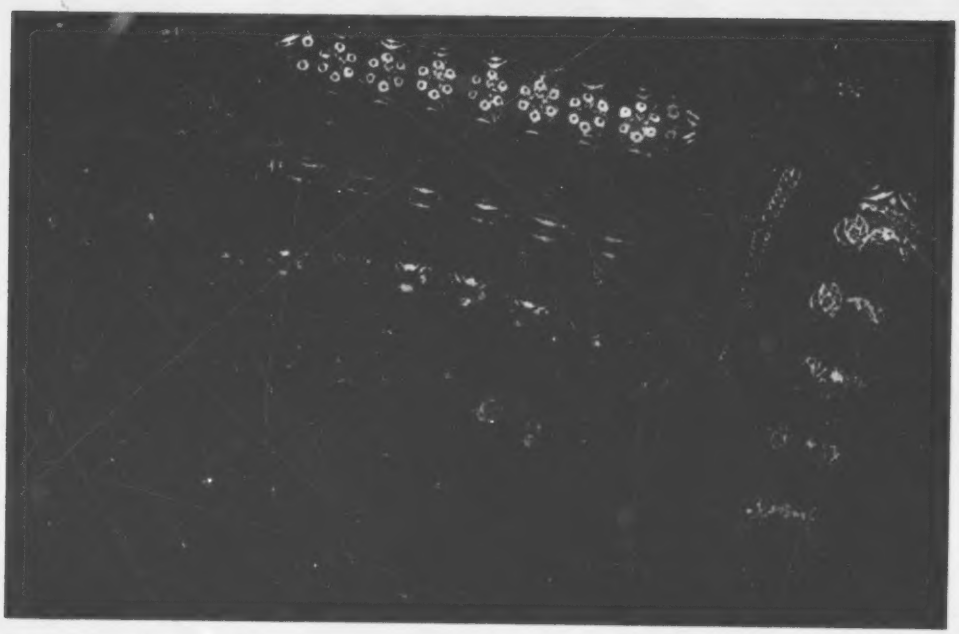

LESSON 72

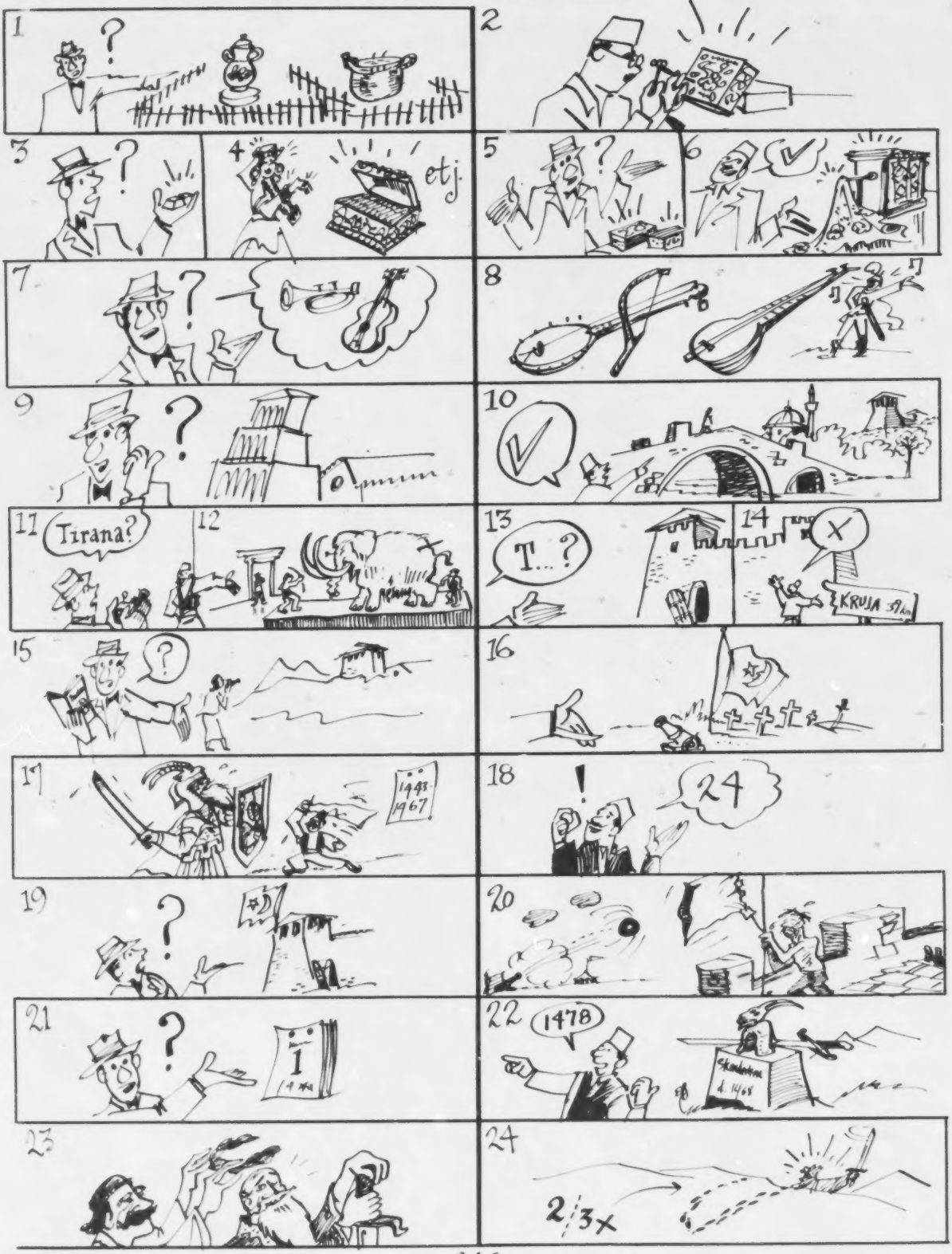
1
2
3
4
etj.
5
6
7
8
9
10
11
Tirana?
12
13
T...?
14
X
KRUJA
15
16
17
1443
1967
18
!
24
19
20
21
1
22
1478
23
24
2 3x

Craftsmanship and Architecture

1. In what field of crafts do the Albanians distinguish themselves?
2. As silversmiths and primarily in filigree; the Albanian silversmiths do this type of work with great skill.

3. What kind of work do they do with silver?
4. Primarily ornaments for women, but also for men, such as cigarette boxes, etc.

5. Is there any other field in the realm of craftsmanship besides working in silver and gold?
6. Yes, there is. Silk handiwork and woodwork are among the most important.

7. What musical instruments are mostly used?
8. The lute and the two-stringed lute. As you know our songs are primarily heroic songs.

9. What about architecture, is there any important artistic work?
10. Yes, there are some medieval bridges, some churches and mosques of the 18th century.

11. Does Tirana have any interesting features?
12. The Archeological Museum is located in Tirana and things from the paleolithic era are found here.

13. Does Tirana have any fortress?
14. Tirana itself, no, but 39 km. away is Kruja where there is the most famous fortress of Albania.

15. Why is this fortress famous?
16. Because the mightiest armies of that time, the armies of the Turkish empire were defeated there.

17. Yes, yes, I know it now. You are talking about Skanderbeg's wars against the Turks from 1443 to 1467.
18. Right. Skanderbeg resisted the Turks for 24 years.

19. How did this fortress fall into the hands of the Turks?
20. The fortress surrendered after a long siege that threatened to annihilate the inhabitants from hunger and epidemics.

21. In what year did this happen?
22. In 1478, ten years after the death of Skanderbeg.

23. It means that when he was alive, Skanderbeg never lost a battle.
24. He withdrew 2 or 3 times but didn't lose any battles.

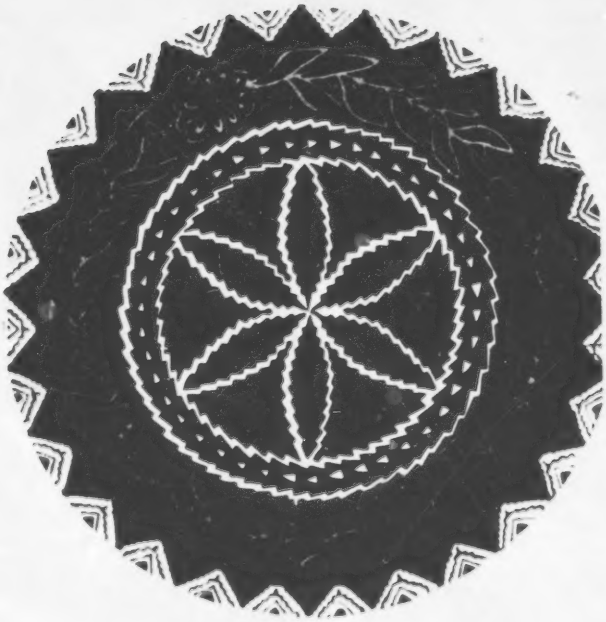

Punime druni

1. Agent nouns

The basic ending of an agent noun is -s for the masculine and -se for the feminine. These endings are attached:

a. To the past participial stem:

Examples:

me ndigjue (to hear)	ndigjues, ndigjuese (listener)
me folë (to speak)	folës, folëse (speaker, relator)
me shpërblye (to reward)	shpërblyes, shpërblyese (redeemer)
me vrá (to kill)	vrasës, vrasëse (murderer)
me marrë (to receive)	marrës, marrëse (receiver, addressee)
me dërgue (to send)	dërgues, dërguese (sender)

b. To another noun in the indefinite form:

Examples:

ndihmë (help)	ndihmës, ndihmëse (helper, assistant)
mullî (flour mill)	mullîs (miller)
grykë (throat)	grykës (glutton)

2. Abstract noun derivatives

Abstract nouns are formed from nouns or adjectives by attaching to them the suffix -sí or -ní. These abstract nouns correspond usually to the English nouns ending in -ness or -ity.

Examples:

komb (nation)	kombsí (nationality)
burrë (man)	burrëní (manliness, valor, bravery)
i madh (big, great)	madhësí (bigness, size)
i trashë (thick)	trashësí (thickness)
i përpikët (precise)	përpikní (precision, exactness)

3. Prefixes

Most prefixes are in origin either prepositions or adverbs. The following are the most important and widely used ones.

Prefix	Meaning	English Equivalent	Examples
bashkë	together	co- con- fellow-	bashkëpunim, cooperation bashkëfjalim, conversation bashkëatdhetár, fellow-countryman
ish	was	ex-(former)	ish-ministër, ex-secretary
jashtë	outside	extra-	i jashtzakonshëm, unusual, extraordinary
kundër	against	counter- contra-	kundërsulm, counterattack kundërshtim, contradiction
ndër	between, among	inter-	ndërkombëtár, international

Prefix	Meaning	English Equivalent	Examples
nën	under	under-	nënvizoj, underline
		sub-	nëndetse, submarine
		vice-	nënpresident, vice-president
para	before	fore-	me parapá, to foresee
		pre-	parafjalë, preposition
		pro-	me paraqitë, to introduce, to present
			parapagesë, prepayment
tej	beyond	trans-	i tejpashëm, transparent
		sur-	me tejkalue, to surpass
			tejkalim, surpassingness
mos	not, don't	mis-	mosmarrëveshje, misunderstanding
		dis-	mosmarrëveshje, disagreement
		in-	mosbarazim, inequality
pa	without	un-	padrejtësí, unjustness, injustice
		dis-	i pabesë, disloyal
		in-	i pakrahasueshëm, incomparable

Ca kalá, ura, kisha dhe xhamí mbahen si vepra arti në Shqipní.
Ku mbahen si vepra arti ca kalá, ura, kisha dhe xhamí?
Cilat vepra mbahen si vepra arti në Shqipní?

Disa shtëpí janë tërheqëse nga jashtë, por të mobilueme pa shije.
Qysh janë disa shtëpí nga jashtë?
Por, a janë të mobilueme pa shije?
Qysh janë të mobilueme disa shtëpí?

Kalát e kângët e trimnís na kujtojnë luftat kundër anmiqvet.
Çka na kujtojnë kalát e kângët e trimnís?
Cilat lufta na kujtojnë kalát dhe kângët e trimnís?
Luftat kundër kujt na kujtojnë kalát dhe kângët e trimnís?

Vetëm banorët e Shqipnís së Veriut dijnë me i rá lahutës.
Cilës vegël dijnë me i rá vetëm banorët e Shqipnís së Veriut?
Cilët dijnë me i rá lahutës?

Shqiptarët dallohen si argjendarë të mirë në fushën e artizanatit.
Në çë fushë dallohen Shqiptarët si argjendarë të mirë?
Në cilën mjeshtrí dallohen Shqiptarët?
Cilët dallohen në fushën e artizanatit?

Zakonisht, vetëm grát përdorin rrobe të mëndafshta.
A përdorin grát rrobe të mëndafshta?
Çfarë rrobesh përdorin grát?
Kush i përdor, zakonisht, rrobet e mëndafshta?

Në dasëm këndohen kângë të veçanta dasme.
A këndohen në dasëm kângë të veçanta dasme?
Ku këndohen kângë të veçanta dasme?
Çfarë kângësh këndohen në dasmat shqiptare?

Si xhubleta ashtu edhe guna bâhen prej leshi.
A bâhen prej leshi si xhubleta ashtu edhe guna?
Prej çka bâhen si xhubleta ashtu edhe guna?
Cilat veshje bâhet prej leshi?

Përgjithësisht, barijt shqiptarë veshin gunë.
Përgjithësisht, a veshin gunë barijt shqiptarë?
Çka veshin përgjithësisht barijt shqiptarë?
Cilët veshin përgjithësisht gunë?

Njeriu duhet të përmendet për punë të mira, jo për punë të këqija.
Kush duhet të përmendet për punë të mira?
Për çfarë punësh duhet të përmendet njeriu?

Rubiku, në rrethin e Mirditës, ka miniera bakri me rândësí.
Cili nga fshatrat e Mirditës ka miniera bakri me rândësí?
Çfarë minierash ka Rubiku, në rrethin e Mirditës?
Ku gjindet Rubiku?

Bâni pyetje nga këto fjali:

Argjendarët e Shkodrës e të Kosovës e punojnë argjendin me mjeshtrí të rrallë.

Anmiku nuk u-dorëzue dhe vendosi të çfaroset.

Disa njerëz nuk munden me i dallue mirë ngjyrat.

Forcat tona kërkuen që anmiku të dorëzohet pa kondita.

Karrigat prej druni prishen mâ shpejt se ato prej hekuri.

Rozafati âsht kalaja mâ e vjetër në Shqipní.

Nji fjalë e vjetër thotë, "Mâ mirë i vdekun e me ndér, se gjallë e me turp."

Letrat për postë ajrore janë mâ të holla se tjerat.

Më kërcënoi me thikë dhe më mori të hollat.

Shumë njerëz janë të mendimit se mikpritja âsht nji art më vete.

Nuk më ka ndodhë kurr nji gjâ e tillë.

Im åt e kishte zakon me shetitë poshtë e nalt nëpër dhomë kur ishte i mërzitun.

Këto maqina kanë hŷ në përdorim pak kohë mâ parë.

Rrethimi i fundit i Shkodrës ka zgjatë gjashtë muej.

Shakat e tija janë të gjitha pa krypë.

U-gjetën para forcash mâ të mëdhaja dhe e panë t' arësyeshme të tërhiqeshin.

Vajzat e Dardhës së Korçës janë shumë tërheqëse.

S'bâhen punët vetëm me trimní.

Vdekja âsht nji detyrë që duhet t'a kryejmë të gjithë.

Vajzë shqiptare në kostum kombtar

Po të shetitni nëpër krahinat e ndryshme të Shqipnís do të shifni se sa i pasun âsht ky vend në çfaqjet mâ të ndryshme të zakonevet, të banesavet, të veshjevet, të kângëvet, të vallevet etj. Nga të gjitha këto çfaqje, artizanati dallohet në mënyrë të veçantë. Veshjet sidomos përbâjnë çfaqjen mâ tërheqëse të kulturës së popullit shqiptâr. Pasunija e madhe e llojevet të këtyne veshjeve, e formavet, e ngjyravet, e zbukurimevet, por sidomos aftësija me të cilën janë punue këto veshje, paraqesin shijen e hollë të popullit shqiptâr. Ndër kostumet kombëtare thuhet se xhubleta, të cilën e veshin grât e malsivet të Veriut dhe guna që e veshin burrat në Shqipnín e Jugut, rrjedhin nga veshjet e Ilirëvet. Ndër kostumet mâ të bukura duhet të përmendim kostumet e gravet të Mirditës, të Dukagjinit, të Zerqanit, të Shpatit, të Dumrés, të Dardhës, të Myzeqés, të Shkodrës e të Tiranës.

N'artizanat duhet përmendë gjithashtu argjendarija e veçanërisht filigrani; këtu argjendarët, tue punue me fije argjendi të holla sa nji flok, tregojnë mjeshtrí të jashtëzakonshme. Edhe punimet e mëndafshta e punimet e leshit -- qylymat, çantat e çorapët në rradhë të parë -- dhe punimet e drunit nuk i rrijnë mbrapa argjendarís.

Në kulturën shoqnore të popullit, vlerë të madhe kanë zakonet, që janë ruejtë shekull mbas shekulli, si besa, mikpritja, burrënija etj. Kur burrat shqiptarë janë tue ndejtë e tue bisedue mbas darke, njâni prej tyne, ai që di me këndue mâ mirë, merr lahutën -- vegël muzikore karakteristike e Shqipnís së Veriut -- ase çiftelín -- e përdorun mâ tepër në Shqipnín e Mesme dhe fillon e këndon kangë, të cilat kujtojnë trimnít e ndokujt në luftë kundër anmikut.

Arkitektura ruen ende sot shumë vepra arti si ura, xhamí, kisha e kalá; pothuej çdo qytet ka nji kalá, që i kujton popullit luftat kundër anmiqvet të shumtë që ka pasë gjatë shekujvet. Nji ndër kalát mâ të famëshme âsht ajo e Krujës; këtë kalá e bâni të famëshme Skënderbeu me luftat e tija kundër Turqvet nga vjeti 1443 e deri më 1467. Kalaja i u-dorëzue Turqvet më 1478, mbas nji rrethimi të gjatë; gjatë këtij rrethimi vdiqën nga urija ase epidemít me mija ushtarë e banorë.

261

QUESTIONS-PYETJE

1. Po të shetisim nëpër krahinat e ndryshme të cilit shtet do të shofim se sa i pasun âsht ky vend nga shumë pikëpamje?

2. Kur mund të kemi rast të shofim se sa e pasun âsht Shqipnija në çfaqjet mâ të ndryshme të zakonevet?

3. Në çfarë çfaqjesh tjera âsht e pasun Shqipnija?

4. Nga të gjitha këto çfaqje, në ç'mënyrë dallohet artizanati?

5. Cilat sende përbâjnë çfaqjen mâ tërheqëse të kulturës së popullit shqiptâr?

6. Çka përbâjnë veshjet?

7. A paraqet pasunija e llojevet të këtyne veshjeve shijen e hollë të popullit shqiptâr?

8. Ç'paraqet pasunija e llojevet të këtyne veshjeve?

9. A e paraqet këtë shije edhe pasunija e formavet, e ngjyravet dhe e zbukurimevet të veshjevet?

10. Çka paraqet, pra, pasunija e llojevet, e formavet, e ngjyravet dhe e zbukurimevet të veshjevet?

11. Por sidomos cila aftësí e paraqet shijen e hollë të popullit shqiptâr?

12. Ndër kostumet kombëtare, cilat veshje thuhet se rrjedhin nga veshjet e Ilirëvet?

13. Nga cilat veshje rrjedhin xhubleta dhe guna?

14. Cila nga këto dý veshje âsht e përhapun në Veri të Shqipnís?

15. Në ç'pjesë të Shqipnís âsht e përhapun guna?

16. Ndër kostumet e gravet, cilat duhet të përmendim si mâ të bukurat?

17. N'artizanat, cili zanat duhet përmendë gjithashtu?

18. Cila punë e argjendarís duhet përmendë veçanërisht?

19. Kush punon në filigran me fije të holla pothuej sa nji flok?

20. Me çfarë fijesh punojnë argjendarët dhe sa të holla janë ato fije?

21. Çfarë mjeshtrije tregojnë argjendarët tue punue me fije argjendi?

22. Cilat punime nuk i rrijnë mbrapa argjendarís?

23. Çfarë artikujsh përfshîjnë punimet e leshit?

24. Ku kanë vlerë të madhe zakonet?

25. Për sa kohë janë ruejtë zakonet?

26. P.sh. cilat janë disa nga zakonet që janë ruejtë shekull mbas shekulli?

27. Kur burrat janë tue ndejtë e tue bisedue, çfarë vegle merr njâni prej tyne?

28. Kur e merr lahutën ase çiftelín njâni prej burravet që janë tue ndejtë e tue bisedue?

29. Çka di me bâ ai që merr lahutën ase çiftelín?

30. Në ç'pjesë të Shqipnís përdoret lahuta?

31. Po çiftelija, në ç'pjesë të Shqipnís përdoret?

32. Çka fillon me bâ ai që merr lahutën ase çiftelín?

33. Çfarë kângësh fillon të këndojë ai?

34. Trimnít e kujt kujtojnë kângët që këndon ai?

35. Çfarë veprash ruen ende sot arkitektura?

36. Cilat janë këto vepra arti që ruen arkitektura?

37. Cilat nga këto vepra arti ka pothuej çdo qytet?

38. Cilat lufta i kujton kalaja popullit?

39. Kujt i kujton kalaja luftat kundër anmiqvet të shumtë që ka pasë gjatë shekujvet?

40. Sa anmiq ka pasë populli shqiptár gjatë shekujvet?

41. Cila âsht nji ndër kalât mâ të famëshme?

42. Kush e bâni të famëshme kalân e Krujës?

43. Me cilat lufta e bâni ai të famëshme kalân e Krujës?

44. Kundër kujt luftoi Skënderbeu nga vjeti 1443 e deri më 1467?

45. Kujt i u-dorëzue kalaja më 1478, mbas nji rrethimi të gjatë?

46. Ç'ngjau mbas nji rrethimi të gjatë?

47. Nga se vdiqën me mija ushtarë e banorë gjatë rrethimit?

48. Ç'ngjau gjatë rrethimit?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHTËPIJE

Plotësoni fjalít që vijojnë:

1. Prindët e mij, _____ (when they were alive), jetojshin me mue.
2. Çdo të diele mbasdreke, më pëlqen _____ (to stroll) gjatë _____ (the seashore).
3. Megjithëqë ha shumë, âsht _____ (thin) si shkop.
4. Kjo gjellë s'ka _____ (taste).
5. Ka shumë njerëz që nuk mund t'i _____ (distinguish) ngjyrat.

Shkrueni 5 fjalí me fjalët që vijojnë:

me kërcënue

me u-dorëzue

trimní

shekull

betejë

argjend, -i	(m)	silver
argjendár, -i argjendarë, -t	(m)	silversmith, goldsmith
argjendarí, -ja	(f)	craft of the silversmith and goldsmith
arkeologjik, -e	(adj m & f)	archeological
arkitekturë, -a	(f)	architecture
art, -i arte, -t	(m)	art
betejë, -a beteja, -t	(f)	battle
me çfarosë (unë çfaros)	(v)	to annihilate, exterminate
çiftelí, -ja çiftelí, -t	(f)	lute with two strings
me u-dallue (unë dallohem)	(v)	to be distinguished, discerned
me u-dorëzue (unë dorëzohem)	(v)	to surrender; to be ordained
dru, -ni druj, -t	(m)	wood, tree
fije, -a fije, -t	(f)	thread
filigran, -i	(m)	filigree
gjallë	(adv)	alive, living
i, e, të hollë të holla	(adj m & f)	thin, fine; slim, slender; clever, smart

interesant, -e	(adj m & f)	interesting
kalá, -ja kalá, -t	(f)	fortress
me kërcënue (unë kërcënoj)	(v)	to threaten
lahutë, -a lahuta, -t	(f)	lute
i, e, të mëndafshtë të mëndafshta	(adj m & f)	made of silk, silken
mikpritje, -a	(f)	hospitality
muzikuer, muzikore	(adj m & f)	musical
me ndodhë (unë ndodh)	(v)	to happen, take place; chance to be
paleolitik, -e	(adj m & f)	paleolithic (pertains to the first period of the Stone Age)
perandorí, -ja perandorí, -t	(f)	empire
përdorim, -i përdorime, -t	(m)	use, usage, using
punim, -i punime, -t	(m)	work, working
rrethim, -i rrethime, -t	(m)	siege
shekull, -i shekuj, -t	(m)	century
me shetitë (unë shetis)	(v)	to walk, stroll, promenade; travel
shije, -a shije, -t	(f)	taste

me u-tërheqë (unë tërhiqem)	(v)	to withdraw; be pulled, towed, hauled
tërheqës, -e	(adj m & f)	attractive; drawing, pulling
trimní, -ja	(f)	bravery
turk, -e	(adj m & f)	Turkish
Turk, -u Turq, -t	(m)	Turk
urí, -ja	(f)	hunger
vdekje, -a vdekje, -t	(f)	death

* * *

Zgjidhja e kriptogramit në faqen 126:
shkamb, ve, top, dardhë, fa, si:
Bashkimi i idevet dhe i parimevet âsht mâ i fortë se bashkimi i kombevet.